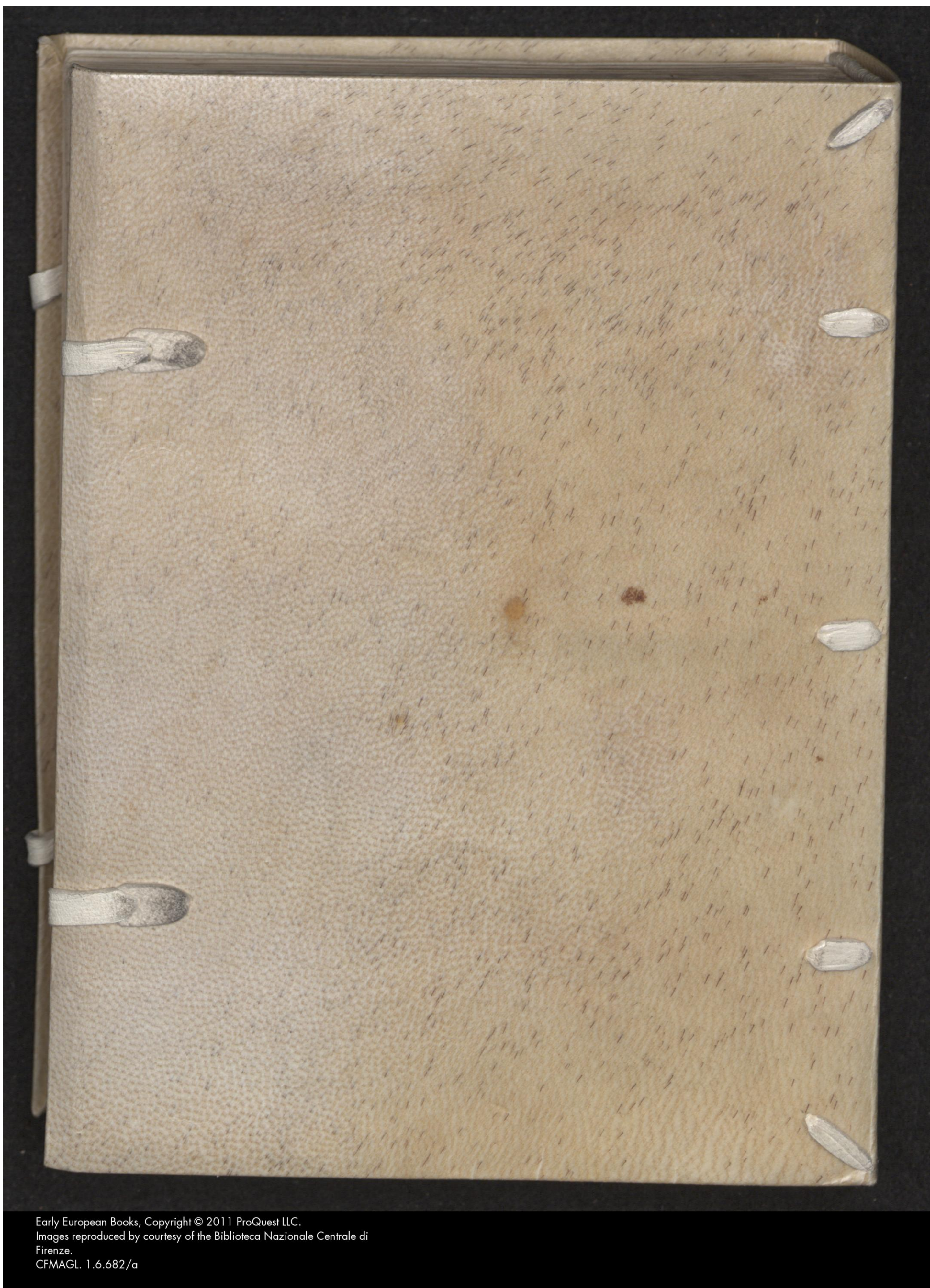
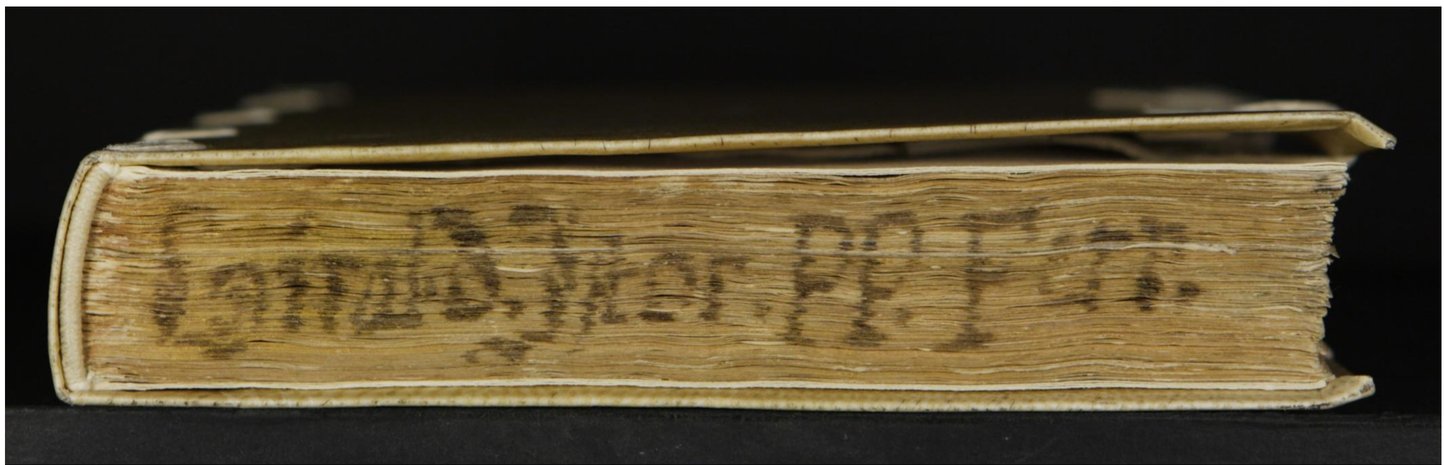

1
6
682

CYNTHII

IOANNIS BAPTISTAE GYRALDI FERRARIENSIS
DE OBITV DIVI ALFONSI ESTENSIS PRINCIPIS INVICTISS.
EPICEDION.
HERCVLES ESTENSIS DVX SALVTATVS.
SYLVARVM LIBER VNVS.
ELEGIARVM LIBER VNVS.
EPIGRAMMATON LIBRI DVO.
EIVSDEM SVPER IMITATIONE EPISTOLA.
COELII CALCAGNINI AD EVNDEM SVPER IMITATIONE COMMENTATIO PERQVAM ELEGANS.
LILII GREGORII GYRALDI EPISTOLA BONAE FRVGIS REFERTISSIMA.

IN DETRACTOREM.

V t ſuaue eſt puppim ſpectare in littore ventis
Cōmiſſam, & ſeptam vorticibus rapidis,
S ic aliena quidem ſuaue eſt repræhendere, Mome,
Nec quidquam populi credere iuditio,
T u quoq; (ſi edideris) diſces compeſcere linguam,
Et tandem alterius carpere dicta ſines,
E dere cum trepides, viroſos cnmprime morſus,
Et taceas, tua ſi, liuide, Muſa tacet.

CYNTHIVS IOANNES BAPTISTA GYRALDVS. COELIO CALCAGNINO SVO .S. .P. .D.

CVm sæuis fortunę fluctibus, & aduersariorũ meorũ inuidia, plus quàm credi possit, iniq; vexarer. Ego (licet nunq̃ animũ despõderi) in otiũ & solitudinẽ me recepi, ratus mihi longe conducibilius esse vrbe relicta, vitã ruri degere, & à rebus publicis, publicisq; officiis eò vsq; desistere, quò sedaretur cõflata ĩ me aduersariorũ meorũ inuidia, odiũq; mitesceret, & tãdẽ ponentibus vẽtis, trãquillo mari pueherer. Et quoniã pclarorũ virorũ sentẽtia est, & ab optimo quoq; recepta, nobis nõ minus otii, q̃ negotii rationẽ reddẽdã esse, ne totum id tẽporis, quo mecum eram, frustra absumeretur, & vt animi mei lãgores mitiores redderẽ, hocq; ĩ otio, nõ sine honesto negotio, versarer, Philosophiæ, Medicinęq; studia non deserẽs, quibus a Ioãne Manardo, quẽ honoris causa nomino, iã pridẽ initiatus fuerã, ad artẽ poeticã animũ appuli, cuius adolescẽs adhuc miro desiderio flagrabã, licet in ea versandi, nec facultas, nec otiũ fuerit. Quare nostris hisce ĩ angustiis id boni assecuti sumus, quod in trãquillis tẽporibus nũq̃ euenit, vt in ea scilicet studia versari nobis integrũ fuerit, ad quæ iam pridem natura, & tua amãtissima, fidelissimaq; cõsilia me vocarãt. Nec qcquã vnq̃ magis p sentẽtia euenit. Nã vt mihi, qui nunq̃ aliqd carmine cõposueram, honestissima pararetur occasio, qua totum hoc tẽporis, quo

mecum eram, cum Apolline & musis esse possem, ea votis meis materia oblata est, qua nec maiorem aliquam, nec clariorem desiderarẽ potuissem. Diui. s. ALFONSI Pricipis mei Ducis inuictissimi, & omnium, quos vnquam Sol vidit, clarissimi (cuius adhuc desiderium nos vexat, ac propemodum angit) ĩmaturus interitus. Et imperii HERCVLIS nr̃i in hoc ætatis flore, nec patri nec principum cuiquam prudentia, nec animi magnitudine secundi, felicissima auspitia. Ego vero Cœli vellem quod his tantum temporis dare mihi fas fuisset, quantum & rei magnitudo, & mea in vtrosq; hos principes propensa voluntas postulabat. Nam & clariora forsan in lucem prodiissent, & animi mei desiderium felicius expleuissent. et omnium expectationi magis respondissent. Sed postq̃ ab Antonio Musa Brasauolo, viro clarissimo, singulariq;, & eximia virtute prędito, cui gymnasii nostri sũma cõmissa est, ea habita est & authoritatis, et dignitatis meę ratio, vt ad solita officia summa cum laude me reuocauerit, ne ipse in hoc munere in me conferendo parum prudens videretur, aut ego in eo negligẽdo non modo officii mei immemor, sed viri honoris mei studiosissimi benignitatem paruifacere, ab otio, ad demandatum mihi ab ipso negotium studiũ mẽtemq; conuertere coactus fui. Cum igitur his tantum temporis & operę, quãtũ opus erat, impẽdere nequiuerim. mecũ statuerã, vt ea ĩ scriniis meis perpetuo delitescerẽt. Cæterũ ab amicorũ plerisq; persuasi, vt. D. HERCVLI, Pricipi nostro, mos gereretur. Hæc, quæ, dũ nobis honesto in otio esse licuit, cõfeci-

mus, in lucẽ edere cõstituimus. Tũ vt hoc otii nostri opus, solitudinisq; munus, qualecunq; est, extaret, tũ etiã vt amicis obsequeremur, & hac cura soluti vegetiores, prõptioresq; ad obeũdũ institutũ tãdẽ reuerteremur. Hæc autẽ priusq̃ in omnium oculos exeãt, tibi homini eruditissimo, & præ cæteris oculatissimo submittimus. Teq; p cõmunia studia, & p mutuã ĩter nos necessitudinẽ rogatũ volumus, vt qcquid ĩ his deprahẽderis quod minus appbes, id omne expũgas, ĩmutes, & p arbitrio deleas, ita vt vel prorsus in spongiã (si id res postulauerit) incũbãt. vel tuis luminibus illustrata, quas ipsis tenebras maleuolorũ impbitas offuderit, quod suapte natura facere nõ possent, superare valeãt. Tu vero mi Cœli in his corrigẽdis tãtũ & studii, & diligẽtiæ impẽde (si ea penitus nõ dãnaueris) quãtũ ad horũ sitũ, & rubiginem tergẽdã sat erit. Nã cũ hæc tuo iudicio mũita, & ĩdustria exculta fuerĩt, maledicis hisce Cœlii calculũ, veluti septẽplicẽ illũ Aiacis clypeũ (loquar more poetico) intrepide obiiciã. Quãquã vt nr̃is hisce primitiis aliqua & authoritatis, & gratiæ, tũ apud Illustrissimũ Principem nr̃um, cui primũ placere studeo, & cui primũ debent, tũ apud reliquos oẽs fieret accessio, quã oli ad me dedisti de imitatiõe cõmẽtationẽ, luculẽtissimã illã qdẽ, & Cœlio authore dignã, à l̃ratisq; oĩbus pridẽ expetitã iis, ceu thesaurũ q̃ndã, supaddidi, vt si tenuia hæc legẽti fastidio erũt, habeat saltẽ ipse aliqd egregii vnde animũ reficere valeat, & sũma cũ voluptate, sũmã sibi vtilitatẽ cõparare. Vale, ex Cynthiano meo ad quartũ kl. Nouẽbris. M. D. XXXV.

COELIVS CALCAGNINVS CYN. IO. BAP. GY. SVO .S. .P. .D.

HAbeo tibi gratiã, mi Cynthi, qđ tuas delitias, ideſt lepidiſſimos tuos verſiculos ad me dederis. Quos ipſis plane Muſis dictãtibus te excepiſſe credimus. Hoc. s. illorũ genius, & incredibilis quędã ſuauitas vel ipſi Mydę poteſt perſuadere. Me certe ita illexerunt, tenuerũtq;, dum legerẽ, vt experirer non fruſtra Homerũ ſcripſiſſe, Vlyſſis ſotios guſtata ſemel Loto, à Lotophagis nõ potuiſſe diuelli. Qđ ꝟo mecum etiã paciſceris, vt tuas Muſas ad cenſurã vocẽ, & cũ iis in uerſo ſtylo depugnẽ, neq; ęquũ poſtulas, neq; cõditionẽ accipio. Phœbũ iratũ habeã, ſi qd eſt iis dulcius, amœnius, elegantius, vt neq; oculatus ille vndecũq; Momus, vel in crepida, quicq̃ poſſit arguere. Blãde itaq;, ac delicate, vt par fuit, à me exceptę ſunt, et quom ad te redire feſtinarẽt, vix à me tãdẽ potuerũt miſſionẽ impetrare. Quod ni crimẽ plagii mihi abs te obtrudi reformidaſſem, ĩ eas vel Cupidinis vĩcula cõieciſſẽ, vel Sirenũ gremio cõcluſiſſem tãtiſper dũ te parentẽ obliuiſcerent, & volẽtes, nolẽtes apud me adſueſcerẽt. Nã, vt verũ fatear, ego mearũ deformitatẽ camœnarũ ꝑteſus, magno ambitu vnũ hoc ꝓcuraui, vt tuę tãdiu apud me forẽt, donec illarũ cõſuetudine expolitę nrę meliores, elegãtioreſq; fierẽt, vel (quod poſtremũ fuit in voto) ex earũ ſaltẽ pigmẽtis, ac nartheciis cognatã fœditatẽ corrigerent.

Vale.

CYNTHIVS IOANNES BAPTISTA GYRALDVS .D. HERCVLI ESTENSI .II. DVCI INVICTISSIMO .S. .P. .D.

SI tātū carminibus hiſce, quæ de obitu diui ALFONSI & tibi, & patriæ parentis optimi, quē nup immatura mors (prò dolor) nobis eripuit, & de tua in patriū & auitū regnū feliciſſima ſucceſſiōe à me cōpoſita ſunt, et Veneris ineſſet & grauitatis, quantū res ipſa poſtularet, ea intrepide ad te veniret. Verū cū hæc rei magnitudini nō reſpōdeāt, vix mihi digna viſa ſunt, vt abs te principū omniū, & doctiſſimo, & grauiſſimo legātur. Quid enim decoris, aut gratiæ habere poſſunt, quæ ab homine dialecticam publice profitēte, dū is prelegēdi muneri vacaret, cōpoſita ſunt? Vicit tamē pudorē meū, pene ſubruſticū, mea in te fides, ac obſeruātia, & tua in vniuerſum populū, nedum in eos, qui laudū tuarū cupidi ſunt, tū liberalitas, tū benignitas. Veniūt igitur ad te, Dux inuictiſſime, carmina mea, ĩculta illa quidē, quid enim verū diſſimulē? ſed animi mei numini tuo deditiſſimi certiſſima pignora. Tu hęc ea frōte ſuſcipe, vt quod materię dignitati ingenii mei culpa detractū eſt, id omne tuo fauore tā abūde ſarciatur, vt Gyraldū laboris nō pœniteat. Et, ſiqs apud te vacat locus, meuſq; hic tibi addictiſs. aīus haud igratus eſt, me pro tua innata humanitate, inter tui ſtudioſos benigne repone. Vale decus meū, & hoc, qualecūq; eſt, muneris tui Gyraldi boni conſule. M. D. XXXVI.

.D. .M.

ALFONSO ESTEN. FERRARIEN. PRIN. DVCI INVICTISS. IVSTITIAE AC PIETAT. OBSERVANTISS. SAPIEN. PRVDEN. BELLI PACISQ: PERITIA ET OMNIB. TANDEM CORPORIS ET ANIMI DOTIB. NVLLI PRIN. SECVNDO. QVI FLANTIS AC REFLANT. FORTVNAE VICES ALTERNA VELIFICATIONE IN HOC VITAE PELAGO ADEO EGREGIE MODERATVS EST VT IN ADVERSIS CONSTANTIOR NE FVERIT AN IN SECVNDIS MODEST. DIFFICILE SIT COGNITV.

ET QVEM ANN. NATVM .LIX. IMPERII ANN. .XXX. P. M. PACE POST INFINITOS PROPEMODVM BELLOR. TVMVLTVS ET SIBI ET PATRIAE PARTA QVASI EIVS FELICITATI INIQVISS. INVIDERINT FATA IMPROBA MORS (PRO DOLOR)NOBIS ERIPVIT.

CYNTH.IOANN.BAPT.GYRALD.EIVS NVMINI DEVOTVS PATRONO AC PRINCIPI INTEGERRIMO ATQVE INCOMPARAB.PATRIAEQ: PARENTI OPT. MOESTISS. ATQ: INFELICISS. B. M. P.

.H. .H. .M. .N. .S.

Hic ALFONSE *iaces, sed non iacet inclyta virtus*
Hic tua, nam celebrat te mare, terra, polus.

CYN. IOANN. BAPT. GYRALD. .D. HERCVLI ESTEN.

Si quando tristes luctus lux improba nobis
Attulit, & miseras compulit ad lachrymas,
Nunc illa illuxit, qua nunquam tristior vlla
Est visa, aut miseris luctibus atra magis.
Occidit ille etenim decus ingens vrbis, & orbis
ALFONSVS, latii gloria prima soli,
Heu nostrum cecidit columen, spes maxima regni,
Sospite quo nobis paxq;, quiesq; fuit.
Hinc orbis mæret, squallent hinc omnia luctu,
Et nunc vrbs omnis nil nisi triste sonat.
Quare ego, funerea redimitus tempora fronde,
ALFONSO has miseras persoluo inferias,
Quæ tibi do, ALCIDE, tristissima munera mortis,
Munera sed cineri persoluenda patris.

CYNTHII IOANNIS BAPTISTAE GYRALDI IN OBITV DIVI ALFONSI ESTENSIS DVCIS INVICTISSIMI EPICEDION.

AD .D. HERCVLEM SECVNDVM FERRARIEN. PRINCIPEM EXCELLENTISSIMVM.

VNde mihi lachrymas, gemitus, suspiria, & unde
Heu, querulas sumam voces? æquare dolorem
Queis valeam infelix, sæuum qui vulnus adegit
In pectus miserum: linquunt me in funere vires,
Atq; oculos haurit pietas, rumpitq; vigorem
Vis immensa mali. Nam non modo gloria prima
Gentis Atestinæ, sed gloria concidit orbis
ALFONSVS, Dux ille ducum, satus Hercule magno,
Ausoniæ specimen, patriæ dominusq;, paterq;,
Præsidium, nostriq; decus, quo sospite nobis
Pax fuit, & lætos felices duximus annos.
Tu mihi præbe animos viresq;, & carmina dicta
Summe ducum, siue Elysium, seu lucida cœli
Sydera nunc calcas, fragili compage solutus,
Nam chorus Aonidum perculsus funere tanto

ALF. ESTEN.

I ndulget solum lachrymis, & doctus Apollo
F ila negat citharæ tristis pulsare sonoræ.
ALCIDESQ: tuus, patrias qui tendit in artes,
M auortis, Phœbiq; decus, qui sceptra paterna
I am tenet, atq; amplas regni moderatur habenas,
M œstitia pressus, solitum præbere fauorem
A bnuit, ora rigans largo regalia fletu.
Ergo meis adsis, præsensq; illabere cœptis,
T u rege defessas vires, animamq; labantem,
E t virtute tua numeros nunc dirige nostros.
Non tamen hic referam pręconia maxima laudis
I pse tuę, aut magnos tibi qui debentur honores,
O bstat enim vis magna mali, voxq; ęgra relinquit
H eu, miserum pectus, fractum singultibus imis,
F orte alias maiora canam. Nunc funera dicam,
F unera, quę tantos nobis peperere dolores.
Interea Phœbus, Mauors, & bellica Pallas,
A strea, & socię, tundentes pectora palmis
A stabunt tumulo, simul & solennia soluent
I usta tibi, inuidit quem terris improba Clotho.
Iam Pater omnipotens felici lumine terras
S pectarat præsens, & dulcem viuere vitam
P restiterat nobis, hoste inclemente perempto,
I amq; omnes sacros diuis adolemus honores,

A tq; damus pia thura focis, & munera templis,
Et pater ALFONSVS, noſtri noua gloria ſecli,
D emiſſum cœlo numen veneratur amicum
F arneſium, qui orbi requiem, nobiſq; perennem
C onceſſit pacem, feliceſq; annuit annos.
E t lætis totam complent clamoribus vrbem
A LCIDES, fratreſq; ſimul, populuſq;, patreſq;.
R upit at inuiſum nobis data gaudia fatum,
(S ic ceſſet quiſquam ſpem rebus ponere lætis,
N am nulla eſt terris vnquam ſyncera voluptas)
N anq; iocos inter magna inter gaudia nobis
A LFONSE, heu, raperis, dum febris lethifer æſtus
T e exurit, totoſq; ardens depaſcitur artus.
Sic quem non hoſtes, non mille pericula belli,
N on ſtructæ inſidiæ potuerunt vincere, vicit
F ebris, & ante diem demerſit funere acerbo.
Non tantum ingemuit Marcello Roma perempto,
N ec tantum chari Theſeus poſt fata parentis,
Q uantum morte tua Ferraria luxit, & omnes
A uſoniæ populi, totus te fleuit & orbis,
A LCIDESQVE tuus, qui mœſto è pectore largos
E ffundit gemitus, lamentiſq; æthera complet.
Hic etenim ſubita perculſus morte parentis,
I mperio haud lætus tanto, ſolio neq; ſuperbo,

ALF. ESTEN.

L ongum hæsit busto infelix, lachrymansq; gemensq;
V tq; animam potuit tristis deducere ab imo
P ectore, & immenso voci laxata dolore
E st via singultāti. hos fudit pectore questus.
T e ne, o chare pater, te ne impia fata tulere:
T e inuidit fortuna mihi: cum leta venirent
T empora. quæ fuerant longo quæsita labore:
A eterno tibi sic clausit mors lumina somno:
E t me nunc tanto fecit superesse dolori:
Q uid iuuat armatas toties struxisse phalanges:
Q uid ferro fudisse acies: hostesq; superbos
S trauisse: & templis vexilla locasse Deorum
A lme parens: si cum pacem morte attulit hostis
I nclemens, rapuit quem nunc clementia diuum,
O ccidis, & moriens solatia parta relinquis:
(M e miserum, humanis quæ stat fiducia rebus:)
T e pater extinctum video, quem viuere secla
N estoris optabam, quis te mihi casus ademit:
H oc erat, hoc ipsum, quod pridem dire comete
P rædixti nobis radiis, & crine minaci.
H oc ipsum ingenti consumpta & regia ab igne
S ignarat quōdam, (si mens non leua fuisset)
P rò dolor, o nati miseri insanabile vulnus:
O sæua, o nimium, nimium crudelia fata

E xaturata meis damnis, quæ vita futura est
N unc mihi? quis ue meos casus solabitur? heu, heu,
G audia nostra tulit secum mors atra parentis.
O te felicem, nostro qui ex orbe remotus
F rater agis, tantum & crudeli à funere distas.
N am tibi sit quãuis iustissima causa dolendi,
A ttamen id poterit sæuo dare frena dolori,
Q uod tibi non rapuit Clotho te dira vidente
E gregium patrem, tenebris nec mersit opacis.
Pressi equidem (fateor) languentia lumina, pressi,
E xtremamq; animam legi morientis ab ore,
A st oculis, his inquam oculis, mala funera vidi,
E t tot sæua mihi fixerunt spicula pectus,
Q uot patris in lethe tristis pia munera obiui.
Heu vitam viuo inuisam, nec regia sceptra
E xtincto me patre iuuant, nec reddere iura
P acatis populis, mihi purpura sordet, & aurum.
O mors inuisa, & rebus contraria nostris,
Q uid te (me miserum) quid te, crudelis, adegit
E ripere (heu) nato miserando funere patrem?
O saltem liceat simili mihi sorte dolorem
F inire, & simili tecum me occumbere fato
C hare parens, tecumq; animam hanc effundere in auras,
V t liceat solitas audire ac reddere voces.

Ast imota manet, lachrymis nec flectitur ullis
S ors sæua, & surdo iacto mea verba sepulchro,
E t mutos queror ad cineres. o cura, dolorq;
L anguentis nati, quondam mea magna voluptas,
O fatis inuise parens, en accipe honores
E xtremos, tibi quos deflens in funere soluo.
A eternum felixq; vale, certissima nostri
S pes quondam, patriæq;, & gentis gloria nostrę,
E xtremumq; vale genitor decus addite diuis.
Spargite humum foliis gelidos dum condimus artus,
M anibus & pia vota damus. Tu cinnama funde,
P urpureos frater flores. Ego balsama, amomum,
C umq; his ęternos gemitus, miseranda dolentis
M unera, chare pater, nati & miserabile pignus.
Talia dicentem mœstissima regia coniux
F æmineum specimen, lachrymis comitatur obortis.
F rater & Hippolytus, patrię spes altera nostrę,
E gregiumq; decus, cui gloria magna galeri est
D ebita purpurei, quod Iuppiter annuat ipse,
Et populus, patresq; simul, iuuenesq;, senesq;,
L amentis vrbem complent, atq; æthera fletu.
N unc cœlum, nunc fata vocant crudelia, & ipsum
S æpe Iouem damnant, priscæ quod cõmoda vitæ
A bstulerit miseris, & ruperit otia parta.

N ec lachrymis finem, magnis nec questibus vnquam
F ecissent, subito, ni summo a vertice cæli. hæc
V ox audita foret, luctus quæ pressit inanes.
O tandem grauibus requiem præstate querelis
I nuicte ALCIDES, fratresq;, & Dia RENATA
I nuicti ALCIDAE coniux rarissima, coniux
T anto digna viro; magnis virtutibus aucta.
N am pater omnipotens nutu qui temperat orbem
M agnanimũ ALFONSVM sublimẽ vexit ad astra.
(P oscebat matura polum nam regia virtus)
P ostq; obitum æternos ipsi est largitus honores.
H icq; inter lætas animas, cœtusq; beatos
F elix morte sua, magna comitante caterua
H eroum, ætherias lætissimus incolit arces.
N il mortale tenens, & lucida sydera calcat:
I mmixtusq; deis suprema in sede locatus
E t lunæ, solisq; iubar miratur, & orbis
A rcana inspectat, rerumq; elementa r̃censet.
I llarum euentus varios, seriemq; futuri,
Q uid natura queat, qua sydera lege mouentur.
V nde hominũ, pecudumq; genus, vnde imber, & ignes,
V nde mare, & tellus, & fulmina, vẽtus, & aer,
M iraturq; genus, famamq; & fata nepotum.
F elicesq; annos vobis, felicia poscit

S ecula, & optatam per tempora longa quietem,
E t lætus, felixq; alto de vertice cœli,
T e ſpectans, nati factis ſua cedere gaudet.
Nec ſenii paſſus faſtidia longa, nec annis
O ccubuit primis, nec dum crudelia bella
B ella per Italiam multum graßata pararent
I mperio excidium veſtro, ſed pacis vbiq;
S emina conſpexit, fructus paritura beatos.
Te egregium forma iuuenem, & præſtantibus auſis
I nſignem ALCIDE, patrias iuiſſe per artes,
E t belli, paciſq; ſimul iam munera obiſſe.
Hippolytumq; tibi iunctum pietate, fideq;
I unxit amyclæos, vt quondam gratia fratres,
Franciſcumq; ſibi vidit nomenq;, decuſq;
Q uærere, & æternis famam protendere factis,
Adde, quod vxorem qua nulla venuſtior vſq̃ eſt,
V irtute aut maior, aut ſanguine maior auito,
D euinctam ſancti vidit tibi fœdere lecti,
N ecnon & pulchra factum te prole parentem,
Nanq; eſt Anna tibi, cuius de lumine lumen
S ydereum fulget, cui regia ſplendet in ore
F orma puellari, blandum cui gratia ridet,
Q uæ tibi magnanimos ſublimi è ſtirpe nepotes
G ignet, & egregios ingenti munere laudum.

Quid memorem Alfonsum? gestis qui, vt nomine, magnum
ALFONSVM referet, famamq; æquabit olympo.
Tu quoq; nunc tristes luctus, Ferraria, pelle,
Et plausu magno, magnum venerare parentem,
Quem tibi demissit cœlo pater ipse deorum,
Huius vt auspiciis inter caput inclyta tollas
Vrbes Italiæ felix, longumq; quieta,
Et regni fines extendas Solis ad ortum,
Solis ad occasum, necnon Aquilonis ad oras,
Australesq; plagas, summo & potiaris honore.
En redit illa dies tibi, qua Saturnia secla
Prouenient cœlo, veterum nam damna malorum
ALCIDES, magnus virtute, insignis & armis,
Iustitiaq; potens, soboles certissima diuum,
Sarciet, & longa soluet formidine terras,
Bellorumq; faces, monstris ex orbe fugatis,
Extinguet, tribuetq; tibi per secula pacem.
En iam candidior Phœbus caput exerit vndis,
Clarius & solito splendescunt lumina olympi,
Et blandum heroi rident cœlestia fata,
Atq; ipsi dignos cœlo largitur honores
Iuppiter, & terras superis Astrea relictis
Iam colit, atq; fides, sceleris vestigia nulla
Apparent terris, viget vndiq;, & vndiq; virtus.

Farnesiusq; pater, lacero præfectus ouili,
R omanæ sedis præses, atq; arbiter orbis,
Q ui cupit Italia lethale auertere bellum,
E t Marti præferre togam, placidamq; quietem,
E gregii iuuenis miratus pectoris artes
H unc fouet, & magnæ persoluere præmia laudi
I am parat, hunc merito iam iam dignatur honore.
Et Cæsar rerum dominus, quem Iuppiter ipse
C oncessit terris, læta vt per secula mundum
P ossideat, latioq; decus victricibus armis
R estituat, felix super & Mæotica regna,
E t Babylona feram, & septemgemini hostia Nili
P roferat imperium, & populos, gentesq; superbas
E xcindat virtute sua, pellatq; rebellem
R egnatorem Asiæ, simul & cunabula veri
N uminis (heu facinus) tantos violata per annos,
V ltus agat victor, spoliis orientis onustus,
M iratur iuuenem inuictum, qui nomine magnum
R eddit auum, patrem reddit qui ingentibus ausis,
H uncq; cupit patrium pacata per otia regnum
P erpetuis regere imperiis, & pace perenni.
Hinc pater Eridanus cubito qui innixus & vrnæ
D efleuit longum, nymphasq; ad tristia ciuit
M unera, & ammissum decus est conquestus in vndis,

EPIG.

I am lætus vultum placido nunc tollit ab amne,
E t te felicem tanto Ferraria rege
S eq; vocat, tanto & felix se iactat alumno,
Q uem pietas, quem rara fides, quem gloria belli
M arcello similem reddet, similemq; Camillo.

FINIS.

HERCVLES ESTENSIS DVX SALVTATVS.

LILIVS GREGORIVS GYRALDVS AD CYNTHIVM IOANNEM BAPT. GYRALDVM.

Quid dudum lepidum nouum libellum
C essas edere, mi diserte Cynthi,
Q uem leui modo pumice expolisti?
N il est quod vereare, nil timendum
A sannis tibi sellulariorum,
Q uando his primitiis tibi parasti
I nsignem capiti tuo coronam,
Q uam frustra cupiant senes habere,
E rgo ne tibi gloriam inuideto,
N ec quicquam dubites, diserte Cynthi,
M usis, & sacer Herculi est libellus.

HER. ESTEN.

.D. HERCVLI ESTENSI .II. DVCI INVICTISSIMO.

ALCIDE patriæ rector, dominusq́; paterq́;,
Sub quo læta quies, & bona cuncta vigent,
Cum tua sceptra leges, tenui quæ carmine dixi,
Conueniens regi pone supercilium,
Nec licet æqua tuis referant mea carmina factis,
Tu tamen hęc veri pignus amoris habe,
Mens mihi maior erat, sed cum sim viribus impar,
Deficiantq́; humeri, sit voluisse satis.

AD ILL. GALEATIVM ESTEN. TASSONVM COMITEM CLARISS.

Tassone Aonidum decus & memorabile Martis,
In quo verus honos, gloria vera nitet,
HERCVLIS absolui tandem felicia sceptra,
Vt tulit angusti temporis hora breuis,
Tu modo fac, quęso, votis vt leniter adsit
Dux nostris, placidoq́; hęc simul ore legat,
Sic tua Mars semper felicia vota secundet,
Sicq́; canat Phœbus fortia facta tua,
Hoc mihi si dederis, si Dux arriserit ausis,
Tu mihi Mœcenas, is mihi Cęsar erit.

DVX SALVTATVS

CYNTHII IOANNIS BAPTISTAE GYRALDI

HERCVLES ESTENSIS SECVNDVS DVX SALVTATVS.

HActenus ALFONSI defleui funus acerbum,
Iam satis indultum est lachrymis, intexere chartis
Maiora est animus. Nunc ô nunc Phœbe canenti
Suffice plectra precor, cœptisq; illabere nostris,
Tuq; Adsis decus Aonidum, fortissime regum
ALCIDE, Marti simul & gratissime Phœbo,
Gloria Atestinæ decus & memorabile gentis,
Fama ingens, virtute ingens, ingentior armis,
Quo gaudet rege, & gaudet quo patria patre,
Spes regni, spes fida mei, spes fida meorum.
Te sine nil nostræ possunt audere camœnæ
Summe Ducum, famæ tu pars es maxima nostræ,
Iam fletus, iam siste graues, sat lumina, sat iam
Regales maduere genæ, te gaudia poscunt,
Quæ nunc pertentant totam feliciter vrbem.
Huc oculos, huc verte animum: Nunc respice vatem
Qui tua sceptra canit, cœpto & succurre labori.

M aius opus moueo, quàm possim uiribus ipse
F erre, etenim virtus tanta sub mole fatiscit.

CONTINVATIO CVM EPICEDIO.

Vt vox è cœlo nostras demissa per aures
I ndixit lachrymis finem, sæuóq; dolori,
E t nobis, patriæq; nouos promissit honores:
I ncensi patres dictis, omnisq; senatus
T e regem, ALCIDE, statuunt, ipsamq; iuuentæ
A etatem ad tantos regni perferre labores
H aud dubitant aptam, certi grauitate, fideq;
Q uid possis, quantum & valeat tua viuida virtus,
I ustitia & pietas, necnon & conscia recti
M ens, qua nunc totum nomen diffundit in orbem
F ama tuum, priscis & te iam regibus æquat.
H inc desiderium minuunt genitoris adempti,
E t fletus sistunt, simul & lachrymantia tergunt
L umina, & Herculeum nomen super æthera tollunt,
F it strepitus tectis, resonant clamoribus aulæ.
Tum iuuenum glomerata manus, procerumq; caterua
D iuerso insistunt operi, nam vestit amictu
P ars niueo regem, capiti pars altera celsum
D at decus, auratum lateriq; accommodat ensem.

DVX SALVT.

HECTOR SACRATVS PLEBIS TRIBVNVS.

Mox sceptrum insigne, & gemmis fulgentibus aptum
H ector sacratus, plebis qui iura tuetur,
H eroum lux alma, ingens, meritisq; verendus,
V t bene cõmendat transactę gloria vitæ,
E t pacis studium, & pietas, & publica cura,
I nuicto ALCIDAE tradens, En accipe, dixit,
Quæ tibi dant pridem virtuti debita tantæ
V nanimi cum plebe patres, felicia sceptra,
A d quę fata vocant te, Princeps, cura tuorum
S it tibi, tuq;, precor, propius res aspice nostras.
Dixit, At ALCIDES regali indutus amictu
H is gaudens donis, & tanto lætus honore
R egia sceptra capit, placidus dehinc talia fatur.
Non erimus regno indecores, vrbs ipsa parentem
N on regem accipiet, sic di pia vota secundent,
Nec plura his. manibus gestans venerabile donum
A d fora descendit, magna comitante caterua.
ALCIDEN gaudent certatim cernere cuncti
R egali insignem sceptro, cui fulget in ore
F ortunæ maioris honos, lumenq; iuuentę
P urpureum, & quicquid clari tribuisse verenda

HER. ESTEN.

M aieſtas potuit, virtutum & lumina late
L uminibus fundit, iam ſeſe illuſtrior ipſo.
Sic Sol cum cæcas diſcuſſit lumine nubes,
A uricomumq; iubar ſpargens caligine denſa
O bſeſſum pridem, radiis fulgentior ardet.

ALFONSVS TROTVS EQVES HIEROSOLYMITANVS.

Tum Geticum alipedem niueo candore nitentem,
C eruicem tollentem altam, flammaſq; cientem
N aribus igniuomis, quo non præſtantior alter
A ut curſu ſuperare alios, aut ſternere pugna,
C onſpicuum forma, mandentem dentibus aurum,
O rnatu tectum niueo, phaleriſq; ſuperbum,
E t cono præſignem albo, cui plurima collo
G emmarum pendet ſeries adamante coruſco,
A dducit Regi ALCIDAE fortiſſimus armis
E t pace Alfonſus clarus, Lux inclyta ſecli
H uius, & egregiis æquans ſua nomina factis,
R eligioſus eques. Dum regi adducitur ipſe
T elluri inſultat Sonipes, greſſuſq; ſuperbos
A dglomerat, fremituq; forum ſimul implet acuto,

DVX. SALVT.

A c velut inuicti regis cognoscat honores
A rdet inexpletum domino supponere tergus
E xultans, tunditq; solum, & micat auribus acer,
E t domino haud segnis se se lætissimus offert.

HERCVLES ESTEN. DVX EQVO INVECTVS.

Hunc agilis sumptis Heros conscendit habenis,
P erq; vrbem graditur sceptro decoratus auito,
N on clypeo armatus, galea tectusue comanti,
N on hasta, non ense ferox, vt sæpe solebat
Q uando ante ora patris pugnæ simulachra ciebat
T erribilis, Martemq; ipsum referebat in armis.
S iue hastam manibus caperet, seu stringeret ensem
F ulmineum, peteret ue feras magno impete turmas,
A lipedemue citum ferratis calcibus acer
A d cursum vrgeret, premeret ue sonantia frena,
A ut læua in gyrum facili versaret habena,
S iue hunc calcari stimulans se attollere in altum
C ogeret, & saltu liquidas assurgere in auras:
S ed grauis aspectu, clemens, placidusq; serena
O ra gerit, placidam cunctis spondentia pacem.

HERCVLES TVRCVS. BERLINGERI-VS NEAPOLITANVS COMES.

Huic hæres læuo lateri pedes, optime bello
T urce, Ducis nostri claro qui nomine gaudes,
O re grauis, forma insignis, præstantibus ausis
G entis honos Turcæ: dextro non indecor armis
Belliger Enceladon, ferrugiue clarus Hibera
P arthenopeq; satus, tenerorum assertor amorum,
E ximium cui fama decus, nomenq; parauit.

GALEATIVS ESTENSIS TASSONVS COMES.

Bistonius quem portat equus fortissimus anteit
H ippodamus, cura egregii certissima Regis,
E t Marti, & Musis gratus, pulcherrima Iuli
T assoni soboles haud inficianda parenti,
D iuinum spirans oculis, cui pectore fulget
T ortile distinctum bacis fulgentibus aurum,
A uratum indutus sagulum, mirabile textum
P alladis, atq; artis diuinę pignus honorum,
M uneris hic hæres patris, quem robur in armis, Illus. Iulius
E t pace incorrupta fides, & clara sub alta Tassonus.

HERC. ESTEN.

S ydera fama tulit, præsignem grandibus ausis,
E nsem, insigne decus, gemmis, auroq; superbum
I nuicto ALCIDAE præfert, mirabile visu
Q uantam hic ostentet speciem, quantusq; serenæ
F rontis honos niteat, quanta & sit gratia formæ.
Talis erat Mauors, cum se fulgentibus armis
E xuerat, galeaq; ignem, flammasq; vomente
N udarat sacram faciem, campumq; patentem
V ectus equo, & pressis gressum moderatus habenis,
L ustrabat, gestans dextra memorabile ferrum.

AVGVSTINVS MEDIOLA. LEGATVS.

Candenti ast inuectus equo doctissimus ille
A ugustus senior, magni qui hic munia regis
I nsubrum prudenter obit, lux addita nobis,
C ui geminam tribuit puero Tritonia linguam,
A LCIDEN iusta graditur, pars maxima pompæ.

HIPPOLYTVS ESTEN. ARCHIEPIS. MEDIO.

It comes Hippolytus, sacro velatus honore,
F los veterum, virtusq; virum, spes altera regni,

DVX. SALVT.

P urpurei quem certa manent decora alta galeri.
Hunc Musæ, Phœbusq; iuuant, cultusq; deorum,
E t pacis studium: sed vbi mauortia signum
D at tuba terribilis, poscitq; in bella phalanges,
B elli æstu flagrat, Mauortis concitus œstro,
A tq; ardens feruet circum præcordia virtus,
N ec dubitat vitam vera pro laude pacisci,
E t si forte ferox nitidis se se induat armis,
E t galeam capiti imponat fuluo ære coruscam,
T erribilem cristis galeam, flammisq; minacem,
F ulmineumq; ensem lateri succingat habendum,
H unc credas bello Gradiuum vincere patrem,
S iue pedes stricto moueat fera prælia ferro,
S iue inuectus equo concurrat fortibus hastis,
A ut inflectat equum, campo seu currere aperto
E t volucres rapido cursu præuertere ventos
C ogat, siue arctis currentem sistat habenis,
H inc, aut hinc agitet, vel paruum verset in orbem,
S eu glomerare gradus, librare aut corpora saltu
I n tenues auras stimulis compellat acerbis.
M acte animo, Hippolyte, & proles dignissima patre,
E t fratre ALCIDA dignus, tibi numina diuum
A spirent, votisq; tuis feliciter adsint,

HER. ESTEN.

ALFONSI DVO ESTEN.

His se se comites addunt Alfonsus vterq;,
P *atre ambo digni, pariter claræ indolis ambo,*
V *irtutisq; ambo, atq; animi monumenta paterni,*
Q *uos olim, non iam Penei ad fluminis vndam,*
S *ed magni Eridani ad ripas pulcherrima Daphne,*
I *lla tuos Daphne, Pæan, quæ spreuerat ignes,*
N *on laurus, sed iam propria sub imagine formæ,*
E *didit* ALFONSO *dias sub lumints auras,*
S *orte sua Daphne felix, & prole beata.*

GVRONVS ESTEN.

Cumq; his incedit consanguinitate propinquus
A *ntiphates Regi, multo pellucidus auro,*
A *cer equo, fortisq; pede, & memorabilis armis,*
A *tq; ingens belli fulmen cum prælia miscet.*

IACOBVS ALVAROTVS ET FRANCINVS DVCIS A CONSILIIS

Et tu magne Solon, magnumqui Nestora vincis
C *onsilio, pietate Numam, grauitate Catonem,*

DVX. SALVT.

S ummus honos Pataui, populos cui sæpe regendos
C redidit ALFONSVS, Regem comitaris euntem.
Teq; Dracon sequitur, toto celeberimus orbe,
I lle Dracon scelerum terror, vindexq; bonorum
F asq;, piumq; colens, miseris noua gloria seclis.

MARC. ANT. BEGATIVS PRAETOR.

Insequitur Prætor, quem nulla æquauerit ætas,
I uris honos gemini, titulisq; ingentibus auctus,
I ustitiaq; potens, nomen qua inuexit olympo.

LVDOVICVS CATO.

Et tu magne Cato, legum decus ingens, & vrbis
G loria prima tuæ, qui late diuite fama
A eternum fundis tua nomina clarus in æuum,
M ente potens, quamuis sit morbo debile corpus,
I s comes, & magnum sequeris, tua gaudia, Regem.

OPIZO, REMVS ET ALEXAN-
DER GVARINVS A SECRETIS.

Affuit & nomen tribuit cui fama perenne

DVX SALVT.

P ace Remus clarus, cui mens imperuia fraudi,
ALCIDAE tantum lætus qui gaudet honore,
E xtincti quantum fleuit mala funera Regis.
Tu quoq; qui fueras ALFONSI fidus Achates
E t nunc ALCIDAE seruas consulta, Varine,
N omine Alexandri clarus, cui nomen auita
N obilitas tribuit, cui lactea copia fandi est,
E t Phœbo ante alios gratus, doctæq; Mineruæ,
P egasidumq; choro addictus, cui pectus Apollo
N umine cœlesti complet, cui carmina dictant
P egasides, tribuit Pallas cui munera mentis,
E gregium referens patrem, magnumq; Varinum
E xuperans virtute tua, licet inclytus ille
E loquio fuerit, geminæ & lux vnica linguæ,
Q ui Florentinam felix orator ad vrbem
M issus ab ALFONSO, perfunctus munere quantum
C onsilium valeat, grauis & facundia quantum
M onstrasti late, rerum ad tua vota potitus,
A LCIDAE multum pompæ superaddis honoris.

IACOBVS ACTIAIOLVS

Actius, & regi inuicto gratissimus, ille
A ctius, Aonides cui carmina docta dedere

HER. ESTEN.

C um puerum abluerent, manibus Pimpleide lympha,
A eternisq; darent sua nomina tradere chartis,
S iue elegos caneret, seu martia gesta cothurno
D iceret ille graui, Phœbeo concitus œstro.
A spice quàm magno reboet caua bucina cantu
H ic vbi is Amphimachum, & fulmineum Celadunta
C oncinit, ardentesq; vocat in bella phalanges
M agnanimum Heroum, pugnæ simulachra cientum.
H uic merito adserpunt hederę, huic pia numina vatum
I ntexunt merito sacra de fronde coronam.
E t pater Eridanus tam raro exultat alumno.

ANTONIVS ROMAEVS.

Et tu qui Hippolyti curas, arcanaq; seruas
P ectore sub tacito, primo qui in flore iuuentæ
E t varios hominum mores, variosq; locorum
N ouisti, hos inter virtutum lumine fulges.

BARTHOLOMAEVS FERRINVS

I ndictus Ferrine meo nec carmine abibis,
V rbis deliciæ, primis quem iunxit ab annis
D octa Erato nobis, præsigni vinculo amoris,
D um canerem Daphnen, caneres tu Cypridis arma,

DVX SALVT.

A rdentesq; faces, seuosq; cupidinis ignes,
V irginis os, habitumq; tuę, moresq; pudicos.
A mbo florentes ętatibus, & simul ambo
H etrusca veneri meditantes carmina Musa.

HERCVLES BENTIVOLVS.

Ibas insignis plectro, citharaq; decorus,
A lcida illustris, gemina cui tempora lauro,
P ręcinxit Phœbus, cum te fecere poetam
P ierides, sacroq; afflarunt numine pectus.
T u felix vates, tibi se dicenda reseruant
F ortia facta Ducis, tibi stat, mihi crede, laborum
C ertus honos, & certa manent te pręmia laudis.

ANTONIVS MVSA BRASAVOLVS ARCHIATRVS.

Istis is mixtus sociis, non indecor arte
P ęonia, atq; potens rerum cognoscere causas,
N ecnon herbarum vires, vsumq; medendi
A ntoni, gaudes prisci qui nomine Musę,
N on tamen immerito, arridet nam gratia blandum
I psa tibi, fauet & votis fortuna secundis,

413

C oncessitq; tibi puero sua munera Phœbus,
P æonia quò fretus ope, & deducere ab Orco
E xtinctos posses manes, spemq; addere vitæ
A egro hominum generi, & lethi depellere causas.

ALEXANDER PHARVSINVS COMES

Parte alia graderis, caput insuperabile bello,
F ortis Alexander, canos qui vertice toto
O stentas late, maiestatemq; verendam.
T u præstans animo medios irrumpere in hostes
A usus es ante alios, densasq; inuadere turmas
A cer equo, & pulchram per vulnera quęrere famam,
V ix prima teneras tectus lanugine malas,
D um nostra Adriacę vastarent arua phalanges,
E t patriam sęua simul obsidione tenerent,
A fflauitq; tuis tum sors placidissima votis,
N amq; acies ferro victrici rumpere dextra
I psa dedit, lętos & victo ex hoste triumphos
E t quercu, & viridi redimitum tempora lauro
I n patriam ferre, & templis imponere diuum.
D um quoq; Bondinum vastaret sęuior hostis
Q uid poscat, syncera fides, quid viuida virtus
M onstrasti, immani senior non territus hoste,

DVX SALVT.

MESINVS FVRNIVS.

Quis te prætereat, tanto decus addite honori,
A rmipotens Furni? Martis generosa propago?
T e nemo auspiciis ægit melioribus agmen,
H ostiles seu tu classes inuadere ferro,
S iue altos scalis velles conscendere muros,
O bsessasùe vrbes dubio non Marte tueri.

PAVLVS CONSTABILIS COMES

A dditur huic pompę Paulus mauortius Heros,
I ndutus chlamyde aurata, gemmisq; micante,
S olerti quondam dextra quam dædala Dirce
A rte laborarat, non parui pignus amoris,
P aulus bellipotens, gladio præsignis & hasta,
T urpiter haud tergo, sed forti pectore notus,
C um fera bella mouet succensus laudis amore.

ALFONSVS TVRCVS.

H osce sequebatur clarus fulgentibus armis,
E t clarus forma, satus alto à sanguine regum
T urcius armipotens. quem dudum (vt fama locuta est)

HER. ESTEN.

A ſpiciens Cypris galea,& thorace decorum,
A ccinctumq; enſe,& minitantem prælia dextra,
E ſſe ſuum dixit Martem. Sed caſſide dempta vt
P urpureas viditq; genas,frontemq; decoram,
S yderibus ſimiles oculos,& labra rubore
P icta nouo,obſtupuit,correptaq; imagine formę
C redidit ipſa iterum ploratum viuere Adonin,
P ubentes tectum molli lanugine malas,
S ic gemino,hoc vno,ſenſit ſe exurier igni
A lma Venus,ſecumq; hac inquit ſi pectora flamma
V ſta forent,poterat nobis hic reddere vtrumq;
T antus in ore decor,tanta eſt vis pectore in iſto.

ANDREAS ARCHI COMES.

Nec te prætercam,proles clariſſima Martis,
A lipede inuectum ſpiranti naribus ignem
E uriale,inuicto regi qui pocula miſces,
O ppida quiq; regis,quibus indita nomina ab Arce,
S arcę quę nitidę decurrens alluit vnda,
V nde fluis, fluctu aſſurgens, Benace,marino,
T u bello præſtans,tu cunctis pulchrior vnus,
E xcepto ALCIDAE præſtanti corpore regis.

DVX SALVT.

HIPPOLYTVS MALCHIAVELLVS.

Nec Virbi hic deeras, animi plenissima magni
P *ectora qui gestas, verę non indiga laudis,*
H *ippolyti pia cura tui, quem Martius ardor*
E *xcitat, atq; ardens generoso in pectore virtus,*
I *nsignis genere, & magnis insignior ausis,*
D *iues opum, & pariter bello metuendus & armis.*

HIERONYMVS BRASAVOLVS.

Proximus his ibat, dignus melioribus astris
A *cer Abas, quem belli olim generosa cupido*
I *ncessit, facie insignem, & florente iuuenta,*
E *t ni fata forent magnis contraria cœptis,*
H *ic poterat famam claris extendere factis,*
S *iue hastam manibus medios ruiturus in hostes*
S *tringeret, aut duro pugnaret comminus ense.*

ANTONIVS GALLVS DOMINVS PONTI.

Et dominus Ponti, quo non generosius alter,
C *ornipedes agitare manu, cire agmina pugnæ*

HER. ET SEN.

A udet, siue vnctę se se nudare palęstrę,
E xertumue ensem dextra vibrare potenti,
S cindere vel densas ingenti robore turmas
C um fera tela iacit, furit & sub pectore Mauors.

CAMILLVS TASSONVS COMES

Quiq; diu nimium properata, heu, funera fleuit
C oniugis egregię, prisca de gente Camillus,
V ir pietate grauis, meritisq;, ac prole superbus,
T unc primum visus risisse, & prima dedisse
L ætitię signa, & finem imposuisse dolori.

HERCVLES TROTTVS.

Et qui fulmineos venientes fortiter apros
A ggreditur, quoties minitatur prælia syluis
H orridus in iaculis, arcuq; insignis eburno
V enator, celeresq; ciet per inhospita ceruos.

SCIPIO BONLEVS.

Nec te transierim, Tyrio spectabilis ostro
S cipiades, vitę illustris, mentisq; nitore
C onspicuum, multa pariter grauitate verendum,

DVX SALVT.

Q uem natale decus, claræ quem stirpis honores
N obilitant, & rara fides, & viuida virtus.
T u Ducis in vultum, cognoscens ora parentis,
L umina defigis, pendesq; à lumine regis
T otus inexpletum, & tanto perculsus honore
N escio quid maius credis tunc HERCVLE magno
C ernere, sceptrigeri tanta est reuerentia regis,
A tq; decus summum regali à lumine fulgens.

QVALINVS.

H os inter lectos proceres supereminet alto
C onspiciendus equo, placido gratissimus ore
M arcellus, regi ante alios charissimus vnus,
V iq;, animoq; potens, nec Martia segnis ad arma,
M arcellus, pulcher Marcellus, Mantua tantum
Q uo gaudet, nullo vt tantum se iactet alumno.
H os equitum, simul & peditum lectissimus ordo
E t præit, & sequitur. Vulgus tum lata uiarum
Strata petit, tectisq; effunditur ipsa iuuentus
V ndiq; uisendi studio, vocesq; per auras
I mmittunt, clamantq; ALCIDAE nomina magni,
A LCIDEM ingeminant strepit altis plausibus æther,
Interea strepitu resonat perterrita tellus,

HER. ESTEN.

T innitum ex altis dum turribus æra frequentant,
E t tuba terribilis resonat procul ære canoro,
E t buxi bifores mulcent dulcedine cantus
A etherias auras, & multisono modulatu
I ncurui litui, collucent compita flammis,
N ullaq; mœstitię cernuntur signa per vrbem.
Sic ego crediderim quondam duxisse Triumphos
A cres Romulidas, cristatis vndiq; turmis
S eptos, & sacra redimitos tempora lauro,
A urato inuectos curru, cum martia bella
G essissent fortes, Italisq; hostilia signa
A fferrent diuis inimico & sanguine rhedas
P erfusas, galeas, enses, sæuasq; secures,
E t victas secum traherent longo ordine gentes,
E t captos reges, oneratos colla cathenis,
L ætitia, plausuq; viis stridentibus ipsis.

ILL. FRANCISCVS ESTEN. FR. DVCIS.

At quantum hic demptum est decoris, dum munere ab isto
F rater abest, absens externasq; incolit oras,
E t parat egregium nullum quod deleat æuum
I pse sibi nomen, virtute incensus auita,
A nte annos animum indutus, curasq; viriles.

DVX. SALVT.

O felix princeps, stellis felicibus orte,
Q uem Mars bellipotens, & quem Tritonia virgo
E xcitat, vt magnum genitorem grandibus ausis
A eques, & totum factis audacibus orbem
S ic complere queas, famamq; augere tuorum,
I, precor, i felix quo te felicia ducunt
N umina, & egregiis ne, quæso, deficе cœptis.

FRANCISCVS VILLA, ET MARCVS PIVS.

Multum etiam hinc dempsit præclari absentia Villę,
A tq; Pii, pariter pietate insignis & armis.
A fforet ò vtinam tantę, Dux maxime, vterq;
I psorum pompę, tantum tua gloria tantum
C resceret, inuictus quantum virtute palæstrę
V illa alios superat, quanta & vi fulminat hastam
I n clypeum assurgens, turmis cum se arduus infert.
Et quantum grauitate Pius, probitate, fideq;
I ngenio, & virtute potest, & munere fandi,
L eniat aut dictis animos, aut suscitet iras.

MATTHEVS CASSELLIVS.

Nec tu, Casselli, magnas ad Thybridis arces

O rator missus, nunc regis cernere pompam
H anc poteris, tanto & præsens gaudere triumpho,
S ed tibi sat fuerit, si vt Martis sæpe furores,
A tq; faces belli nostris in finibus vnus
E xtinxti, in prædam latias dum verteret oras
I nclemens hostis, turbaretq; omnia luctu,
N unc quoq; successu componas cætera læto,
E t nos iam parta semper des pace potiri.
S ed quid ego hoc moneo? quando id pia numina spondent
F arnesii & pietas, (cui summa est credita rerum
R omani imperiiq; decus, mundiq; potestas)
E t fas, atq; pium, nec non & maxima regis
E rga illum syncera fides, & cognita virtus
I am tua Casselli. Tu contra audentior ito
Q uo tua te fortuna vocat, tu numen amicum
D euenerare precor, tibi nam maiora petitis
F arnesius dederit, iustisq; affulserit orsis,
H inc voti compos nostras remeabis ad oras
F elix, & læto tua te Ferraria vultu
A ccipiet reducem, & tanto pro munere digna
P ræmia persoluet, summoq; ornabit honore.
F ortunate senex, semper tua gloria viuet,
V iuet, & æterno semper celebraberis æuo.

DVX SALVT.

AD PAVLVM .III. PONT. MAX.

At tu, Paule pater, diuum certissima proles
N *umine sub cuius Saturnia secula terris*
E *cælo rediere, & veræ laudis honores,*
P *ostquam præsidium miseris mortalibus ipse*
T *e summus superumque sator, atque hominun rex,*
D *emisit cælo, quò tu pia munera patris*
A *eterni larga dispenses, Maxime, dextra,*
E *t placidam terris fausto des numine pacem,*
R *espice præclarum Iuuenem belloque, togaque,*
R *espice, quò tandem felix sub numine tanto*
I *n patriam longum regnet felicibus astris,*
N *e quæso, ne vana, pater, me mitte precari,*
I *usta peto, precibus clemens precor annue iustis,*
S *ic ò sic cuncti reges, discordibus armis*
C *ompositis vltro pedibus dent oscula sacris,*
Sed mea Farnesii dum magnas dicere laudes
M *ens agitat, cœpti penè est oblita laboris,*
E *t sinuosa dedit sæuis propè carbasa ventis,*
A *usa maris magni campos tranare liquentes,*
A *st ipsam Phœbus suetos intendere cursus*
E *t solitos sulcare sinus, & littora nota,*
A *tque iter incœptum iam iam percurrere cogit.*

T empus erit, victor cum diro Oriente subacto
E xscindet Babylona ferox, lætosq; triumphos
I n patriam referet, spoliis insignis opimis,
A lta triumphali scandens capitolia curru.
N unc cœptum me poscit opus, me regia poscunt,
A LCIDAE sceptra, A LCIDE N mea carmina dicāt.
Templum augustum, ingens, diuis custodibus olim
Q uod patres struxere, foro consurgit abalto
S ublime, argentoq; nitens, auroq; superbum,
H ostili ornatum spolio, centumq; columnis
F ultum, in quo centum surgunt altaria diuis,
A eratis lucens trabibus, cui fornice summo
S cintillant stellę, similes cœlestibus illis
Q ueis cœlum rutilat, mediaq; in nocte nitescit.
Est ipsis locus in templi penetralibus altus,
Q uo longis itur gradibus de marmore structis,
R eligione sacer, maiora altaria diuis
H ic surgunt magnis, magni hic adolentur honores,
R egibus hicq; omen regale est sumere sceptrum.
Hic auro stratum solium lectissimus ordo
C omposuit iuuenum, quò Dis præsentibus ipse
D ux caperet regale decus, regnumq; paternum.
Ergo vbi totam vrbem tanto comitatus honore
L ustrauit, Princepsq; forum regressus ad altum

DVX. SALVT.

E x celeri descendit equo, mox inclytus alta
T empla pedes petiit, Patrum, sacer ordo, senatus
Nebride contectus, candenti tegmine regem
E xceptum, placido gressu deducit in ædem,
E t celso locat in solio, dominumq; salutat.

COELIVS CALCAGNINVS

Hic mihi nunc liceat, quando id sua munera poscunt,
E t locus, & pietas, Cœli pertingere laudes,
Q uas potis ille suo tantum est compræhendere versu.
Eminet hos inter, nullo non carmine maior,
C œlius, à claro ducit qui nomina cœlo,
N ec sine mente Deum, namq; ipsi lumina cœli
N oscere, & obscuras rerum cognoscere causas
I uppiter ipse dedit, nobisq; arcana deorum
P andere, & erectas ad sydera tollere mentes,
C œlius hic ille est, qui siue soluta reponat
P rouocat Arpinum, seu pectine pulset Eburno
A ndiadas æquat felici carmine musas,
P ectore sub cuius (fas sit mihi vera referre) est,
Q uicquid graia dedit, quicquid Romaua vetustas,
V erius imo loquar, quid enim manifesta tacerem?
H uic decus omne suum cessit stupefacta vetustas,

H ic me, quumprimum potuit componere verba
L ingua rudis, numerosq; leui connectere cantu,
T unc ignota mihi, docuit percurrere Cynthi
S umma iuga, & lucos lustrare biuerticis vmbræ,
E t fessum Aonio dulci recubare sub antro,
H icq; dedit molles per carmina ducere ludos,
E t tandem Heroum Mauortia dicere gesta,
Q uoq; forent sectanda gradu vestigia Tulli,
O stendit late, duxitq; ad florida casti
S ermonis prata, & varios tentare recessus
E docuit, simul & lectos hinc carpere flores,
E t non fucato contexere serta colore.
Q ualiacunq; igitur, sunt hæc quę carmine pango,
Q uæq; soluta loquor, tibi tandem, maxime Cœli,
D ebeo, nam sine te quid nunc mea carmina possent?
S ed quamuis laudes queis nomen ad æthera tollis,
S olę opus hoc peterent, tamen ipsum dicere regem
N unc sequar, incœpto deducens ordine pompam.
H is igitur sociis, læto hoc simul ordine septus,
S ceptra tenens, solioq; paterno maximus Heros
A ugusta grauitate sedens, & vertice toto
E xuperans cunctos, radianti lumine fulget,
D iuinum spirans oculis, numenq; repostum,
M ortali maior forma, tantum instar in ipso est.

DVX SALVT.

Talis erat (liceat nobis mortalia rebus
A ſſimulare deum) qualis cum iura miniſtrat
E ſt pater omnipotens ſuperum cingente corona.

BARTHOLOMAEVS PROSPER DVCIS A SECRETIS

Ecce improuiſus veluti per nubila vectus
Præpetibus pennis, qualis Cyllenius alis
S eſe infert terris, Zephyris per inane vocatis,
O cyor alitibus mediis in millibus aſtat
M agni ante ora ducis, cunctis mirantibus, ille
P roſper, lęta ferens romano à præſule, Proſper
S candit ouans biiugi qui celſa cacumina montis,
D ignaq; Muſæo meditatur carmina vate,
E t patrum egregias laudes imitatur, & altos
V irtutis ſequitur calles, loca peruia paucis.
C urarum Ducis hic cuſtos fidiſsimus vnus
A teneris hucuſq; fuit, ſemperq; erit idem
C andida dum Parcæ fuſis ſua ſtamina ducent.
H ic vt erat multo perfuſus corpora limo,
C rura ocreis tectus paribus, crineſq; galero,
C alcariq; pedes vinctus contendit ad ipſum
A LCIDEN, fidamq; illi tunc fatur ad aurem,

HER. ESTEN.

D ein ſpectans ipſum tantis inſignibus auctum,
E t celſo in ſolio reſidentem, maior imago
H æc ait eſt hominis, riſit Dux optimus olli:
T unc Ducis è vultu cumularunt gaudia cuncti.

GILLINVS EPISCOP.

Interea ſacra velatus veſte ſacerdos
R elligione Deum, & multo venerabilis æuo,
I am pridem doctus ritus, moreſq; ſacrorum,
E t ſummo aſſuetus pia ſacra litare Tonanti,
E t precibus caſtis iras mulcere deorum,
D iuinis comptus tænis, Phrygioq; tiara,
E t geminas cum voce manus ad ſydera tollens
S acra canens, tales effudit pectore voces.
Summe Deum genitor, rerum cui ſumma poteſtas,
S ydera cui parent, cui tellus paret & vnda,
E t quodcunq; viget, cui ſunt mortalia curæ.
E t tu virginei, flos illibate pudoris,
N uminis æterni genitrix, ſpes maxima nobis,
I ntemerata parens, nulliq; obnoxia culpæ,
Q uam celebrant homines, celebrant quam numina diuum.
E t vos Di patrii, quorum ſub numine floret
V rbs hęc clara viris, belloq; & fœta triumphis,

DVX. SALVT.

A tq; opibus pollens, & pondere diuitis auri,
Q ueis centum fumant aræ, queis lumina centum
I gnibus aſsiduis ardent, queis vota feruntur,
A ſpicite hunc iuuenem, patriæ cui cura tuendæ
C ommiſſa eſt, regni magna & moderamina auiti.
A bſint vrbe doli, fraudes, cædeſq; cruentæ,
I rarum euentus triſtes, Martiſq; furores,
I ngenti Europam qui concuſſere tumultu,
H ic, ò, hic ſuperi, patrii ſpes vnica regni,
E gregiuſq; toga iuuenis, belloq; ſuperbus,
F elices annos viuat, longumq; quietus
I mperium ſine fine gerat, iam pellite caſus
I nfandos, ſeruate pium: de marmore templa
M aiora his ponet, veterum de more parentum,
E t pia thura focis, ſacroſq; adolebit honores.
N os vota & templis dabimus, ſtata ſacra quotannis
S oluemus, firmate preces pia numina noſtras.
T alibus orabat ſenior, ſimul ore fauebant
A ſtantes cuncti. Tum Iuppiter æthere ſummo
D emiſſit ſignum, quo non præſtantius ullum
V ota virum firmare poteſt, ſpemq; addere rebus.
C larior ipſe etenim medio Sol fulſit olympo,
V llaq; nec viſa eſt tum cælo turbida nubes,

HERC. ESTEN.

S igna salutiferam nobis spondentia pacem.
Tum solio ALCIDES lętus consurgit ab alto,
E t placido repetit gressu regalia tecta.
Huic læto occurrit vultu castissima coniux
V irginibus stipata suis, vt candida Phœbe
N ympharum comitata choro, nemora auia lustrat.

DIA RENATA ET SOCIAE.

Vos ô Calliope, fesso succurrite vati.
P andite nunc Helicona Deę, vos numine sacro
I nspirate animum. Rerum mihi nascitur ordo
N anq; nouus, Dux ipsa mihi nunc carmine digno est
D icenda & socię, vobis dignissima diuę
M ateriès, tantis libeat succurrere cœptis,
Tu quoq; fida comes Pimplæis addita Musis,
D ia RENATA meis felix allabere votis,
T u facilis, mitisq; veni, tu, quęso, canenti
(N anq; tuus te poscit honos, comitumq; tuarum)
D ia faue, atq; libens numeros nunc dirige nostros.
S ic tibi, sicq; viro longum feliciter vnà
V iuere contingat, regnoq;, & pace potiri.

DVX SALVT.

ANNA PARTHENIA DOMINA PONTI.

Has inter comites, nullo fucata colore,
L æta oculis, auro fuluos redimita capillos,
P endula cui mediis splendescit gemma papillis,
N obilis Anna nites, cunctis præstantior vna
P arthenia, es tædas quę sola experta iugales,
D igno iuncta viro, nondum perpessa labores
L ucinæ, nec facta parens, dignissima cœlo
P rogenies, casti specimen venerabile amoris,
C ui doctę assurgunt modulanti carmina Musæ.
O felix nimium, nymphaq; beatior omni,
N on te donauit frustra Parnaside lauru
P hœbus, nec frustra afflauit tibi numine pectus,
T u cantu syluasq; trahis, tu flumina sistis,
E t tua perpetuę commendans nomina famę,
D emulces dulci radiantia sydera cantu,
D ulcia felici concordans carmina plectro.

LEONARDA ESTENSIS.

Eulalieq; Duci consanguinitate propinqua,
C ui lætos oculis afflauit Cypris honores.

HER. ESTEN.

D elitię Charitum, cuius per lumina blandus
P erq; genas lasciuit Amor, noua cura Mineruę,
Q uam decus omne iuuat, castę & reuerentia famę,
A ttollit lętos oculos, faciemq; serenam,
E t Regis mirata decus, numenq; repostum,
T um demum gaudet se tanto è sanguine natam.

RENATA PARTHENIA.

His aderat, Gallę decus admirabile gentis,
P ar Veneri specie, & tenero maturior ęuo,
P arthenia, à dominę ducit quę nomine nomen,
C rinibus auratis pręstans, quos aurea circum
F ibula subnectit, radiantibus aspra hyacinthis:
P ingere acu doctas inter doctissima matres,
M armoreaq; manu viuas animare figuras,
D um varias fingit deducto in stamine formas,
E t tenues telas distinguit murice & auro:
A onium tentare nemus, lymphasq; fluentes
P ermessi haurire & magna cum laude sueta,
E t Phœbo dare vota libens, & tangere plectrum,
E t dulcem captare chelym, citharamq; sonoram,
E t tenues docto percurrere pollice chordas,
C asta renidenti circundata tempora lauro.

DVX. SALVT.

MARIA NOIANA.

Et Galatea, nouo vincit quę lumine Phœbum,
Quæ potis est oculis cœlo deducere diuos,
Digna Iouis thalamo, pulchram quam sæpe Cupido
Esse putat Cyprin, prębet cui sæpe pharetram,
Tela facesq; simul, sinuatum & cornibus arcum,
Queis ferit illa viros, queis vrit saucia corda:
O fortunatus nimium, quem iungere tæda
Deliget ipsa sibi, lectiq; in parte locabit.

HIPPOLYTE.

Affuit Hippolyte, præstanti munere diues,
Quod Dux Vrbinas, correptus imagine formę, Guidus
Esse dedit Nymphę monumētū, & pignus amoris: Vbaldus,
Hoc Dux cum validis pridem concurreret hastis,
Atq; duces inter primos meruisset honores,
Donari meruit sublimi munere victor.

ISSABELLA.

Pone sequebatur Tritonidos arte superba
Candida Leucothoe, casto quę è pectore spirat

HER. ESTEN.

B landicias, Veneres, que omnes, pariterq; liquorem
A fflat Acidalium, quo flammas temperat acres
Q uas oculis iacit, & cupidos queis vrit amantes.

DIANA ARAEOSTA.

Nec tu carminibus nostris indicta Diana
P ectore sub tenero cui mens est virgine maior,
C lara parente tuo, & casta clarissima matre,
C ura deum virgo, innuptæq; simillima Phœbæ,
I nter formosas nymphas pulcherrima, abires:
Q uam tot diuino celebrarunt ore poetæ,
V t te iam fama Betis cognoscat, & Indus,
Q uos inter tenuis tenui te carmine dixi,
N i decus immensum, laudum scriesq; tuarum
L ongius à cœpto traherent: te carmina nostra
F orte alias, mea cura, canent: nunc dicere versu
R eginam propero, vellens quæ leniter aurem
M e vocat, atq; monet cœptum deducere carmen,
Nanq; ego si tentem cunctarum dicere formam
R eginæ comitum, laudesq; æquare canendo,
N on opus hoc sat erit. Quis enim tot munera mentis
T ot raras animi dotes, tot lumina clara
E xplicet: & breuibus speret compræhendere dictis:

DVX SALVT.

DIA RENATA.

Sic igitur Regina choro comitata pudico
C lara oculis, clara ingenio, clarissima forma,
Q uam dextra comitatur Amor, Cyprisq; sinistra,
E t decor, & Charites, rarus cui fulget ab ore
M aiestatis honos, atq; altæ mentis imago,
E t pudor, & placido comitata modestia fastu,
H as inter socias fulgenti luce coruscat,
E micat vt stellas cælo inter luna minores.
Hæc tereti gestans baccata monilia collo,
F ulua auro, & variis late radiantia gemmis,
A mbrosia perfusa comas, & rore sabæo
R egali induta ornatu, (quem Palladis arte
A mbitiosa manus, vel Pallade doctior ipsa,
T extilibus filis, fuluoq; intexerat auro,
D uctaq; Erythreis variarat fila lapillis
T ethyos è gremio lectis, viridiq; smaragdo)
N on lachrymans, tristi ue irrorans pectora fletu
V t soceri in letho, sed talis læta sereno
E xcipit ore virum, qualis cum Phosphorus atras
E uicit nubes, cælo scintillat aperto:
V el quali amplexu Iuno saturnia magnum
E st complexa Iouem, cælestia sceptra gerentem,

T ali diuino ſplendes pulcherrima honore,
E xcepit dux ipſa Ducem. Tum gaudia pectus
A mborum tentant, figuntq; in pectore vultus,
L umina luminibuſq; hærent, atq; alter ab ore
A lterius pendet, tacito et ſermone loquuntur,
E t dextrę iungunt dextram. Tum maximus Heros
R egalem ad thalamum tendit, pręeuntibus ipſi

ANNA ET ALFONSVS DVCIS FILII.

A lfonſo, atq; Anna natis, hanc eſſe putares
A uroram, cœlo roſea ceruice nitentem:
I llum Luciferum, claro qui lumine cœlum
I rradiat, nondum præbente crepuſcula Phœbo,
A mborum egregio tantum decus enitet ore.
Vt vero ad Pario conſtructa e marmore tecta
E ſt ventum, argento, auroq; nitentia late,
R egificis compta aulęis, oſtroq; rubenti,
A tq; omnes pariter regali baſia dextrę
F ixerunt, thalamo in medio, mirabile dictu,
C unctorum quæ facta trahunt ventura ſorores
C oncordi hęc vnà cecinerunt carmina voce.
Salue cura deum, ſalue fortiſſime regum,

DVX. SALVT.

S cipiadas referens factis, & laude Camillos,
Q uam bene conueniunt, Princeps, tibi nomina magni
A lcidæ, qui monstra fugas, scelerumq; ministros,
O lux Ausoniæ, spes ò fidissima gentis
S alue, & præsidium regni, columenq; paterni,
G entis Atestinæ specimen. Tibi candida semper
P ax aderit, magnorum aderunt pia numina diuum,
N ec belli terrere minis, nanq; ira deorum
C oncessit procul, & colubris implexa Megera
B ella manu pridem intentans, cædesq; cruentas,
I am loca senta situ, lethæasq; incolit oras,
C lausaq; bifrontis sunt ferrea limina Iani,
H ic centum vincti nodis, centumq; cathenis
E t furor, & lethum simul & furialis Enyo
O re fremunt, oculos suffecti sanguine & igni,
O tia semper erunt, patriisq; uigebit in oris
L æta quies, aberuntq; doli, fraudesq; nocentum,
H icq; dies populo felix, patribusq; beatus
S emper erit, nulloq; vnquam delebitur æuo,
S ydere quo fausto subiisti pondera regni:
T u felix viues, tibi seruiet vltima tellus,
H æc eademq; manent venturos fata nepotes:
T e circunsiliet gemmatis gloria pennis,
A stabunt Charitesq; tibi, Pallasq;, Venusq;,

G radiuusq; pater, simul & crinitus Apollo,
I uppiter atq; tuis afflabit leniter ausis,
A eternumq; tibi tradet post funera nomen
C andida fama, tuæ viuent per secula laudes,
E t pia sacra, quibus semper celebrere quot annis,
V rbs hæc instituet, diuum & decorabit honore.
E ridanusq; tuus supra septemplicis ora
V ndantis late Nili, lateq; fluentes
I ndumq;, & Gangen, fontemq; binominis Istri
A ttollet se se, redimitus tempora fronde
P opulea, Duce te nomenq; ad sydera tollet.
O fortunatos nimium, nimiumq; beatos
Q ueis pater ipse deum, queis & pia fata dedere
I mperiis parere tuis, Rex optime regum,
Q uem miræ exemplum virtutis misit ab alto
R ex superum cœlo, mundum vt caligine densa
O bsessum eriperes tandem crudelibus vmbris,
T e duce, cana fides, pietas, & quicquid honoris
E sse potest terris aderit, fugientq; malorum
F lagitia, & sceleris fugient contagia prisci,
R eddetur latio imperium, rediuiua resurget
A usoniæ penè exanguis iam gloria gentis.
Hæc vbi concordi cecinerunt numine Parcæ
E gressæ è thalamo, tenues abiere per auras,

DVX SALVT.

A mbrosio & tecta impleruntregalia odore.
Ergo age summe Ducum, postquàm hęc tibi fata benigna
O mina portendunt, placido & tibi gratia vultu
A rridet, votisq; tuis fortuna secunda est,
F ac, precor, hęc nobis firmet tua maxima virtus.
V irtus, quę iugi faciet te viuere fama,
S is bonus ò, felixq; tuis, regniq; paterni
C ommoda defendas, & quę facis otia serues,
O mnis spes in te nostra inclinata recumbit,
T uq; salus nobis, columen, tu gaudia nostri,
T u dominus, patriæq; pater, requiesq; laborum,
V irtutes nanq; in te omnes splendescere cuncti
C ernimus, & magnos tua facta imitantia patres
H oc fore promittunt, hoc spondent numina diuum,
N umina, quę euentus lætos, atq; aurea ducunt
S ecula, magne, tibi, tanto post tempore visa.
Et si quid de te merui, si pectora quicquam
F ida tibi possunt, & mens sibi conscia recti,
M agnaq; si insontes respectant numina regum,
N unc me, quem toties fortuna inimica secuta est,
E t toties tantis iactauit dira procellis
R espice, & immerito finem concede labori,
Q uò tandem sub te vita meliore quiescam.

HER. ESTEN.
PERORATIO.

Hos tibi, summe Ducum numeros, hæc sceptra canebam,
C um tua te aspiceret læto Ferraria vultu
G estantem dextra magni moderamina regni,
F orte alias tua facta canam grauiore cothurno.
N unc, ò, nunc tantum, tibi quæ prælusimus, ore
A ccipias placido, & , vates, precor annue cœptis
V atis, qui iam te, ceu magnum numen, adorat.

FINIS.

COELIVS CALCAGNINVS.

Quod cultum carmen, quod doctas impleat aures,
  Quod secum multum numinis esse probet,
HERCVLEI auspicia imperii quod flumine largo
  Explicet, & plebis mixtaq; vota patrum,
Laus Gyralde tua est: tibi enim fas prodere quantum
  Lætitiæ populis attulit vna dies.
At mihi adhuc dubium est, hæc an tibi debita laus sit,
  An potius raræ debita materiæ.

LILIVS GREGORIVS GYRALDVS.

Desine mirari Pisandri carmina lector,
  Qui clauam Alcidæ fictaq; monstra dedit:
Cynthius en nostri canit HERCVLIS aurea sceptra,
  I modo, quàm veris ficta minora vide.

FLAVIVS ANTONIVS GYRALDVS AD .D. HERC. ESTEN.

Quem fueris nactus vatem tibi quilibet alter,
  Me de fratre vetat dicere plura pudor.
Coniice tu tamen ipsi quàm sit largus Apollo,
  Hunc est dignatus nomen habere suum.

L. GREG. GYR. CYNT. GYR.

Materiam prębet numeris Tirynthius heros,
Sed tu materia carmina digna facis,
Illi tu debes, tibi debet nec minus ille,
Altera in alterius gloria maior inest,

.L. .G. .G. IN .D. .A. *detractorem.*

Mæonidę, oblitus carpit dum carmina Cynthi
Zoilus, elinguis sydere factus abit.

LILIVS GREGORIVS GYRALDVS

I liuor procul, i proul monemus.
Prædico laqueum tibi paratum,
Non vnum genium hic habet libellus
Victirus Pylios beatus annos,
Cantor Cynthius, Herculesq; carmen,
Et Phœbi est lyra temperata neruis.
Prędixi, laqueus tibi paratus.

LECTORI. OPTIMO. CYNTHIVS .S. .P. .D.

NOn eram neſcius, lector opt. cũ .D. ALFONSI ESTEN. obitũ, bonis ſanè cíbus acerbũ, deplorarẽ: ET HERCVLEI imperii auſpicia carminibus canerem, fore vt hic noſter labor multorum repræhenſiones incurreret. Quidã enim, q̃ omnia quę ipſi neſciũt, impudẽter damnãt, id mihi vitio vertũt, ꝙ ego iã pridẽ ĩter altiores diſciplinas aſcitus nũc demũ poeticæ penè nũq̃ alias à me tẽtatę aĩum appulerĩ: hocq; homine Phyſico, ſi Dis placet, indignũ ducũt. Quidam autem non hoc tantum: ſed meã in regis proceribus enumerãdis diligentiam damnant. Nonnulli ob id nos arguunt, quod linguæ latinę rationem non habuerim, cum horum aliquos barbaris nominibus, ipſis inditis, nominarim. Nec deſunt, qui operis longitudinem accuſent, dicantq; nos longe paucioribus regis noſtri ſceptra potuiſſe complecti. Et licet me non lateat, apud integri iudicii viros (non enim ſciolis hiſce, qui vno, aut altero epigrãmate, & illo quidem inſulſo, ab ipſis compoſito, ſe ſummum artis poeticę apicem attigiſſe ſibi perſuadẽt, hęc ſcripſimus) me nullam ob hoc notam ſubiiſſe. Tamen his omnibus reſpondere operæpretium fore iudicaui. Hi ergo qui me à poeticę ſtudio, quia Medicinam profitear, deterrere conantur, parum nouiſſe videntur cur Phœbo & medendi peritiam, & poetices artem antiquitas dederit. Nam ſi rem hanc maturius inſpexiſſent, mihi ſanè lõge æqui

ores fuissent, ipsis enim palam esset, nihil esse quod hominẽ medicum magis deceat, q̃ in sacris Musarum penetralibus assidue versari: et medicinam, vnà cum poetices arte, quas isti aduersis frontibus pugnare existimant, coniungere. In quam sententiã diuinus ille ꝓpemodũ artis medicæ ꝓfessor Galenus manibus pedibusq; descendisse visus est, qui pharmacorũ compositiones, vt errores magis præcauerent, carminibus describendas præcepit. Quod à medico artis poeticæ prorsus ignaro haud fieri poterit, Illud ẽt ipsũ artis poeticæ studio valde delectatũ ostẽdit, quod nonnullorum ille versus & cõmemorat, & interdũ etiã exponit. Nec desunt tẽporibus nr̃is, vt ãliqs ẽt nõ defuerũt, q & poeticã, & medẽdi rationẽ adeo egregie cõiunxerũt, vt in vtra pręstent difficile sit cognitu. Quorũ nomina recẽsere, vt facillimũ, ita superuacuum esset. Non sim mortalium omnium insanissimus si eã artem, quam summi omnes omnium seculorum artis medicæ professores tãti fecerũt, ego despiciam? Sed de his hactenus. Iis vero, qui diligẽtiam meam incusant facile cederem, ni illam ipsam à plerisq; desiderari cognoscerem. Non enim parum multi sunt qui se prætermissos ægerrime ferant. Quid enim mihi in hisce angustiis constituto faciundum erat, quò culpa vacarem? si ab iis incusor, quia quosdã recẽsui, ab istis vero incessor, quia ipsos prætermisi: verum (vt cunq; res cesserit) ego Iouem lapidem iurarim, me, si id res tulisset, lõge plures recensurum fuisse, vt omnibus factum esset satis. Sed postquam hoc mihi integrum non

fuit, non ob id tamen alicuius gloriæ tantum inuideo, quo lcuiq̃ prohibeam, quin eũ se arbitretur, quẽ laudibus extulerim (modo ex rudibus hisce carminibus meis alicui facta sit aliqua laudis acceßio) & eas pro arbitrio laudes sibi arroget, quas magis optarit. Nõ enim illos tantũ, quos cõmemoraui, sed nobiles omnes, sub illorũ nominibus cõplecti mihi animus fuit. Quod vero me à linguæ latinę penetralibus arceãt, ꝙ quosdã barbaro noĩe ipsorũ proprio vocarĩ, iniq̃ agũt. Nã si aliq̃s hãc notã subire debet, nõ ego sanè, sed qui ipsis ea nomina indiderunt, accusandi sunt. Potuissem plane illos, vt reliquos etiam, fictis nominibus appellare, erat enim id mihi factu promptißimũ. Sed quãdo à barbaris nominibus, cum id res postulauit, Vergilius poetarũ omnium parens nõ abstinuit, quid ego vereri debuerã Maronis nostri vestigia sectari? cũ quo plane aberrare, quàm cũ his recte sentire satius ducerẽ. Euoluãt hi Vergilianę Aeneidos monumẽta, & ni penitus cõniueãt, mihi lõge ęquiores erunt. Qui vero me prolixitatis arguunt, his facile dixerim, me nemini occupato, sed otiosis hęc scripsiße, nosq; nolentẽ quẽpiã ad hęc lectitãda vocare. Quãquam cur hi hãc eandem notã Vergilio inurendã nõ censeãt, nõ agnosco, q rem, quã duodecim carminibus nõnulli cõplexi sunt, duodecim ipse voluminibus explicuerit. Sed iã tẽpus est, vt receptui canamus. tuæ partes erũt, lector optime, & his, & cæteris omnibus, quę mihi detractores obiecerint, occurrere, quò & Gyraldi tui famę consultũ sit, & ipsi ad alia edenda vires animũq; suppedites. Vale quisquis es diu felix.

CYNTHIVS IOANN. BAPTISTA GYRALDVS AD DIVVM HERCVLEM ESTENSEM .II. DVCEM INVICTISS.

Balsama ,thura,crocum,tradant & grandia dona,
Queis nitet Attalica conditione domus,
Do tibi populeas frondes,syluasq; virentes,
Alcide,inculti munera parua soli,
Parua tamen magni non spernunt munera reges ,
Parua etiam magno munera grata Ioui,
Tu cape dona libens,dantis simul accipe mentem,
Sic tibi erunt parua hæc balsama,thura,crocum.

CYNTHII IOANNIS BAPTISTAE GYRALDI SILVARVM LIBER VNVS. AD .D. HERCVLEM ESTEN. .I I.

DE REDITV IN PATRIAM LILII GREGORII GYRALDI.

EN tandem precibus tantis, votisq; petitus
Lilius, & multos pridem exoptatus in annos,
Post terræ, pelagiq; minas, post funera amicum,
Et varios casus, patrię regressus ad oras
In proprios rediitq; lares, vrbiq; decorem
Reddidit amissum, magnis virtutibus auctus.
Quare agite ò iuuenes, vobis si gloria cordi est,
Si Phœbi sacris haurire è fontibus vndas,
Huc propreate citi, gressus huc vertite vestros,
Languentemq; senem, confectum & viribus omnes
Excipite vnanimes læti, fessumq; locate
Sedibus in notis, pariterq; assurgite cuncti
Egregio vati, Musæ cui lilia plenis
Dant calathis, viridi cui cingunt tempora lauro:
Hic vos ò iuuenes, ducet per amæna locorum
Aonii nemoris, Cynthi & secreta docebit

F lorida prata sequi, vatum delubra priorum.
I psi nam puero sua munera Phœbus Apollo
T radidit, vt tandem veteri squallore, situq;
D eterso, obsessas scabra rubigine mentes
T ergeret, & vates sublimi ornaret honore:
F elix, ò nimium felix, cui numen amicum
F auerit, vt tanti vatis vestigia firmo
S ectari sedeat gressu, virturis amore
S uccensus, sociosq; omnes iuga ad alta vocare.
O mihi si liceat, Lili, certissima Phœbi
C ura, decus vatum, geminæ & lux vnica linguæ,
G yralde & gentis specimen super ardua rupis
T e loca sectari sacræ, syluasq; repostas
I ngredi, & Aonias in carmina ducere Musas,
Q ua te voce canam? Nam quamuis gloria, Lili,
N il tua me crescat, nostræ non indiga laudis,
(E t quis tot speret dotes æquare canendo,
C arminibusue tibi quicquam superaddere honoris?)
I pse tamen (tenues ni dedignere Camænas)
I nsignem virtute animum, laudesq; repostas
T entabo, nomenq; tuum contexere chartis.
T e vero, venerande senex, si pectore toto
A ccepi, tua si colui vestigia semper,
R espice me, quæso, pater optime, respice, iamq;

Pierios duc me ad latices, Phœbiq; recessus,
Vt tandem sacris immixtus & ipse poetis
Me quoq; tollere humo, claræ & mea nomina famę
Commendare queam, nullum quæ deleat æuum.

HERCVLIS IN ARTVSI VENATORII CANIS FVNERE LACHRYMAE.

TVne Artuse ferox, post funera mille luporum,
Post tot confectos vrsos, post cæsa ferarum
Corpora, sic ò sic tu funere concidis atro?
Demisere neci sic te crudelia fata
Delicias domini, & nemorum memorabile fulmen.
Tu tamen ipse cadens monstras quàm maxima virtus
Quæ tibi vis animi fuerit, quàmq; ora tremenda
Et virtute tua morti te subtrahis atræ:
Sic non te indecorem, non te virtutis egentem
Sors inuisa mihi rapuit, nec vulnere turpi
Pectus hiat, sanguisùe fluit de corpore inultus,
Nam tecum fera sæua cadit, & sanguine lethum
Cæsa piat, moriensq; suo dat funere pœnas.
Chare Artuse vale, quo non præstantior alter
Aut cursu superare alios, aut sternere dente,

B landior haud vnquam dominoue fidelior vllus:
T u decus ipse canum, te gloria magna sequetur,
T e eripient letho vates, tibi nomina tradent
A eterna, & referent omnes tua nomina saltus,
V enanteſq; tuo ponent pia iuſta ſepulchro,
I pſe ego quod viridi pono ſub tegmine quercus:
Q in tibi ſublimi hac pendebit ab arbore millus,
F aſciaq;, & vincla, & ceruix, & tergora ſæui
H ac dextra tandem cęſi crudeliter hoſtis,
M œrentis domini, veri monumenta doloris,
V irtutiſq; tuæ, nullo delebilis æuo.
Sed ſi qua eſt ſyluis pietas, ſi gratia fido
E ſt referenda cani, nec campis gloria deſit,
V os nymphę nemorum, uos & pia numina Fauni
H uc properate, precor, funuſq; ornate corollis,
A eterna & veræ concedite præmia laudi.

EIVSDEM ARTVSI EPICEDION.

ILle ingens nemorum fulmen, strageſq; ferarum,
O ccidit Artuſus, vulnere cæſus Apri.
N amque is degeneres dum ſpernit ſternere damas
V imq; ſuam geſtit prodere marte fero,
Vt primum vidit frendentem dentibus Aprum,

Indo æquum Barro dentibus, ore trucem.
Extulit ipse caput, lætusq; ad prælia tendit,
Quę formidabat cętera turba canum.
Atq; prior vastum velox se immittit in hostem,
Circuit huncq; sagax, hunc petit ore leui.
Hinc Aper excitus sese collegit in arma,
Et frendet nullo vulnere fossus adhuc.
At simul Artusus transfixit tergora morsu
Exiliitq; cruor, pressit & ossa dolor.
Falcatos acuit dentes, & fertur in hostem
Acrior, & flammas naribus, ore vomit.
Fulmineumq; rotat rictum, sed fida molosso
Addit vim virtus, nec timet ora Suis.
Quoq; hostem cernit maiora in bella ruentem,
Hoc magis ipse instat, hoc magis vrget Aprum.
Nec mora iam lęuum saliens se immittit in armum,
Dentibus aduersum ne premat ira Suis.
Acer & ipse feram nunc huc, nunc voluit & illuc,
Hinc mordet tergus, mordet & inde latus.
Sęuus Aper resides violentior excitat iras,
Sęuaq; lethali pręlia dente parat.
Dumq; ferox sęuit, dum corpora versat in orbem,
Excutere & tergo quęritat vsq; canem.
Heu, heu fulmineo rupit pręcordia dente

Artuso, atq; solo viscera lapsa fluunt.
Herculeamq; miser prospectat lumine dextram,
Conscius hic quantum polleat illa manus.
Vt vero ALCIDES, fulmen memorabile Martis,
Exanguis vidit tristia fata canis.
Ingemuit, casuq; simul perculsus iniquo,
Alipedem stimulis terq;, quaterq; premit.
Nunquam fide canis, dixit, morieris inulte,
Soluet & inferias iam tibi cæsus Aper.
Horrendamq; gemens valido subit impete molem,
Transadigitq; hasta viscera magna Suis.
Infrendet tum toruus Aper, spumasq; cruentas
Euomit, & fœdo sanguine turpat humum.
Intorquetq; caput, prensansq; hastile remordet,
Instantem satagens vi superare necem.
Sed pius ALCIDES geminatis ictibus instat,
Et monstrum forti conficit ipse manu.
Mugitu nemus omne replet, vastamq; ruinam
Dat moriens iam iam bellua strata solo.
Ast Aprum vt cernit multa tellure iacentem
ALCIDES, celeri desilit acer equo.
Horrificumq; fere fuluo caput amputat ense,
Abcisumq; tibi, fide Molosse, dicat.
Teq; sua attrectat dextra, mortiq; sua ne

Exanguem possit demere tentat ope.
Ast vbi te vidit tendentem ad limina mortis,
Præsidiisq; nihil iam superesse loci.
Siccine te, dixit, sylua celeberrime in omni,
Atq; mei custos abstulit hora breuis.
Et longum ingemuit, sed postquam vincere fata
Non possum, dixit, sit tibi terra leuis.
Spargat odorato venator flore sepulchrum
Crescat & ad tumultos spica cilissa tuos.
Quæ deerunt vitæ præstabunt tempora famæ
Vates carminibus, chare molosse, suis.
Tum canis assultans victori applaudit, & hoste
Iam cæso, lætus fata suprema subit.
Nec secus ac domino vellet persoluere grates,
Soluisset busto quod pia iusta suo.
Quà licet vsq; oculis moriens languentibus illum
Conspicit, & placida morte quieuit humi.

DE PAVLO TERTIO PONTIFICE MAXIMO.

SI quando curæ ingentes, & sæua nocentum
Flagitia, heu, miseros pressere, atq; horrida bella
Bella, tot egregias latii grassata per vrbes

C oncussere animos nobis, atq; omnia luctu
I mpleuere nouo, turbaruntq; otia nostra,
N unc quando omnipotens, summi regnator olympi,
F ARNESIO magnas orbis concessit habenas,
F ARNESIO, sacro fultus qui nomine Pauli,
V el solus reserare fores, vel claudere solus
A eternas cœli posset, vel parcere sonti,
C omplectiq; pios, & sæuos tradere pœnis,
S umamus vires, lætum pæana canentes,
A tq; omnes læti numen veneremur amicum.
Iam nobis pax alma redit, totumq; per orbem
C ernere iustitiam est, virtutum & semina late
F ARNESIVS fundit, magnas qui Thybridis arces
P ossidet, incursusq; feros, & tristia bella
I talia expellit, famam qui terminat astris,
F asq; piumq; colit, monstra & crudelia vincit,
E t fœdas pestes sacris detrudit ab aris
N uminis æterni, fœdo quę crimine tantas
I nfecere animas, ET CHRISTI nomina seruat
I ntacta, & sceleris delet monumenta profani.
Iam venit illa dies, qua cœlo mittitur alto
A urea seclorum series, viget ea per orbem
C riminibus longe, lateq; astræa fugatis,
E t sociæ, demum tanto post tempore visæ.

Salue summe pater, mundi spes vnica salue,
A tq; gregis nostri custos, decus addite terris,
M acte animo, macte & virtute, & munere laudum,
C ura deum, cui pax ridet, cui gloria plaudit,
P ontificale decus, veras tu numinis aras,
T u cape diuinos, tibi quos largitur, honores
R egnator superum, celsa tu in sede locatus
T ergeminumq; decus cœlestis sume tiarę:
A ccipe, quæ tibi dat sacræ moderamina puppis,
D isiectamq; ratem, tantis heu, fluctibus actam,
D uc pater ad portus, & densas disiice nubes,
Q uę veras pelagi stellas, quę lumina cœli
O cculuere diu, & densa caligine mentes
I mplerunt nostras, iam mille erroribus actas.
D a pacem terris, propius res aspice nostras,
N anq; potes, grata & nobis pater otia serua.
Inuictumq; Ducem, cuius sub numine læti
V iuimus Alfonsum, fama super æthera notum,
A uspiciis tutare tuis, tibi seq;, suosq;
H ic offert natos, ipsa & moderamina regni.
Alciden vero Iuuenem, cui pectus Apollo
N umine compleuit, Pallas cui tradidit artes
I psa suas, belli atq; togę cui gloria summa est,
D iue foue, & iustis clemens, precor, annue votis.

EPITHALAMION THOMAE MANFREDI ET BARTHOLOMAEAE BENTIAE.

ATlantis, Manfrede, teris, dum limina Hetrusi
  Noscere quò possis lumina clara poli.
Risit Amor, pariterq; Venus subrisit Amori,
  Et secum, nobis hic quoq; miles erit.
Obiiciuntq; tibi cœlestia virginis ora,
  Qualia viderunt secula nulla prius.
Et tibi, quid, demens, miraris lumina cœli?
  Quod mirere magis hęc tibi forma dabit.
Huc geminas iam flecte acies, iam lumina nosce,
  Lumina, quę possent sollicitare Iouem.
Hanc dum tu spectas, pendes dum totus ab illa,
  Excipis accensas corde tepente faces.
Et qui stellarum quęrebas noscere cursus,
  Et cœli motus sedulitate noua,
Miraris vultus castos, niueasq; papillas,
  Pectoraq; hyberna candidiora niue.
In facie totusq; hæres, & lumine flagrans,
  Syderibus pręfers virginis ora tuę.
Et tecum dixti, quid quęro sydera cœli?

Lumina non ne hęc ſunt lucidiora polo?
A Veneris facie non eſt prior vlla, nec illa
Diſtat ab hac multum, ſit licet ipſa Venus.
Hanc ſpectans Phrygius ſpreuiſſet & ora Lacęnę,
Dignior hęcq; ipſo viſa rapina foret.
Hacq; magis forma potuit Calydonius heros
Vri, quàm flaminis, ò Tegeæa, tuis.
Tuta foret Danae, diti nam quæreret imbre
Iuppiter hanc potius conciliare ſibi.
Sic longumq; bibens oculis male ſaucius ignem,
Figis in oppoſitis lumina luminibus.
Et cupis amplexus, atq; oſcula figere labris,
Stringereq; amplexu lactea colla tuo.
Atq; preces Hymenęo offers, & munera ſupplex
Iungat, vt ipſe tibi, quam tibi iunxit Amor.
Tum ſubito aſſlarunt iuſtis pia numina votis,
Nam toto excepit pectore virgo deum.
At poſtquam illa rudis primo ſe ſenſit ab æſtu
Vri, non notis ignibus obſtupuit.
Nec calor ille ſibi, nec quid ſuſpiria poſcant
Scire valet, nec quid ſaucia corda velint.
Quid cupiat neſcit, nulloſq; intelligit ignes,
Aſt oculis optat ſola placere tuis.
Inſinuat ſęuus paulatim ſe ſe oſſibus ardor,

Quidq; queat monstrat non bene nota Venus,
Exurit mollis penitus nam flamma medullas,
Quam similem aetnaeis ignibus esse putes,
Hinc saepe ex imo mittit suspiria corde,
Saepe vocat nolens, nomina chara sibi,
Vox saepe in medio liquit sermone loquentem,
Et solitus roseo fugit ab ore nitor,
Non calathi, non pensa ipsi, non stamina curae,
Non colus, aut fusi, quos aboleuit Amor,
Quin & acus studium, & doctae monumenta Mineruae,
Languenti fugiunt protinus ex animo.
In te omnis, Manfrede, tuae stat cura puellae,
Figit & in te oculos igne perusta graui,
O quoties spectans te toto expalluit ore?
Monstrauit quoties saucia corda rubor?
O quoties dixit, si qua, haec pia numina curant
Ista iuuet flammis consuluisse meis,
Optata & quoties secum connubia poscit,
Et felix tali coniuge dixit, ero.
Sed non passus Amor frustrari est gaudia vestra,
Et casto iunxit vos Venus alma toro,
Optatasq; tulit taedas tibi pronuba Iuno,
Praebuit, & nuptae flammea castus Hymen,
Hinc myrti in foribus pendent, & laurea serta,

Fragrat & Aſſyrio culta vapore domus.
Virgineuſq; chorus, iuuenum & lectiſſimus ordo
Iam ſimul inclamant, teq;, hymenææ, vocant.
Huc ades ò Hymenææ, Hymen, Hymenææ venito,
Hymen, io, properes ò Hymenææ veni.
Ornatur, Manfrede, tibi, tibi nupta paratur,
Virginem & optatam iam tibi ducit Hymen.
Iuno comes, Venus & Charites & blanda voluptas,
Et ſedet in niueo caſta Diana ſinu.
Omnia plena iocis, iam ſunt felicia cuncta,
Te vocat in thalamos ſæpe vocatus Hymen.
O te felicem, cui coniux contigit vni
Cui non vlla vnquam ſecla tulere parem.
Siue animum ſpectes, ſeu raræ munera formæ,
Seu quod virgineo fulget ab ore decus.
Si genus, & veterum ſpectes monumenta parentum,
Clarior haud vnquam ſanguine in vrbe fuit.
Si patris dotes, tu certe dixeris, hic eſt
Bentiadæ gentis qui decus omne tulit.
Cum talem dederint igitur tibi ſydera nuptam,
Quid tenui ceſſas deligere vngue roſam?
Eia age rumpe moras tenerum iam collige florem,
Gaudia ne tantum lente, morare tua.
Lætus Hymen, Manfrede, tibi tua baſia profert,

Basia, quæ fuerant mille cupita procis.
En Zonam nuptæ, Manfrede, Diana resoluit,
Iniice iam cupidas in tua iura manus.
Mitis Hymen, Iunoq; comes tibi stragula sternit,
Optato, tandem quò potiare sinu.
Suspirat virgo amplexus, sua gaudia poscit,
Iamq; cupit lateri conseruisse latus.
Vesper adest, cessas quid dudum carpere florem?
Te manet in thalamo nupta pudica suo.
Claudite iam postes, potiantur munere lecti,
Detq; viro tenerum nupta nouella femur.
Sparge marite nuces, Veneris dum gaudia sumis,
Ludit & in tepido nuda puella sinu.
Tu quoq; nunc Veneris lusus, castissima virgo,
Exerce, his rixas implicuisse iuuet.
Non quas ira ferox moueat, sed concitet ipsas
Ausa aliquid tandem non bene docta manus.
Iam solitum, iam pacta viro depone pudorem,
Quid tua? quid differs gaudia lenta viri?
Qui tibi se vouit, qui te veneratur, amatq;,
Cui vita, & geminis charior es oculis.
Coniugis amplexus Lucretia casta petiuit,
Seq; dedit cupido Penelopea viro.
Te decet hoc etiam, Veneris iam gaudia carpe,

Quæ tibi mille parat, gaudia mille viro.
Ludite iam pueri, pariter ſudate medullis,
Soluite concordes debita iura toro.
En ſimul implicitis dant mutua baſia linguis,
Conſertis repetunt ſæpius illa labris.
Amplexus hederas, & murmura grata columbas,
Vincunt, dum ludunt læti in amore pares.
Quare agite ò iuuenes, vos ò gaudete puellæ,
Optate & votis commoda grata ſuis.
Vtq; vigil roſeos tardet Thaumantias ortus,
Lucifer optatas præſtet vtriq; moras.
Sic vobis ſit mitis hymen, ſic gaudia veſtra
Accelerent oro, numina magna deum.
Ipſe Ego, quod cupio, ſyncero pectore poſcam,
Viuant vnanimes ſecula longa ſimul.
Ducant concordes felici ſydere noctes,
Sintq; dies fauſti, ſit ſine lite torus.
Suſcipiant ipſis prolem genitoribus æquam,
Et vigeat ſemper firma in vtroq; fides.

LVCIO SOCCINO BENTIO.

LVci, qui rerum potis es cognoſcere cauſas,
Cui quęcunq; latent ſunt mage clara die.
Si aufugit Manfredo animus, nuptęq; pudicę

Se dedit, optato gaudet, & vsq; sinu.
Si nuptam & linquens animus, nunc pectore viuit
Coniugis, optato gaudet & hospitio.
Cur ambo pallent? dic cur hic languet, & illa?
An mage quod sęua flagret vterq; face?
Non hoc, nanq; ęquo pariter torrentur ab igne,
Vt pariter nectit vna catena duos.
Ergo quid in causa est? an quod tu forte moraris
Coniugis atq; viri gaudia lente nimis?
Quodcunq; id fuerit, tu prudens noscere causam
Ne cessa, & tantis auxiliare malis.
Vranie tibi sic demonstret sydera cœli,
Sic te perpetuo fama loquatur anus.

NISA AEGLOGA AD .D. HERCVLEM ESTEN. .II.

SIcine crudelis me tantis ignibus vstam,
Et quę te toto iampridem corde recepi,
Deseris? & notos nunc ò nunc despicis agros,
Et petis ignotos? nec te mea cura moratur.
Ergo tibi violas nequicquam, & lilia plenis
Porrexi calathis? atq; irrita serta capillis

I mpoſui ſic dure tuis? ſic me mea perdunt
O bſequia? heu miſeram perdunt ſua munera Niſam?
H eu, heu quid volui miſere mihi? crudus Iola
M e fugis, & tota Niſam de mente fugaſti,
Q uamuis te ipſa colam, quamuis tibi munera tradam
C rudelis: miſeræ nec tu miſereſcis amantis.
A h te ſi qua mei pietas, ſi gloria tangit
T e tua, nec duras geſtas in pectore cautes,
M e quoq; conſortem, queſo, ſociamq; laborum
A ccipe, per tumidas veniam maris ipſa procellas,
P erq; altos nemorum tractus, perq; horrida teſqua,
T e modo dure ſequar, vita ò mihi charior ipſa.
I am mihi formoſi ſaltus, iam florida prata
E ridani, placidus quæ currens alluit amnis,
E t riui ſordent, nulla eſt mihi grata voluptas
T e ſine, deſpicio pecudes, & pabula læta
E t ſerta, & flores, & quicquid deniq; amæni
R ura tenent, quicquid pulchri mea lumina cernunt.
Q uare age iam Niſæ faueas, meus ignis Iola,
C hare preces noſtras ne, quæſo, deſpice Iola.
N e ve toris tecum pigeat me accumbere ſtratis
F ronde ſuper viridi, patulæ ſub tegmine quercus:
I pſa tibi varia texam de fronde corollas,
P urpureoſq; legam flores, & lilia cana,

E t tenues numeros tenui modulabor auena,
C arminibusq; canam molles Amaryllidis ignes,
V t Daphnen Phœbus, Venus vt dilexit Adonin,
V tq; Acin Galatea suum, gratissima quondam
M unera capripedi Fauno, gratissima Nymphis,
Q uę tibi (ni renuas) poterunt lenire labores,
E t curas mulcere graues, miserere precantis,
I am tibi iam flectant animum pia carmina Nisę:
Q uę lachrymis lachrymosa rigat crudeliter ora,
N omina chara vocans, miseris iam lassa querelis.
Sed postquam voces surda nunc pręteris aure
I pse meas, nec me vlla iuuat pietatis imago,
I precor, i felix, pastorem inuise supremum
P astorem, pingues flaui qui Thybridis agros
P ossidet, & gregibus miseris felicia pręstat
P abula, & optatam per saltus ducere pacem:
T u decus, oro, tuum, libertatemq; tuorum
T utare, vt tandem rebus feliciter actis
E t patrię atq; tuis felicia tempora pręstes.
Q uas tibi tunc laudes cantabit rustica pubes
P astorum? quę serta dabit? quę liba quotannis?
I psa tamen (modo ne infelix correpta dolore
A bsentis pueri, tenues exoluar in auras
I nterea) laudesq; tuas, decora alta tuorum

C antabo tenui stipula. Tu solus, Iola,
C armen eris nobis, Nisæ ni carmina spernas.
Tu vero mea ne penitus sint irrita vota
A bsentis miserere mei, rebusq; peractis
R umpe moras omnes, & charæ reddere Nisæ:
N umina quæ precibus castis, altaria donis
A ccumulat, tandem vt sospes, votoq; potitus
A d notos redeas agros, & rura beata,
N obiscum & parta felix potiare quiete.

CYNTHIVS IOANNES BAPTISTA CYRALDVS ANTONIO MVSAE BRASAVOLO PHYSICO PRAESTANTISSIMO .S. .P. .D.

NOn te præterit, vir clarissime, quanto ego Amore complecterer duo illa nostrarum scientiarum lumina, Ioannem Manardum, & Ludouicum Bonactiolum, viros & ornatissimos, & in omni disciplinarum genere consumatissimos. Quos ambos, communi omnium, ordinum dolore, magnoq; rei literariæ, & vrbis nostræ, imo totius orbis, dispẽdio, improba

mors impetu adeo citato nobis eripuit, vt de industria quodammodo fecisse visa sit, quod sicut horum alter alteri in rerum & disciplinarum cognitione par erat, ita vterq; pari exitu vitam cum morte commutaret, vtriq; planè patris pietatem debebam, ab vtroq; (ea erat ipsorũ humanitas) filii loco diligebar. Ille me sacro sanctis Medicinæ sacris initiauit. Hic vero, & laborum meorum laurea donauit, & in medicornm collegium honestissime cooptauit. Quo factum est, vt Manardum veluti quoddam Medicinæ numen colerem. Bonactiolum veluti dignitatis meæ authorem obseruarem. His de causis, eornm obitu, opinione omnium maiorem animo cepi dolorem. Quid enim non dolerem viris hisce amissis, à quibus omnis dignitas mea, & in litteris promouendi spes, veluti de filo pendebat? Quapropter meas partes esse duxi, si illis, quos, dum in humanis vitam agebant, summo honore prosequebar, nunc etiam vita functis, quãtum opera mea fieri posset, non deessem: & apud vtriusq; eorum studiosos, aliquod saltem meæ erga ipsos beniuolentię, & grati animi mei testimonium reponerem, ne vnà cum eorum pręsentia ipsorũ etiam memoria mihi sublata esse videret. Et licet nihil in me esse sentiam, quod desiderio meo, & tantorum virorum magnitudini respõdeat (quis enim egregias illas animi virtutes, eorumq; immortalitate digna ingenia dicendo consequi possit?) tamen, quãtum in me fuit, operam nauaui, vt hisce carminibus, qualia, qualia sint, singularem meum erga illos affectum testatum relinquerem.

Ea autem ad te mitto, tum mei amantissimum, tum horum vtriusq; studiosissimum: vt, quam suapte natura nō possent, dignitatis tuę pręsidio authoritatem consequantur. Tu ea & suscipe & lege, curaq;, obsecro, & ob meam in te obseruantiam, & ob tuam singularem erga omnes humanitatem, quod sicut in re literaria vtrunq; adeo egregie refers, vt te superstite, quasi ambo in te vno viuant, eorum interitu, nihil amisisse videmur, sic in me amando, fouendo, dignitatibusq;, ac honoribus augendo vtriusq; vicē, quod iā cœpisti, quàm libētissime subeas, Vale & amātē redama. Ex ędibus nostris Cal. Sextilis. M.D.XXXVI.

IN FVNERE IOANNIS MANARDI PRAECEPTORIS OPTIMI.

ERgo ne crudelis rupit tua stamina parca?
Tantum etiam potuit dira patrare nefas?
Ergo ten' vrna breuis claudit, quem fama perennis
Fert celebrem late, docta per ora virum?
Quid coluisse iuuat medicas nunc puriter artes?
Quid Phœbum cunctis pręposuisse deis?
Stemmata quidue tibi? quid auum generosa propago,
Profuit? aut astris inseruisse caput?

Si te, ſancte ſenex, duri inclementia fati
Suſtulit, & campos miſit ad Elyſios.
Iam nil ſub cœlo eſt firmum, ſors omnia verſat,
Speſq; hominum cæcas mors inopina rapit.
Namq; ego te extinctum, Extinctum te cerno Manarde,
Quem toties timuit, mortis acerba manus.
Quem fore perpetuum terris (ſi fata tuliſſent)
Sperabam, aut Pylios viuere poſſe dies.
I nunc atq; hominum quæras producere vitam,
Pæoniæq; arti conſuluiſſe iuuet.
Virtuti confide tuæ, iacet ecce Manardus,
Ille decus noſtrum præſidiumq; iacet.
Hinc Medica ars languet triſtis, tumuloq; parentat,
Vindicis & deflet fata ſuprema ſui.
Nec Medica ars tantum triſtis tua funera luget,
Et quæ te excoluit ſemper amica cohors.
Squallidus at Phœbus, fuſis per colla capillis,
Et mæſta obtundens pectora ſacra manu.
Vt quondam luxit crudelia funera nati,
Nati, quem terris abſtulit ira Iouis.
Quod Virbi extincti manes reuocarit ab Orco
Præſtiterit vita morte negante frui.
Aſſiduo incuſat gemitu crudelia fata
Et cubat ad cineres nocte dieq; tuos.

Et merito, eripuit nam nobis te inuida Parca
    Cuius ope is fuerat creditus ante deus.
Morte tua Podaliri, olim defecerat artis
    Inter mortales pars bona Apollineæ.
Sed dedit vt læto magnum libitina Manardum,
    Quicquid erat reliqui morte sua interiit.
Prò sortem miserandam hominum, pròq; impia fata,
    Præsidium vitæ sustulit hora breuis.
Sustulit hora breuis spes nostras, Atropos & nunc
    Impune heu, nobis bella inimica mouet.
Bella inimica mouet, longasq; vlciscitur iras,
    Nec timet vllius sæuior vsq; manum.
At tibi mors inuisa nihil dedit ipsa dolendum,
    Illa mali nobis causa maligna fuit.
Tu venerande senex, terris colis astra relictis,
    Et quæ mente prius nunc leuis astra subis.
Atq; animas inter diuas, cœtusq; beatos
    Transactę vitę pręmia digna legis.
Authore atq; tuo, fragili compage solutus,
    Nunc frueris summo gloria magna polo.
Felices animę, quibus is super ardua cœli
    Tecta comes, tecum vel quibus esse licet.
Morte tua hę gaudent, nostris ditantur auarę
    Damnis, at nobis flebilis vmbra iaces.

Hinc nos infelix turba, & male sana propago
 Vexamur curis, prò dolor, usq; nouis.
Et nos sæua mali torquent contagia morbi,
 Nec datur, heu, lætum viuere posse diem.
Quare age, sancte senex, nitidi nouus incola cœli,
 Lumine qui raro clara per astra micas.
Si te nunc tangit nostræ pia cura salutis,
 Nec surda iustas negligis aure preces.
Respice nos, quæso, felici lumine, quosq;
 Dilexti in terris, nunc quoq; diue foue.
Pelle atras pestes, lethales discute morbos,
 Et misero generi non leue numen ades.
Sic tua diuinos tibi det Ferraria honores,
 Sic soluat cineri debita iusta tuo.
Aeternumq; tibi sic ver, sic cinnama surgant,
 Et pariat flores nigra fauilla nouos.
Ast ipse interea tumulo hæc tibi carmina figam,
 Grati animi & mæsti pignora certa mei.
Hoc iacet in tumulo tecum Medicina, Manarde,
 Alterutrum haud potuit nam dare parca neci.

LILIVS GREGORIVS GYRALDVS.

Auius à musis quamuis per inhospita tesqua
 Vitam agitem, legi carmina culta tamen.
Quæ mihi, ni fallor, sunt & te, & digna Manardo,
 Illi tu debes, debet & ille tibi.

DAPHNIS AEGLOGA. QVA LVDOVICVS BONACTIOLVS, ET IOANNES MANARDVS DEPLORANTVR.

QVid Damone mihi, quid nũc mihi Daphnide rapto
Aut spei, aut vitę superest? Quę pabula? quasue
Nunc syluas, miser, ipse colam? quid ducere vitã
Exoptem? quid dulce putem mihi Daphnide rapto,
Extincto & Damone mihi? quid nunc moror vltra
Infelix, quin ipse mihi mea pectora sęuo
Vulnere transadigam? nigras quo tendere ad vmbras
Sic liceat, sanctosq; sequi per inhospita manes?
 Quid quęso infelix, vitam producere tentem
Amplius? an forsan tristi vt proiectus in vmbra
Aeternos fundam gemitus? viduataq; cernam
Prata miser? syluasq; omnes sine honore iacentes,

E t mutos querar ad cineres? Eheu dolor, heu ſors,
S ors infauſta mihi miſero: Num ſat mihi Damon
D amon ſyluarum lumen, quo haud ſanctius alter
E xcoluit prata, aut pecora hæc per gramina duxit,
M œſtitiæ dederat miſero? ni te quoq; Daphni
E xtinctum aſpicerem? crudeli funere Daphni?
C ui quondam Damon ceſſit ſua munera lætus
E t dixit moriens. Tu nunc, chariſſime Daphni,
S uccedes nobis, tibi nunc ſit cura mederi
A rmentis, gregibuſq;, & ſæuos pellere morbos
A rte tua, & teneros ne quis male faſcinet agnos
C urabis, viridi redimitus baccare frontem.
Hoc ego Damonis caſus ſolabar acerbos,
S ed quoq; cum iaceas, Daphnis, cui cura ſalutis
N oſtræ erit? aut mortem quo nunc ſolabimur atram?
S cilicet hæc nobis, nobis hæc gaudia linquis,
E xtinctum lachrymis vt te comitemur amaris,
T e ne lapis tenet hic gelidus ſine ſanguine corpus?
T un' nobis nuſquam es? nec te perquirere nobis
E ſt fas, aut ſolitas audire ac reddere voces?
Hinc flent te fauni, flent te pia numina Nymphæ,
S yluanuſq; ferens teneram ab radice cupreſſum,
P anq;, Paleſq; ſimul, ſimul & crinitus Apollo.
Q uin Daphne infelix ima de ſtirpe reuelli

T er conata fuit, ter ramos flectere visa est
A tq; comas, strata & funus lugere corona,
E t lentæ salices flerunt, humilesq; genistæ,
P astoresq; omnes, gregibus per prata relictis,
(N i quos liuor edax vexat) miserabile funus
L uxerunt, sæuum ipsa etiam testata dolorem
A rmenta, & pecudes, & syluæ, & littora, & amnes,
Atq; tuus Lycidas, cui sunt sine lumine soles,
C ui nox illunis. Nam postquam te Atropos, heu, heu.
S urripuit, spes cunctæ illi cecidere, nec vnquam
D at finem lachrymis, imo de pectore questus
E ffundens, vocat infelix dum nomine Daphnin,
D aphnin, quem medio seruat sub pectore fixum.
Et coniux non iam coniux Galatea, sed orba
I nfelix coniux, funus comitata supremum
T usa genas, laniata sinus, discissa capillos,
N unc cœlum infelix, nunc impia sydera damnat,
E t syluas clamore omnes, & questibus auras
C omplet, dum condit viridanti membra sepulchro.
Tu vero æternus fulgentia sydera calcas,
E t nostros rides gemitus, vel balsama campis
D eligis Elysiis, & odoriferam Panacæam,
D ictamnumq;, crocumq;, immortalesq; amaranthos,
E lysios inter manes, non degener vmbra,
E t gaudes Damone tuo, quem pessima Clotho

I nuidit ſyluis, pridemq; ad tartara miſit.
Sed nec tu Daphni Elyſium, nec talia Damon
R egna colit, vos aſtra tenent, vos numina diuum
C ernitis inſignes animæ, vos lampade rara
L uſtratis cœlum, ſtellis fulgentibus aptum,
A gnoſco lumen rarum, vos numina Syluis
P aſtores addent, & ſerta, & liba quotannis,
E t pia thura dabunt, niueo & ſpumantia lacte
P ocula, iam diuis ponent altaria vobis,
E t veſtro inſtituent ludos de nomine dictos,
F ortunati ambo, poſtquàm vos carcere dempti
A etherias colitis, felicia numina, ſedes.
Nunc ò, nunc vobis, ſi ſunt mortalia curæ
E t noſtrum vos tangit amor, nec perdere prorſus
P aſtores ſuperi quærunt, poſt funera tanta
V os Muſam ſeruate meum, quo ſoſpite ſyluis
G loria, honoſq; ſuus viuet, nam hunc numine Apollo
A fflauit puerum, triſteſq; hunc pellere morbos
E docuit, veſtraſq; vices nunc ſumere iuſſit,
I pſe vt pæoniis ſuccis medeatur, & herbis,
I ngenio vigili doctumq; Machaona reddat.
Aſt ipſe interea curis ingentibus æger
H æc tibi do Lycidas mæſtiſſima munera Daphni:
T u facilis, mitiſq; veni mea munera Damon

H aud ſpreuit, tunc cum ſolui ſuprema ſepulchro
I uſta miſer, vario & conſperſi corpora flore.
T u quoq; Damonem felix imitabere Daphni,
A tq; libens capies hæc, quæ tibi munera pono,
M unera, certa quidem noſtri monumenta doloris.
Quin etiam tumulo ſupremum hoc accipe carmen,
M æſtitiæ, & verum ſynceri pignus amoris.
Q uod paſtor dum rura colet, dum gramina falce
D etondet, pecora & viridi compellet hibiſco,
I nciſum lauro aſpiciet, tua nomina ſeruans,
N omina, quæ iugi facient te viuere fama.
Hic Daphnis iaceo, ſatis hoc tibi noſſe viator,
C ætera fama tulit ſuper & Garamantas, & Indos.

BARTHOLOMAEO PROSPERO PENITIORVM HERCVLIS ESTENSIS DVCIS INVICTISSIMI COSILIORVM PARTICIPI FIDISSIMO.

SI vacat, & noſtri ſi qua eſt tibi cura laboris
Niſe, decus nemorum, gloria Niſe, mea.
Hanc, rogo, quæ fragili compacta eſt fiſtula canna,
Accipe, Damœtę munera grata tui.

Nec leuibus calamis pigeat triuisse labellum,
Ista decent magnos, munera Nise, deos.
Pan, deus Arcadiæ, tenues inflauit auenas,
Panq; dedit dulces inde ciere modos.
Sic pulchram pariat Phyllis tibi candida prolem,
Prataq; depascant sic tibi mille greges.

NISVS AEGLOGA AD EVNDEM DE EIVS ET BEATRICIS PRISCIANAE VIRGINIS LECTISSIMAE AVSPICATISSIMIS NVPTIIS.

MENALCAS LYCON.

TOndebant vicina Lycon, Dumeta iuuenci,
Et pecudes, mecumq; meos meditabar amores,
Cum forte, innixus ramo felicis oliuę,
Vidi lasciuas per roscida prata Napæas
Implicitis manibus plaudenti voce choreas
Ducere, & agresti modulari carmina canna.
Et Pana, & Satyros, & montiuagos Syluanos.
Ecce dies aderat, pulchram qua Phyllida Nisus
Nisus pastorumq; decus, nemorumq; virentum

G loria, perpetuo sociam sibi foedere iunctam,
A d socios duxit thalamos, placidosq; hymenęos.
Ly H oc erat, hoc ipsum quod pridem noster Amyntas
C antabat vacuus, muscoso stratus in antro,
D um nemora, & dulci mulceret pabula voce.
Me Ne rogo, ne pigeat, dum laeto in gramine ludunt
A rmenta, & pecudes, omnes nunc reddere versus,
Q uos modo felici fundebat pectore Amyntas.
S ic tibi sit facilis semper formosus Iolas.
S icq; optata feras chara de Leucade vota.
Ly Sim licet illi impar numeris, & voce Menalca,
M e tibi nunc aequum parere est, carmina dicam,
C armina, quae dudum sitientibus auribus hausi,
N am memini numeros omnes, & verba notaui.
O decus Italię, cunctis praelata puellis,
V irgo, decus Charitum, Syluis celeberrima nostris.
Q uam te felici spectarunt numine fata?
T u quem mille olim castae optauere puellae
C onnubio, optato nunquam potuere potiri,
S ola tenes, illi taeda sociata iugali.
O felix cuniuncta viro, cui numina Faunum
A pplaudunt, cui Pan meditatur arundine musam,
C ui sunt mopsopiis inspersa liquoribus ora.
V idi Ego capripedes Faunos, nymphasq;, ferasq;

L udere, & annosas motare cacumina fagos,
P onere & immites flatus ad carmina ventos,
D um caneret, tenuemq; canens inflaret auenam.
E t Daphnis pastor, cui syluæ, & pabula parent,
Q uæ nitida Eridanus decurrens alluit vnda,
Q uo tantum nemora Italiæ felicia gaudent,
I lle meus Daphnis, cantans qui proxima Phœbo
C arminibus facit, & cantu qui vincit olores,
E ridani qui nant herboso in flumine læti,
H unc vnum cunctis præfert pastoribus, vnum
S emper flore nouo, sertisq; halantibus ornat,
P artiturq; ipsi curas, arcanaq; mentis.
O felix vna ante alias, castissima virgo,
V irgo, cui nymphę redolentia lilia carpunt,
E t viridi intexunt myrto, & viuaci amarantho,
N on te sæui æstus, vrit cum Sirius agros
V exabunt, boreasue gelu torquebit iniquo,
F latibus aut sæuis hortos viduabit honore,
N ec glacialis Hyems exscindet frigore plantas:
S ed Ver purpureum genitabilis aura Fauoni
A dducet, gemmisq; nouis Zephyritides auræ
D epingent longe, lateq; virentia prata.
F laua Ceres, grauibus crines circundata aristis,
M unera opima feret, Cymbiis spumantia fundet

V ina pater Bacchus. Tritonia pinguis oliui
C rateras statuet mngnos, ditissima dona.
E t Pomona tibi, cultis clarissima in hortis,
A rboreos tradet fœtus, felicia poma,
C astaneasq; nuces, auro & certantia mala,
E xcubiis quondam mala euigilata draconum.
I psa Pales, niueas & oues, agnosq; petulcos
H œdosq;, & capras distentas vbera lacte
C oncedet, pariterq; noui carchesia lactis.
Q uin & Hamadryades comptæ frondente corona
E t festas ducent choreas, & carmina dicent.
A tq; Napææ omnes, Satyrum placidissima cura,
F elices florum nimbos, spirantibus auris,
E ffundent, pariterq; omnes halantia nectent
S erta tibi, atq; opibus genitalia stragula vernis
I nspergent manibus placidis, & diuite fronde.
I mo vltra hæc, quæ sunt syluarum pinguia dona,
N ereides ipsæ spumanti ex æquore conchas
P urpureas relegent, auulsa coralia saxis
I nnectent collo, niueis distincta lapillis,
D iuitias Neptuni, & formosæ Amphitrites,
M unera pastorum nulli concessa priorum.
Tu vero, quem fata vocant, quem poscit Apollo
A ureus, & cingit florenti fronde capillos,

P astores inter lectos, lectissime Nise,
F œdere perpetuo charam tibi Phyllida iunctam
Q ueso foue, & cupidis cupide amplexare lacertis:
S uspirat virgo amplexus, sua gaudia poscit
P hyllis, clara ocluis, cultu clarissima, Phyllis
C andidior Cycnis, & dulci dulcior Hybla,
L ucidior stellis, & pluma mollior omni,
A urea acidalios fundit cui Cypris odores,
H uc ades ò formose veni, te pronuba Iuno
I amdudum vocat in thalamo, felixq; Hymenæus
F lammeolo intectus croceo, croceisq; cothurnis
V inctus vtrunq; pedem, quassans et lampada dextra
I am festa te voce vocat, iam Cynthia nuptę
D issoluit manibus zonam. tu gaudia sume
N ise parata tibi, viridantia stragula sternit
M itis Hymen, formose veni, cape munera lecti:
V esper adest, toto se se diffundit Olympo
H esperus, optatam ducit qui sydere noctem:
H uc ades, & iunctam stabili tibi fœdere nuptam,
I ngenio claram, formę nec stirpis egentem,
I am foueas, tereti substernas brachia collo,
I am lateri coniunge latus, dulcissima Amoris
M unera carpe libens, tibi debita munera Nise.
H inc tibi nascentur Damones, & Alphesibœi,

I nſignes calamis,inſignes arte canendi,
Q ui doceant reſonare virentes Phyllida ſyluas,
A oniaſq; deas Romana in carmina ducant.
N anq; his non hædos viridi compellere hibiſco
C ura erit,aut vnco campos proſcindere aratro,
V el ſocias lentis coniungere vitibus vlmos,
S ed tantum calami tenues & carmina cordi,
E t voce,& numeris doctos ſuperare Menalcas,
E t cantu aerias deducere collibus Alnos.
H orum carminibus ſiſtent ſæua æquora fluctus,
M iteſcentq; feræ,iunctiq; leonibus hædi
E rrabunt ſyluis,fugietq; inamabilis horror,
E t pecudes poſita ducet formidine paſtor.
Hęc ſunt quę dudum vacuus cantabat Amyntas,
E t reſpondebat facilis cantantibus Echo.
Me Non tantum pluuia lętatur torrida tellus,
V ere nouo volucres,florenti gramine campi,
Q uantum nunc ego ſum lętatus carminę Amyntę.
Ly Sic ò quę cecinit,ſuperi lęta omina firment,
C oniugibus ſit vera fides,& mutuus ambos
N ectat Amor,niueis qualis ſolet eſſe columbis:
P ulchraq; naſcatur pulchro de ſanguine proles,
P roles,qua mœſtis redeant ſua gaudia ſyluis.
Me Sic erit,arrident en vndiq; & vndiq; prata,

Sed iam sol rapida vectus vertigine cœlo
Inclinat, cogamus oues, pecudesq; Menalca,
Et consueta petant saturi præsepia tauri.

CYNTHIVS IOANNES BAPTISTA GYRALDVS ALFONSO GVARINO SVO .S. .P. .D.

SErò planè, Alfonse suauissime, ob felices filii tui nuptias tibi gratulor, nō ob id tamen abs te accusandus sum, cum id à me nulla negligentia prætermissum sit. Scis enim me negotiis propemodum infinitis, & illis difficillimis, districtum, ob quod nihil ferè otii ad scribendum mihi reliquū est. Nec id coram tecum agere volui, licet potuerim, Ego enim mihi ipsi videbar propemodum inanis, si aliquid omnino mecū non ferrem, præter verba, quo & mihi gauderem, & tibi gratularer, meumq; erga te amorem apud te testatum relinquerem, Præsertim cum amicitiæ iampridem inter nos ortę, his ipsis nuptiis successerit affinitas, ab eadem enim præclara Malchiauellorum familia, à qua nurus tua originem ducit, & vxor mea, ex Damiana Malchiauella, fœmina lectissima, oriunda est. Erit igitur apud te testis Alcon hic meus, imo tuus (quid enim quod tuū est mihi vendicē, & in censu meo asciscam?)

inter varias animi mei perturbationes ortus, quantum tuo hoc bono mihi gauisus fuerim. Hunc vero si forte te indignum iudicaueris, iguosces occupationibus meis, si ipsum probaueris id omne (quodcunque est) lætitiæ, qnam de filii tui nuptiis, opinione omnium maiorem animo concepi, acceptum iri oportere tibi persuadebis: Perspectumq; habebis, me nihil magis optare, quàm quod hoc tibi & perpetuæ voluptati, & sempiterno commodo sit futurum: & quod inter nepotes tuos omnes annos vsq; adeo feliciter exigas, vt cum ætas tua ingrauescere cœperit, in amore atq; ipsorum adolescẽtia mollissime conquiescat. Vale. Et æglogam hanc, licet iure tuam, Alexandro fratri viro clarissimo, cui nuncupata est, exhibeas oro: hoc nanque mihi maximo fœnori futurum confido, & si non alia, saltem hac de causa, quod xeniolo vno, et te & filiũ, & fratrem etiam, licet antea meos, arctiori beneuolẽtię vinculo mihi obstrinxero. Vale iterũ atq; iterũ. xii. kl. Octob. M.D.xxxvii.

ALCON AEGLOGA
AD ALEXANDRVM GVARINVM
VIRVM CLARISSIMVM
DE FRANCISCI ALFONSI FRATRIS
FILII ET VRSINAE
MALCHIAVELLAE VIRGINIS
PRAESTANTISSIMAE
NVPTIIS.

N Vnc iterum agrestes Musę, coniungere cęra
V ocales opus est calamos, nostrasq; docere
S yluas connubia & lęta, & lętos Hymenęos.
A spicite vt dudum ducant per prata Napæę
N unc molles iterum choreas, vt gramine in alto
N unc etiam viridi redimitus tempora canna
P an deus Arcadię demulcet rura cicuta.
Illa dies venit cunctis pastoribus illa,
T ot votis optata diu, qua candidus Alcon
P ręsignis forma, pręsignis sanguine auito,
A lcippen facie egregiam, & florentibus annis,
E t genere illustrem, Veneres quę spirat ab ore,
E t blandos oculis iactat radiantibus ignes,
(H inc etenim tela atq; faces, & retia sumit
M itis amor, figitq; viros & vincula nectit)

A lcippen,cui prata virent,cui paſcua & omnes
A pplaudunt ſaltus,cui rident numina blandum,
C onnubio ipſe ſibi iunxit,tędaq; iugali.
En vt Hamadryades,en vt quoq; Oreades vnà
A lcippe exultant,frondenti baccare cinctę,
E t ſocię ſerta intexunt, et veris honores
L ilia,purpureaſq; roſas,flauaſq; geniſtas,
E t molles violas,& purpureos Hyacinthos,
S ponte ferunt placidę per roſcida prata Napæę.
En vt ſemiferi,ſylueſtria numina,Fauni
E t Panes cincti palmis,& virgine lauru
E gregio iuueni aſſurgunt ,vt paſcua complent
P lauſibus altiſonis,& multiſono modulatu.
Hinc Idmon fido Alconi coniunctus amore,
E t pariter Nymphę conſanguinitate propinquus,
I dmon nec ſyluis,nec nymphę cognitus Idmon
E t variis actus curis,ſua gaudia verſat
P ectore ſub tacito,mox & pro viribus arua
C arminibus mulcet,biforeſq; ad carmina buxos
I nflat ouans,optat fauſtoſq; vtriq; Hymenęos:
H uic nemus vmbriferum,blandumq; immurmurat vnda
D um canit, et volucres vocum diſcrimina mille
C ertatim effundunt,& verſicoloribus alis
A pplaudunt cunctę,& cunctę ſua gaudia monſtrant,

Huncq; diem choreis celebrant, & voce canora
E ridani Nymphæ, spumat properantibus ipsis
F luminis vnda nitens. muscoso & lætus ab antro
V ndarum ipse pater testatur gaudia vultu
C æruleo, & geminas tendens ad sydera palmas
P opulea fronde & crines, & tempora cinctus
T alia voce refert, summo prouectus in amne.
O læta, o nimium, nimium lux candida syluis,
O lux o nobis lux o celebranda quot annis,
Q ua pulchram Alcippen coniunxit pronuba Iuno
A lconi, pulcro Alconi, cui fistula collo
I ampridem pendet, septem compacta cicutis:
A lconi, numeris æquat qui grandibus ipsum
I am patrem, egregium patrem, magnumq; Varinum,
I llum, in quo patris virtus rediuiua resurgit,
P ræclarusq; resurgit auus, qui carmina syluis
C antat, quæ solitus si quando armenta vocabat
A mphion Dirceus in Actæo Aracyntho:
H unc almum, hunc o, quæso, diem (si gloria cordi
P astores vestra est vobis) celebrate fauentes,
L audibus excipite vnanimes, plausuq; secundo
I dalia compti myrto, lauroq; virenti
I nsolita syluis deducite carmina auena.
N anq; hoc nascetur claro de sanguine proles

Qua decus amissum vobis, qua gloria nobis
Reddetur demum, tot iam quæsita per annos.
Hæc ait, huic blando responsant murmure ripę.
Responsatq; illi late de rupibus Echò.
Tunc hilaris se se currenti reddidit alueo
Eridanus, vitreis ipsum excepere sub vndis
Naiades, & solita posuerunt sede parentem.
Te vero, æternum cœli decus aurea Iuno,
(Quandoquidem sine te non sunt connubia læta)
Ne, rogo, ne pigeat cœlo descendere ab alto,
Atq; humiles habitare casas, syluasq; parumper,
Ipsa soror quamuis, quamuis sis nupta Tonantis.
Sint firma hæc nobis, rata nunc hæc omnia sunto
Auspiciis, pia diua, tuis: tibi thura, tibi aras
Pastores vltro ponent, quas imbuet agnus
Sæpæ tener, pubesq; dabit tibi rustica lacte
Cymbia plena nouo, nec dedignabere dona
Haud templis assueta tuis, & fronde virenti
Intexent strophia, ac bene olentia lilia plenis
Effundent Nymphæ calathis, & carmina dicent,
Tu tantum alma faue, tu iustis annue votis.
Iuppiter assiduo tecum sic igne calescat,
Illum non Danae, non illum & Agenore nata
Abducant cœlo, foueat sed pectora semper
Ipse tua, & tantum Iunonis flageret amore.

AD ILLVSTREM COMITEM GALEATIVM ESTENSEM TASSONVM.

TAssone, Aonidum decus, & Tritonidos ingens,
Si qua tibi cura est nostri, si reddere nobis
Quod raptum est, nostrumq; decus, nomenq; tueri
Tolle moras, cœptumq; rogo, iam perfice munus.
Tertia iam cœlo roseis aurora quadrigis
Illuxit, toties se mersit & æquore Titan,
Nec mihi quod demptum est, mihi nec mea munera præbet
Munera qui rapuit. nutat sine remige cymba
Aduersis quassata notis, & fluctibus acta.
Optatos per te tantum contingere partus
Tuta potest, sine te, laxis compagibus ipsa
Naufraga lethalem accipiet male saucia pontum
Ergo iam subeas clauum, & tranquilla per alta
Duc precor, ad portus & tuto in littore siste
Concussam nauim: soluet tibi debita vota
His numeris, medio figet quę littore tuta.
Præsidio seruata tuo iam naufraga puppis
Hæc, Tassone, tibi ponit pro munere vota.

AD ILL. CALEATIVM ESTEN. TASS.

NOn te latet, quibus dolis aduersarii mei affectent, vt in hac turbulentissima tempestate, omnes concitati fluctus im me redundent, adeoq; submergant, vt nulla emergendi spes sit reliqua: quapropter ne vt olim Amyclas, nunc etiam me silentium perdat, ad. D. Herculem Estensem prinicipem nrum, rusticũ hunc Thyrsim pro me legatũ mitto, vt ipse, re diligẽter inspecta, me tã graui iniuria, ꝓsertim nulla mea culpa cõflata, affici non permittat: verum cum mihi ꝑsuadeam ipsum principi nostro tuo presidio gratiorem fore (scio enim quantum apud illum tua valeat authoritas) eum prius ad te mitto, teq; iterum, atq; iterum obsecro, vt ipsi hac in legatione vsq; adeo prestosis, vt non modo orator, sed exorator ad me reuertatur Vale.

THYRSIS AEGLOGA.
AD .D. HERC. ESTEN. .II.

ERgò, me tanto iactatum turbine rerum,
Totq; iterum curis, tot seuis fluctibus actum
Nunc tua, nunc etiam linquet me gratia, Thyrsi?
Ergò iterum furiis, atq; ira percitus Aegon
Te, Thyrsi, incolumi, te te mea damna vidente
Indigne, heu facinus, solito me à munere pellet?

Ah tibi ſi pietas aliqua eſt, ſi munera noſtra
N on ſpernis, noſtri ſi qua eſt tibi cura, Menalcam
N e, quæſo, ne linque tuum, non vnius ira
N unc ipſum prodat: Proſit ceciniſſe coronas
(S i quid id eſt, tenues nec dedignere camœnas)
Q uas tibi, quas quondam paſtorum ruſtica pubes
L æta dedit, cum te ſyluis pręfecit, vt omnes
F elices agerent, tranquilla per otia pacem.
T hyrſi, decus ruris, paſtorum gloria, Thyrſi,
P ręſidiumq́; meum: non hęc me fata manebunt
S i tua, ſi nobis clemens affulſerit aura.
I lle iram ponet, furiis nec agetur iniquis
T u modo ſis pręſens. Quamq̃ ſi facta rependat
I pſe Aegon factis, non hęc mihi debita merces.
Ipſe illum (memini) canerem cum paſcua pridem
I nciſum lauro inſcripſi. Sed quo feror amens?
I lle hęc diſſimulat, veteris nec gratia facti
M e nunc vlla iuuat, quando is ſine legibus vllis,
N ulla ęqui forma, ſeruatoq́; ordine nullo
A ſcriptum reliquis noſtrum de cortice nomen
A braſit falce incuruat: ſunt crimina nobis
P ręceptis hęſiſſe tuis, doctiſſime Daphni,
T u tantum ſcelus es nobis, habitaſſe virentes
Q uos dederat ſaltus nobis tua dextera habendos

Hinc flores gregibus teneris, hinc pabula læta
Porrexisse manu, nomen cecinisse beatum
Et sanctum syluis nomen (dum fata sinebant)
Daphni, tuum, hos fluctus, hos nunc mihi parturit ignes:
Ipse licet simulet causas, & crimina fingat
Infensus nobis Aegon, Sed cum mihi tantum
Profueris, Daphni, & summo decoraris honore,
Quid non te obseruem? quid non tibi debita tradam
Munera? quidue tuos cineres, quid busta suprema
Semper honorata, & non sint mihi semper acerba?
Sic erit, hocq; animo est fixum, quocunq; cadat res.
Nam cineres qui non amat, is non antea amabat.
Quo feror, o demens, quo nos vis iusta dolendi
Præcipites egit? Quid prodest fingere inanes
Quas venti rapiant voces? Tu, maxime Thyrsi,
Nunc tantum faueas, ALCON tuus vt mihi fauit,
(Ille olim moriens tibi qui sua munera cessit.)
In nos cum fureret quondam crudelius Aegon.
Pastorem defende tuum, da maxime, Thyrsi,
Pascere vt ante greges, nec te seruasse Menalcam
Pœniteat, quæso, nanq; is non indecor ipsis
Seruatus fuerit syluis, tibi liba quot annis
Muneris ipse memor, tibi condita subere mella
Castaneasq; nuces & lecta ex arbore poma

C oncedet, faueas modo, charissime Vhyrsi,
Quin & pastores, doctus quos afflat Apollo,
V na omnes mecum soluent pro muaere grates
A eternum & resonare dabunt tua nomina syluas.

AD ILLVSTREM VICTORIAM PISCARIAE DOMINAM.

QVæ modo de flesti longum lachrymabile funus
Coniugis egregii, quo non generosius vllus
Duxit cristatas in Martia bella phalanges:
Nunc vbi nulla valent reuocare ad limina vitæ
A missum DAVALVM lugubria carmina, & ipsum
S ydereos inter cœtus, animasq; beatas
N ouisti æternam cœlo traducere vitam,
E t cinctum radiis, & multa luce coruscum
A d superos post se te clara voce vocantem,
T u te oblita hominem, diuini numinis haustu,
D espexti mundi, vitæ melioris amore,
L ethales nimium fastus, & diuitis auri
P ondera, fortunasq;, & regni sceptra mariti:
A spernata procos omnes, omnesq; hymeneos,
F irma viro pactum semper seruare pudorem
S upremos vsq; ad cineres, & viuere paruo.

Exuis & Tyrio saturatas murice vestes,
I ntextasq; auro, gemmasq;, sinusq; crepantes
A rte laboratos, non vilia dona Mineruę.
Nec non & tereti bacrata monilia collo
D etrahis, Inq; vices horum velamina nigra
I nduis, & nigros habitus, cultusq; seueros
Q ueis præclara tegis neglectæ munera formę,
C ordis certa tui, atq; animi monumenta pudici.
Et claros demissa oculos, frontemq; serenam,
M ente colis, totoq; gemens nunc pectore poscis
A ffixumq; cruci, & traiectum pectora ferro
A eternum natum, magnum ætheris incrementum.
Quem grauidam virgo felix excepit in aluum.
E t peperit (mirum) sine vi, sine labe pudoris.
Huncq; deum pariterq; canis, fortemq; piumq;
E uersorem Erebi, Qui æternę limina vitę
R eclusit nobis, & sæui colla draconis
S quammigeri, horrendi, informis, capita alta ferentis
(Q ui quondam, pulchræ mentitus virginis ora,
D ecepit blandos pellaci voce parentes:
I mpulit & miseros pactas infringere leges:
Q uorum nos seri luimus commissa nepotes)
P ressit ouans, superas tandemq; euexit ad auras
I llustres animas imis de faucibus Orci.

E t mortem vicit pendens dum stipite ab alto
E x animis clausit tristis nigra limina lethi,
I nferni victor populatus regna Tyranni.
Dein canis & matrem, tam raro pignore dignam,
F elicem nimium matrem, dum pectore fouit
V irgineo natum, sed qua non tristior vlla
T unc fuit, vt vidit nati miserabile funus.
I ndignum heu, nimium, nimium miserabile funus.
T ransfixosq; pedes clauis, & pectora ferro
T raiecta (heu facinus) nigro & rorantia tabo
O ra, manusq; ambas, cui tu, miserata dolentem,
T e te addis sociam, crudeli in funere nati.
L uminibus lachrymas fundens, & pectore questus.
M oxq; amplexa crucem, duro das oscula ligno,
V tq; tuo figat cordi sua vulnera poscis
O mnipotens natus, summi mens certa parentis.
Felix, quæ blandos vitæ mortalis honores
E t mundi illecebras potuisti linquere inanes,
E t cæcas hominum curas, & mentis ab arce
D espicere errantes, quantumq; in rebus inane est.
D eliciasq; æui, simul & cognoscere vera
D ona dei, atq; viam palantis quærere vitæ.
H as inter tenebras, cæli & penetrare recessus
M ente pia, atq; animo superum commertia habere,

S orte tua maior, iam te sublimior ipsa.
O vtinam talis tecum me exureret ardor,
S ed paucis datur hoc, neq; enim sine numine cœli hæc
E ueniunt nobis. Tu sacri flaminis igne
A cta diu, tu plena deo VICTORIA, gressus
I sequere incœptos, vt mors cum soluerit artus
I nformi è limo genitos, moribundaq; membra,
E umenidum fugias thalamos, regna inuia luci,
P allentes Erebiq; domos, & numine septa
T artareas vincas pestes, & robore firmo
V ltrices pellas furias, fera numina Auerni,
E t sphingas superes, & terribiles Harpyias,
T ergeminumq; canem, tortosq; Ixionis orbes
V ictrix, & parto deuicto ex hoste triumpho
I mmortalem animam mundam omni à crimine culpæ
D es summo genitori, ipsoq;, & coniuge tandem
A eternum valeas æterna in pace potiri,
Q ua dudum coniux fruitur, semperq; fruetur.

ORAT DEVM OPT. MAXIMVM VT SE AB IMMINENTI HVIVS VITAE PELAGI NAVFRAGIO INCOLVMEN SERVET.

ERgò procellosi semper vis effera ponti
I actabit cinctam tenebris, & nocte profunda
O bsessam puppim, tot saeuis fluctibus actam?
Ergò mihi nunquam radiantia sydera cœli
C ernere erit, tutoùe vnquam consistere portu?
A n blando cantu Sirenum gurgite in alto
I nfames trahar ad scopulos? vbi naufraga puppis
L ethalem accipiat laxis compagibus vndam?
An me Scylla vorax latrantibus horrida monstris
H auriet? aut nauim rapiet metuenda Charybdis?
An medio forsan pascent mea membra profundo
E t Phocæ horribiles, & fluctiuagæ balenæ,
N eptuni armenta, & pelagi crudelia monstra?
(Hei mihi) quis dederit sæuas superare procellas,
T urbida sunt fluctu vada salsa, & nubibus aer
T urbidus, horrescunt cæcis salis æquora nimbis,
I nq; ratem magni montes voluuntur aquarum,
I amq; Notus spirat, spirat violentior Eurus,
E t Zephyrus pelago insultat, stridentibus alis,

I rruit & Boreas, fretaq; indignantia vertit
A crius, increpitat crebrisq; tonitribus æther
D um micat igne polus, densa in caligine noctis:
C oncitaq; vnda Noto nunc alta ad sydera tollit
N unc prærupta ruens fert ima ad tartara puppim.
E t fera sæuit hyems: Nec iam subducere vela
P rodest, vel tumidos remis impellere fluctus.
I amq; ratis regimen nutat, diuulsaq; transtra
F ranguntur, crebroq; labat iam turbine malus.
P lurima præq; oculis versatur mortis imago:
N ec spes vlla artis superest, Non si quoq; Typhis
Q uassatum subeat clauum, reliqua vlla salutis
S pes erit (hei misero) Tu sacra virgine nate,
Tu mens certa patris, rerumq; immensa potestas.
(Q uandoquidem libuit nostræ sub imagine formæ
V ersari in terris, cœliq; relinquere sedes
F elices nimium sedes, mortemq; subire,
Q uò morte ablueres sceleris contagia nostri,
N osq; polo extorres veheres super aurea tecta
S tellantis cœli, regniq; in parte locares)
Tu, tu, qui sanctos duxti per cærula gressus
N ec sacræ tumido maduerunt æquore plantæ,
E t fractos ponto, & versantes turbine lethi
P rotexti lectos fratres, quos turbidus æstus

C æperat, & medio iactabant æquore fluctus,
D um traherent fessi captos ad littora pisces
I nnixi tenui remo, paruoq; phasello.
Nunc mihi, nunc misero, quando tibi nubila parent,
H orribilesq; tibi venti famulantur & vndæ,
E t maris vndisoni fluctus tua iussa capessunt,
S terne iter ò placidum, vt læto vada cærula cursu
P eruolitem, atq; grauis non obstrepat vnda carinæ:
I am ponat Boreas, pelago dominentur aperto
P acati Zephyri, ducant qui marmora flatu
Adnent Nereides, & mitis Cymodocea
D iua potens ponti, glaucarum prima sororum,
I nfensos pellat fluctus, sæuumq; tridentem
N eptunus ponat, Tritonq; coerceat vndas,
C æruleus Triton, curua & vocet æquora concha,
A rmatusq; ensem ponat nimbosus Orion,
I am cælo niteat radiis felicibus illa
I lla maris stella, ingens illa & gloria olympi.
I mmensumq; iubar, qua non felicius vlla
M itius aut splendet sulcantibus æquora nautis.
T u subeas placidus nostræ moderamina puppis
H eu prope submersæ, quò vasti murmura ponti
T erribilesq; minas superem, te præside, inanes.
A tq; lupos, atq; ora canum tranquilla per alta

E ffugiam tutus, blandum ſpirantibus auris.
V ictor ouans pelagi, optatoq; in littore ſiſtam
T e duce iactatam, diſcuſſa nube, carinam.

EXCITATIO SVI IPSIVS.

IAm ſatis erratum eſt, ſat iam per deuia luſtra
I uimus immemores, falſa ſub imagine veri
Allecti: & cæcis iampridem erroribus actos
T artareus rector, cunctis mortalibus hoſtis
I ngens, aſſiduus (vinctos quò ad tartara victor
N os traheret) ſæuis oneratos colla cathenis
D uxit ouans miſeros, & veræ lucis egentes.
Nunc poſtquam illuxit, poſtquam nos ſummus olympi
A rbiter ad ſuperum ſedes, ſanctosq; receſſus
A llexit toties, toties & voce vocauit.
M utemus mores, & regis iuſſa ſequamur
A eterni, qui nos pridem de carcere cæco
M orte ſua exemit, ſtimulo perculſus amoris.
Propoſitum ſectemur iter, iam luce recepta.
N ec mundi illecebræ, nec nos male ſana voluptas
E ludat rurſus, nec amor ſceleratus habendi
N os aliò flectat, firma hæc ſententia menti
I nſideat, curis & iam tangamur honeſtis.

C œlestes ignes & mente, & pectore toto est
N unc opus excipere, exceptos sub corde fouere:
O remus veniamq; deum, puroq; litemus
P ectore, & oblitos scelerum, vitæq; peractæ,
N os nostri pigeat, hæc nostra piacula sunto.
Non myrrham deus à nobis, non thuris aceruos,
B alsama, nec casias, nec nardi mollis aristas,
N on pecudum fibras, non exta trementia poscit,
I pse deus sat nostra illi si pectora demus
A bluta à labe immunda, culpisq; nefandis.
H oc petit, hoc vno stellis florentia regna
F elices superum sedes, & tecta beata,
S ponte dabit, summo donabit munere lucis.
Hoc vno deus ille deus, cui regia cœli
P aret, qui terras nutu, camposq; liquentes,
E t genus omne hominum, pariter genus omne ferarum
A eternis regit imperiis, tot ferre labores
P ro nobis vltro voluit, mortemq; subire
T antus amor nostri, clementia tanta Tonantis.
Sed postquam sine te virtus humana fatiscit
V era dei soboles, proprio nec robore possunt
H umanæ niti vires super ardua Olympi,
R espice nos, quæso, & nostros miserate labores
D ilue rore pio nostræ contagia culpæ,

S i qua manent, pectusq; tuo iam numine comple.
Non ſic quippe lupi, rabies quos improba ventris
E xagitat, gregibus miſeris in nocte ſilenti
I nſidias tendunt tacitas, mortemq; minantur,
V t ferus ille hoſtis, ſæui dominator Auerni,
H ortator ſcelerum, ſcelerumq; inuentor iniquus,
H eu, nimium infenſus, facies ſe vertit in omnes,
E t tacitum virus, ſtimulosq; ad crimina ſubdit,
Q uò nos præcipites, miſerosq; Acheronte ſub imo
C um nos atra dies demet vitalibus auris
P erpetuas trahat ad tenebras, mortemq; perennem:
A eternum et ſontes damnet pallentibus vumbris:
H ic vbi Tiſiphone inſultans accincta flagello
L anguentes animas, & multo crimine fœdas
V rget atrox, ſubditq; faces, nigramq; fauillam
V ltrici dextra, & late feruentibus vndis
A eternum exercet, picea in caligine fumi:
A dſis tu nobis, auidumq; inhibeto rapinis
O mnipotens, virtute tua, vt fiducia victo
C oncidat, & patrio clemens, nos aſſere cœlo.
Q uandoquidem hinc fragiles anima eſt demiſſa per artus
H uc ſe ſe demum extollat pernicibus alis
T e duce, nil vltra exoptet, nil deniq; poſcat,
T e ſummo contenta deo, vitaq; perenni.

DE COELII CALCAGNINI HYMNO.

An ne tuo rupes etiam de carmine ſurgunt?
  Promit & arenti de Nuce Muſa Nemus?
Aura Paretonias colubris permiſcet arenas:
  Marmaricusq; Leo ſeruat herile latus:
Illyricus pater in media perluſtrat eremo
  Cælum, & cælicolas, Tergeminumq; patrem.
Idem animo, Idem oculis noſtræ vexilla ſalutis
  Spectat: & incluſum Pectore Numen alit:
Si Nux tantarum monſtrat ſpectacula rerum,
  De Nuce quis promptam Perneget Iliada?

AD IMAGINEM DIVI HIERONYMI IN NVCIS CALYCE EXPRESSAM COELII CALCAGNINI HYMNVS.

ECquis in angusto spirantem margine fixit
Te pater, incuruumq; genu, impexumq; capillos,
Et multa illuuie squallentem, incanaq; menta,
Pallidaq; ora fame, & multo membra horrida tabo
Promentem e saxo: & maculosa nebride cinctum.
Et duro toties plangentem pectora saxo?
Pectora tot fœcunda bonis, quæ flumine largo
Fuderunt nobis arcana volumina Mosis,
Diuinas & opes priscorum oracula vatum.
Vnde salus, unde & vitę melioris origo
Panditur, in cunctas præscripto ex tempore gentes.
Quom vero nullus tanti pomeria limes
Ingenii: nullus vim linguę includere possit,
Nunc tamen & nucis in tenui stas cortice totus:
Et nucis area magna vacat, Quando altera tantum
Pars bifidę molis fuit acri obnoxia ferro:
Altera adhuc riget, & sotię manet indiga laudis,
At tu docte senex totus, non solus in illa es:
Nam tecum adsurgit saxis impervia rupes

H orrida & attollens ad cœlum immane cacumen.
En etiam nemus vmbriferum grauis aura fatigat.
A tq; huc, atq; illuc steriles prouoluit arenas,
C umq; ipsis angues sinuosos miscet arenis.
Parte alia pendet sacrati ex more trophei
O stro insignis apex, duplici quem tęnia nodo
A lligat, atq; abiuratos testatur honores.
Hinc viden' vt totam longe procumbat in aluum
E t defendat herile latus, vastosq; recessus
O ccupet ille Leo, timor ille Libystidis oræ.
N unc iacet, atq; intra thesauros colligit vngues,
I llos olim vngues manantes cæde frequenti.
A spicis vt posita nunc se ceruice reclinet?
E xertaq; senis lambat vestigia lingua?
At te sancte Pater, nec saxa nec horrida rupes,
N ec fera, nec nemoris fragor auocat, omnis olympum
M ens inhiat, totum pectus suspirat IESVM.
I llum animo, illum oculis, illum omni concipis ore,
I llum vnum aspectas pendentem e robore celso
S uffixasq; manus, perfossaq; pectora, & heu, heu,
O mne caput lacerum crudeliter ostentantem.
A tq; hæc perpessum, nostras vt sanguine noxas
E luat, & miseros geniis cælestibus addat:
N unc pietas, nunc summa mouet clementia patris

Muneraq́;, & promiſſi animo obuerſantur honores.
Scilicet æthereas præclarum eſt ſcandere ſedes:
Et tandem numerum magnorum augere deorum.
Sic bene habet, tua cana fides, tuaq́; inclyta virtus
Me iuuat, & ſanctis mens ſancta exercita factis.
Hoc piget, ipſe inſons atq; omnis criminis expers
Hei mihi, te nimium exemplis crudelibus vrges.
Tu ne adeo pius erga omnes, in te impius vnum?
Quid male mulctatum tergus, quid liuida ceruix
Commeruere? Quid in ſuperos committere tantum
Hæ potuere genæ flagris, fletuq́; rigentes?
Quid latera hęc cilicum crudeliter obſita ſetis
Et ſpinis implexa? quid enthea pectora tantum
Admiſere nefas? quid mens cœleſtibus hauſta
Ignibus: atq; olim cœli pars magna futura?
Nunc quoq; nil ſpirans, niſi cœlum in carcere tetro:
Auſa quid eſt? tantis quę digna piacula pœnis?
Quam lachrymis, & ſolliitis ſingultibus vſq;
Nocte, die crucias, En vix cutis arida membris
Nititur, attritaq́; hęrent compagine coſtę.
Nec iam ille es gelidum qui quondam natus ad Iſtrum
Arua Paleſtino petiiſti torrida cancro:
Illius tenuis nunc vix agnoſcitur vmbra.
Cur tantum licuit de te tibi? Non ferus hoſtis

H æc ausit, non monstra istis errantia syluis.
T un' monstris scæuoq; in te crudelior hoste?
Parce pater, tibi parce pater, Nos verbera, nos hæc,
F lagra decent, quos mille modis rapit impetus amens,
D um cœlum toties, superosq; lacessimus vltro.
H inc vocat ambitio, trahit hinc vesana libido,
H inc mouet ira suos stimulos, timor inde Coercet,
H inc premit illa animo semper rediuiua voluptas.
Nos ergo exultantem, atq; in diuersa trahentem
C astigemus equum, vt spatiis inclusus iniquis
E t mores ferat, & leges patiatur heriles.
Sed quoniam sine præsidio, sine numine Diuum
N itimur in cassum, quom vis humana fathiscat,
H eus age, & infandos animo miserate labores
H uc ades ω pater, & propius res aspice nostras:
A tq; tuæ nobis plagæ, tua verbera prosint.
Hæc ego quom Bernarde tuum admirabile munus
A spicerem: mecum meditabar: & omnia circum
L ustrabam exili calyci nucis addita, quamuis
N ec labor exilis, tenuis nec gloria. Quondam
S ic Callicratidæ Graii et Myrmecidis artem
M irati, & magnum parua sub imagine mundum.

CYNTHII IOANNIS BAPTISTAE GYRALDI ELEGIARVM LIBER VNVS.

IN FVNERE DELIAE DAMIANAE MALCHIAVELLAE SOCRVS.

QVid iuuat, heu, crebris cumulasse altaria donis?
Quidq; dedisse tuis mascula thura focis
Phœbe pater, si nunc vita mihi carior ipsa
Eripitur socrus, febre perusta graui?
Ah valeat quisquis medica confidit in arte,
Et putat assidua flectere fata prece.
Hæc nihil, heu, prosunt, cum nos mors impia poscit,
Nec tangunt magnos tunc pia vota deos.
Heu miseranda socrus, sic te mihi fata tulerunt,?
Sic fera sic dempsit commoda parca mihi?
Post patris occasum, post charæ funera matris,
Crudele, heu, fixit nil mihi corda magis.
Quin & morte tua prisci rediere dolores,
Et priscas ciuit mors tua mi lachrymas.
Nam mihi mater eras, sola & pia munera obibas
(Me miserum) patris sedulitate tua.

Me me vtinam letho comitem tibi Parca dedisset,
  Quæ mihi nunc vitæ stamina nigra trahit.
Nam tibi vt æterno clausit mors lumina somno,
  Omnia iam tecum commoda nostra iacent.
Tu mea tu moriens turbasti gaudia (Socrus,
  Et dempsti quicquid fata dedere boni.
Heu nimium in damnis properata (heu, funera nostris,
  Morte tua nostra est tota sepulta domus.
At quamuis post hac vultus spectare serenos
  Non liceat, rapuit quos mihi parca nocens:
Vsq; eris ipsa tamen defixa in pectore nostro,
  Hærebit cordi semper imago tua.
At nos interea, postquam sic funera poscunt,
  Præparat & miseras mors tua mi lachrymas:
Soluemus pia iusta tibi, tristissima dona,
  Debita sed cineri tristia dona tuo.
Et, si quid sentire potest, tibi paruus Olympus
  Soluit vagitu (qualiacunq;, nepos.
Tu cape purpureos quos ipse, & Tharsia flores
  Nata tibi, miseras spargimus & lachrymas.
Pars animæ (Damiana, meæ, charissima Socrus,
  Et tristis natæ cura, dolorq; tuæ.
Aeternum, felix q; vale, decus addita cælo,
  Et genero, & natæ perpetuæ lachrymæ,

.D. .M.

DELIAE DAMIANAE MALCHIA
VELLAE IOANNIS BARDELLI
OLIM VXORI OBSEQVEN
TISSIMAE.
FOEMINAE INCOMPARAB. SIVE
PVDICITIAM COETERASVE IL
LVSTRES FOEMINEAS IPSI
VS DOTES SIVE QVEM
MVLIEBRI CORP. GESTABAT VIRI
LEM ANIMVM
SPECTES.
QVAM ANN. NATAM .XL. .P. .M.
(HEV IACTVRAM IRREPARAB.)
IMPIA FATA NOBIS INVIDE
RVNT.
CYNTH. IOANN. BAP. GYRALD.
GENER. ET FVL. THARSIA FILIA
CONIVGG.
SOCRVI ET MATRI DVLCISS. NON
SINE LACHRYMIS MVLTIS OB
ACERBISS. ILLIVS DESIDERIVM
.B. .M. POSS.

Heu Damiana iaces, hic tecum ſed iacet vnà
Delia, Amor, Charites, Iuno, Minerua, Venus.

PRO LVDOVICO BONACTIOLO PRIMI NOMINIS PHYSICO SOTERIA.

PHœbe pater, ſuperumq; decus, Lux maxima cœli,
Mundi oculus, per quem cuncta creata vigent.
Accipe odoratos, quos do tibi, thuris aceruos
Felix, & ſacra hæc, quę tibi vota paro.
Sancte veni, cape dona libens, quæ debita ſaluo
Sunt Bonactiolo perſoluenda mihi.
Aequum quippe fuit longe qui tempora vitæ
Præſtiterat multis, eripuiſſe neci.
Namq; hunc ſi extinxet ſæui inclementia fati,
Maxima, crede, foret gloria rapta tibi.
Sanctius hoc nemo, quid enim manifeſta negemus?
Languida Pæonia membra leuauit ope.
Et tua quid valeant oſtendit munera ſolus,
Quamq; tibi cedat cætera turba deum:
Ipſius ingenio cum ducta è faucibus Orci
Dux noſtra, atq; iterum pene renata fuit.
Vreret hanc etenim febris cum lethifer ęſtus,
Parsq; eſſet vitæ iam bona lapſa ſuæ:
Nec cuiquam quidquam ſpei ſupereſſet in vrbe, et
Aula omnis miſeris plena foret lachrymis:

Hic virtute sua longæuam viuere vitam
Reginæ, fato pene vetante, dedit.
Et quam luxerunt omnes, hoc vindice, gestat
Iuncta viro, casta sceptra verenda manu.
Officiiq; memor, tibi nunc pia munera soluit,
Atq; tuis vrit thura sabæa focis.
Teq; rogat mecum longum quod viuat in æuum
Qui dederat vitę tempora longa sibi.
Eia age Nestoreos felix fac expleat annos,
Et parcę huic semper candida fila trahant.
Sic tua, sic superent fulgentia lumina nubes,
Sic rutilus niteat semper in ore decor.

AD IOANNEM MANARDVM PRO OLYMPIO FILIO SERVATO.

QVod me sis semper patrio complexus amore,
Faueris & votis, docte Manarde, meis.
Quod dederis pridem Phœbeas ire per artes,
Et morbis medicas posse adhibere manus.
Ingenti tibi me deuinxti munere, sed quod
Mortali possim soluere gratus ope.
At quod nunc ægrum natum lethoq; propinquum

Dempſeris arte tua, præſidiiſq; neci.
Non hominis certe, cœleſti at munere vinxti
Me tibi, quod meritis non ſoluiſſe queam.
Nunc demum Hippolytum reuocatum à manibus imis
Credimus exemplo, docte Manarde, tuo.
Hac ope ſic diſcant alii ſucurrere morbis,
Semineceſq; neci demere poſſe viros.
Sic tibi det Phœbus felicia tempora, ſicq;
Cumanæ felix ſecula vatis agas.
Nanq; vt Sol mundo decori eſt, & lumine dempto
Ipſius, in terris ſquallida cuncta iacent.
Tu quoq; ſic noſtri es ſolus lux maxima ſecli,
Extincta & tecum gloria noſtra foret.
Quare, age, Phœbe precor, huic annos annue longos,
Huius enim ingenio crederis eſſe deus.

AD COELIVM CALCAGNINVM.

CVm mare nimboſis miſcetur flatibus, & cum
Fluctibus aſſiduis horrida ſæuit hyems.
Nulla audet puppis tumido ſe credere ponto,
Aequoris vndiſoni non bene tuta vadis.
Sed poſtquam pelagi cecidit fragor, æquora poſtquam
Tuta ſilent, nullis exagitata notis.

Tunc remos, tunc vela parat, tunc littore soluit,
Tunc audax medium per mare currit iter.
Sic ego nunc, Cœli, curis grauioribus actus
Non ausim solita tangere plectra manu.
Aut Aganippęis haurire è fontibus vndas,
Altàue Parnasi montis adire iuga.
Sed mihi si faueat toties oratus Apollo,
Leniat aut curas sors malefida meas.
Te sequar Aonii super ardua culmina montis,
Et residis repetam fila canora lyrę.
Quam mihi tu dederas leni percurrere dextra,
Vt rudibus possem iungere fila modis.
Tu vero interea, dum nos male vexat Erinnys,
Et rerum vario turbine sollicitat.
I precor, i felix Cynthi per amæna vireta,
Et dulces docto pectore funde sonos.
Atq; precare dies nobis post nubila lætos,
Et tantis finem sollicitudinibus.
Sic tibi concedant felicia secla sorores,
Candida perpetuo sic tibi fila trahant.

ELEG.

IN PERFIDVM DETRACTOREM

ECquid virosis nostras conferre tabellas
Pergis? ab insonti quid mala facta petis?
Sic sceleris fontem facilis mihi prodat Apollo,
Vt scelere hoc nostra est non temerata manus.
Vtq; ego non vllum mordaci carmine læsi,
Sic superent nigros nomina nostra rogos.
Hęc nescit Cynthi castissima condere musa,
Nec cor sollicitant facta nefanda meum.
Non mea non tali mens est obnoxia culpę,
Nec lęsit magnos pagina nostra viros.
Nec vos læserunt castę mea carmina matres,
Sint licet impacta hęc crimina fœda mihi.
Est nobis Phœbus testis, Ferraria testis,
Testis vita viris cognita nostra probis.
Tuq; fores testis, premeres nec nomen amici,
Ni tibi fictus amor, ni simulata fides.
Desine, Mome loquax, rhonchos agitare sonantes,
Desine sacrilega bella mouere manu.
Desine harenosum proscindere littus aratro,
Iungere gryphes equis, vel dare frena boui.
Non beue conueniunt nostris, mihi crede, libellis,
Infami quæ sunt verba notata manu.

Sanguinolenta meas inter tot, litera chartas
Haud vnquam (vt nosti liuide) lecta fuit.
Et mihi ni pugnę causam, scelerate, dedisses,
Omne foret Musę carmen inerme meę.
Perfidia nunc ipse tua tibi cogis amicum
Acria pugnaci bella mouere pede.
Quare age iam tandem voces compesce malignas,
Disceq; iam sancte, si potes, ipse loqui.
Si potes ipse mihi tenebras offundere cessa,
Non obsunt famę crimina falsa meę.
Imo quem tentas lethęas mittere ad vndas,
Spem serę clarus posteritatis habet.
Nunc scelere atq; tuo viuax, expersq; sepulchri
Est factus, famę quem rapuisse putas.
Sat mare turbato ventis agitata carina est.
Satq; fuit votis sors inimica meis.
Nunc mitis spirat Zephyrus, nunc aura secunda est,
Nunc tanget portus, te renuente, ratis.
Nam mihi quod tentas fallaci impingere lingua,
Ipse author propria prodidit arte scelus.

ELEG.

IN EVNDEM.

PErfide, te ne etiam gemina comitata ſorore
Tiſiphone colubris vrget acerba ſuis?
Non ſatis eſt, duce te, falſum quod crimen inuſtum
Sit mihi, quod nomen perderet vſq; meum.
Sitq; foro in medio non parua iniuria nobis
Illata, & culpa, perfide Mome, tua?
Ni mihi nunc etiam tentes offundere nubes:
Bellaq; mendaci voce mouere pares.
Sancta fides vbi nunc? vbi nunc pia numina Amoris?
Et toties pacti iura ſodalitii?
Perfide, amicitiæ iunctus ſi fœdere labem
Impingis falſi criminis vſq; mihi?
Qui tua perpetuæ mandaui nomina famæ.
Lethæisq; dedi facta nefanda vadis.
Quid tua nouiſſem ni turpia crimina, quidue
Eſſet parte aliqua ſi mea lapſa fides?
Sed quid agis, demens, iam me pia numina Muſæ
Numina carminibus non temerata meis
Tutantur, Phœbusq; pater mea nomina ſeruat
Intacta, & claro lucidiora die.
Vtq; omnes quondam (quos ſacro numine Apollo
Afflauit) damnis ingemueræ meis.

Optaruntq; omnes sceleris cognoscere sontem,
Quò nota ab insonti dempta maligna foret.
Vt meritas lueret tanto pro crimine pœnas,
Authorem & peterent facta nefanda suum.
Sic postq̃ voluenda dies nunc attulit vltro,
Quod posset nemo vix tribuisse deum.
Et mihi quàm fuerit mens æquo proxima semper
Prodidit inditio noxius ipse suo.
Nunc pariter Phœbo lætum pæana canentes,
Lætantur tantum non latuisse nefas.
En meus Alcides, patriæ dominusq;, paterq;
Gaudet honorata tangere plectra manu.
Et qui Phœbea redimitus tempora lauro
Cœlius, æterno digna Marone canit.
Cœlius, in quo vno est, liceat mihi vera fateri,
Quæcunq; Ausonia, Graiaq; lingua dedit.
Atq; impar nulli numeris, nec voce Guarinus
Soluit lætificis ora diserta modis.
Quiq; audet Cygnis dulci contendere cantu
Prosper, Apollinei gloria rara chori.
Actiolusq; puer Phœbeis altus in antris,
Nescio quid solito grandius ore sonat.
Lilius & noster, quo nunquam dignius alter,
Concinuit docta carmina digna lyra.

Seu molles elegos ſcribat, ſeu barbita pulſet,
Concinat aut plectro Martia geſta graui.
Bentiuolusq; ſacra redimitus fronde capillos,
Pierium læto ſpirat ab ore melos.
Ferrinusq; meus, ſuetus ſuper ardua Cynthi
Ire iuga, & ſacri ſumere fontis aquas.
Flauius & frater, paruum quem matre cadentem
Excepit blando muſa benigna ſinu.
Quem pridem Phœbus cithara dignatus honora eſt,
Vt tendat recta clarus in aſtra via.
Ne ue omnes memorem, nobis nunc gaudia promit
Quiſquis Caſtaliis ora rigauit aquis.
Liuide, tu tantum quem dedignatur Apollo,
Et vetat Aonio fonte leuare ſitim.
Virus atrum, tetramq; luem de pectore fundis,
Et rabido profers verba canina ſono.
Et tabulis tabulas confers, tentasq; aliena
Perdere me culpa, garrulitate tua.
Mome, tibi infecta eſt lethali lingua veneno,
Cui niſi mature conſulis, ipſe cades.
Sed dare ſi neſcis tanto medicamina morbo,
Hæc peragas, Cynthi quę tibi verba ſonant.
Rode tibi linguam, quę latrat, mordicus, & ſic
Aeger qui fueras, hac ope ſanus eris.

Parcite, Pierides, læsi si numina vestra,
Gessimus inuita bella cruenta manu.

IN TVMIDVM ARCHEMORVM

ARchemore, obrueris, vana hinc tibi somnia fingis,
Meq; putas, demens, verba aliena loqui.
Non mihi mansa aliquis, quisquã nec verba ministrat,
Nam mihi sunt dentes, sunt mea verba mihi.
Nec mihi lingua procax, mihi nec maledicta referre
Mos fuit, Archemorus, si quid id est, docuit.
Namq; tibi dederant magnas mea carmina laudes,
Ipse tamen reddis verba canina mihi.
Scribis & indoctis insulsa epigrammata chartis,
Et latrans virus fundis vbiq; tuum.
Atq; cies pugnam, fugio certamina, namq;
Nulla mihi tecum gloria, nullus honos.
Instas ipse tamen, tetrica & me voce lacessis,
Et iactas vires, & noua bella moues.
Inuitumq; trahis, sed vix distringere ferrum
Incœpi, tibi cum concutit ossa tremor.
Et vallo in medio, cunctis mirantibus, hosti
Das terga, & clypeum proiicis, Archemore,
Post verba ordiris, nugas & fundis inanes,

Et forti iactas parta trophæa manu.
I precor, i, tandem disce & quid prælia poscant,
Quam fuerat satius conticuisse tibi.
Ast ipse interea, iaceat ne viuida virtus,
Qua illustre Archemore, tollis in astra caput,
Clara trophæa tibi ponam, hæc & carmina subdam,
Queis vigeat nomen semper in orbe tuum.
Qui se iactarat pridem vicisse gigantas,
Prò pudor, Archemorus velite victus abit.

DE FELICI HERCVLIS ESTEN. .II. IN PATRIAM REDITV.

HVc agite, ò Musæ, vocales tangite chordas,
Et decorent vestras Laurea serta comas.
Spargite humum foliis, prętexite flore capillos,
Aoniumq; nemus nil nisi læta sonet.
Huc ades ò vatum numen placidissime Apollo,
Et doctæ libeat fila mouere lyræ.
Dicite io pæan, ter mecum dicite pæan,
Huc agite æterno soluite vota Ioui.
Lux etenim precibus tantis votisq; petita
Aduenit, sacras inter habenda mihi,
En meus Alcides, patriæ dominusq;, paterq;,

Iampridem optatum ſpargit in vrbe iubar.
Et modo quæ dempto ſquallebant omnia rege,
Illius aduentu facta ſerena nitent.
Cœlius en noſter, cuius de pectore manant
Ambroſii rores, nectareusq; lepor.
Pieria cinctus lauro, de more, capillos
Iam niueum docto pollice tangit ebur.
Vtq; duce abſente illius modo muſa ſilebat,
Carmina nunc læto pectore docta canit.
Memnonis & matrem felici voce ſalutat,
Hercule vicino quò vehat alma diem.
Ad cuius numeros & vocem cuncta reſultant,
Et dant lætitiæ maxima ſigna nouæ.
En pater Eridanus, velatus tempora fronde
Populea, placidum tollit ab amne caput.
Miratur regem inuictum, miratur alumnum,
Atq; ſuum gaudet iam rediiſſe decus.
Sic uiſo flauus victa carthagine Thybris
Scipiade, rapidas parcius egit aquas.
Quin ipſe turres, & tecta ſuperba domorum
Huius in aduentu ſunt propè viſa loqui.
Et verno ſe ſe veſtiuit terra colore,
Dum videt incolumis principis ora ſui.
Nec tantum tellus, ſed cœlum, ſydera, & aer
Gaudia ſunt hilari teſtificata ſono.

Iuppiter eſt nato reduci gauiſus, vt ante,
Hoc ipſo imperii ſuſcipiente decus,
Aureus æquoreis ſol clarior exit ab vndis,
Auricomum ſpargens lumine in orbe iubar.
Vos etiam liquidum ſulcantes aera pennis
Alcidæ blandum concinuiſtis aues.
Et matres iuuenesq; ſimul, populusq;, patresq;,
Felici plauſu compita cuncta replent.
Vtq; expectato bis denos ante per annos
Lætata eſt reduci Penelopea viro.
Regia ſic coniux, caſtis comitata puellis
Læta, viro incolumi, dat pia thura focis.
Iunoni ſua dona offert, ſua dona Tonanti,
Atq; tibi Cyprias dat Cytherea roſas.
Exhauſtæq; viæ dum vir diſcrimina narrat,
Hæret in obtutu diua Renata viri.
Ipſaq; narrantis pendet lætiſſima ab ore,
Atq; oculos ſpectat, compoſitumq; caput.
Et cupidis nectit regalia colla lacertis,
Baſiaq; amplexu iungere ſæpe iuuat.
Quoq; magis fuerat curis grauioribus acta
Præſente hoc ipſa eſt nunc mage læta viro,
Lætantur fratres ambo, virtutibus ambo
Inſignes, factis clarus vterq; ſuis,

Applaudunt paruusq; puer, maiorq; puella,
Inq; sinu reptant sarcina grata patris.
Hunc ambo dextra attrectant, huic oscula figunt,
Et manibus teneris pectora chara fouent.
Quin & quae absenti nata est nunc parua parenti
Gaudia vagitu, qualiacunq;, refert.
Sic ridet, Dux alme, tibi formosus Olympus,
Syderaq; et toto quicquid in orbe nitet.
Nec minus ipse tuo laetaris sospite regno
Alcide, magnis non leue nomen auis.
Salue chare pater patriae, spes maxima regni,
Salue lux generis praesidiumq; tui.
Macte animo, inuicto laus accessura parenti,
Aeterni soboles nunc rediuiua Iouis.
Di faciant dextro venisti vt sydere in vrbem,
Pacata teneas sceptra paterna manu.
Et pia fata, precor, felicia vota secundent,
Aspiret coeptis Iuppiter vsq; tuis.
Tu vero innumeris nos qui iactamur ab vndis
Respice, & irato subtrahe vela mari.
Da tandem nobis tot saeuis fluctibus actis,
Auspicio portus tangere posse tuo.
Sic tibi contingat faustis gaudere triumphis,
Vincereq; inuicta monstra superba manu.

EPIGRAMMATON LIBRI DVO.

CYNTHII IOANNIS BAPTISTAE GYRALDI EPIGRAMMATON LIBER PRIMVS.

AD .D. HERCVLEM ESTENSEM .II.

CVm Martem Musis, Musas coniungere Marti
Te iuuet, & deceat munus vtrunq; Ducem.
Nam Musis ferro seruat grata otia Mauors,
Pegasidesq; inter martia signa iuuant.
Nunc ego, quo Martis possis lenire labores,
Hæc dono Aoniis verba coacta modis.
Et quamuis non sint te principe munera digna,
Principe qui Phœbo carmina digna facis.
Tu tamen hęc placido capias, rogo, carmina vultu,
Syncerę fidei pignora certa meę.
Et cum depones clypeum, Dux Maxime, & hastam,
Quę mea Musa dedit, qualiacunq;, legas.
Sic tibi circundet felicia tempora laurus,
Laurus honos belli, gloria summa togę.

IN INVIDVM.

Mome, licere negas nobis per florida Cynthi

Ire iuga, & sacro fonte leuare sitim.
Sed male coniectas, vates Thymbręus Apollo est,
Pæonia & morbos subleuat ille manu.
Est pulchrum Musas medicis coniungere rebus,
Hæc bene qui iungunt, hos bene Phœbus amat.

DE .D. HERCVLE ESTENSI .II.

Terribilem gereret summa cum casside cristam
Dux meus, & forti stringeret arma manu.
Obstupuit Mauors, dixitq;, vt Thracia Marte,
Gaudet, sic gaudes Ausonis ora tuo.

DE SOLONE PHILOSOPHO ET VENERE DEA.

Palladis afflatu patriæ dum conderet olim
Iura Solon, illi candida Cypris ait.
Quid sequeris demens, plena hæc monumenta laboris?
Cur placidum numen non colis ipse meum?
Forte piget coluisse Cyprin, Tritonia nobis
Est longe inferior, iudice vel Paride,
Huic senior, Phrygio si mens non leua fuisset,
Non esset flammis Troia cremata tuis.

EPIGRAMM.

Tu vero ne quęso, iterum me iudice certes,
Nam tibi non cedent aurea poma Venus.
Me iuuat iste labor, vera hic parit otia sudor:
Otia sed flammas, quæ facis ipsa, ferunt.

AD PETRVM BEMBVM.

Thusca tuo debes Petrarchę Musa parenti,
Multum, Bembææ sed magis vna lyræ.
Namq; is te genuit, Bembus reuocauit ab Orco,
Illud mortale est, hoc reor esse dei.

AD EVNDEM.

Orpheus Eurydicen fidibus reuocauit ab Orco,
Abstulerat misero quam properata dies.
Tu quoque, quę occiderat, reuocasti à manibus imis,
Dulcisono thuscam carmine, Bembe, chelym.
Orpheus hinc merito es mihi tu, cui laurea cingunt,
Serta caput, per quem gloria thusca viget.

DE IOVE ET AMORE

Pasceret armenta Admeti cum pulcher Apollo,

Iuppiter ecquis, ait, ſparget in orbe iubar?
Huic Amor, ille inquit, qui cœlum & ſydera rexit
Fulmine dum poſito tu quoq; paſtor eras.

DE FABRO MERETRICIS DOMVM COLENTE.

Eſte procul miſeri procul ò diſcedite amantes,
Hinc ſtruit inſidias Mulciber, inde Venus.
Hæc oculis animum capiet, vos tegmine ferri
In mediis capiet Lemnius ipſe iocis.

DE .D. HERC. ESTENSI .I I.

Vidit vt Alciden cœlo Saturnia ab alto
Geſtantem forti regia ſceptra manu.
Immemor irarum, dixit, pulcherrime rerum,
Eſſe tibi poterat quàm bene Iuno parens.

AD IO. STANCHARIVM OPTIMAE SPEI ADOLESCENTEM.

Non mea fatidica eſt, vt Apollinis inclyta virtus
Nec dant Pegaſides munera larga mihi.

EPIGRAMM.

Cynthius ipse vocor, nam quæ mihi lumine flammas
 Subdidit, hoc nomen, perfide dixit, habe.
Sim tibi Stanchari Gyraldus, Cynthius illi,
 Nec tibi tunc vates, nec tibi Phœbus ero.

AD QVENDAM.

Parua ego do paruus, da grandis grandia paruo,
 Donet quò paruus grandia dona tibi.
Magna peto, tibi parua tamen, nam grandia paruo
 Parua quidem, paruo magna sed ista mihi.

AD DIANAM ARAEOSTAM.

Ore refers veram, castissima Cynthia, Phœben,
 Fronte, decore, comis, nomine, & ingenio.
Hoc solum differs, quod ceruos Delia figit,
 At tu luminibus, sæua puella, viros.

DE .D. HERC. ESTENSI .II.

Cum dextra Alcides Mauortia Prælia miscet,
 Tunc credas Martem bella mouere manu.
At Citharam placidus pulsat cum pectine eburno,

Tunc Phœbum dices increpuiſſe lyra.
Ergo ipſi merito,referat cum numen vtrunq;,
Cingit honoratum laurus honora caput.

DE NIOBE.

Eſte procul læti,cernant mea funera triſtes,
Non ſimilis toto mœror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi,bis pignora ſeptem,
(Me miſeram) diuum ſuſtulit ira mihi.
Dirigui Demum lachrymis & marmora manant,
Sic mihi mors dolor eſt, ſic mihi vita dolor.
Diſcite mortales,quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſt habuiſſe deos.

AD DIANAM ARAEOSTAM.

Iactat tela,faces,& retia tendit vbiq;
Delia,quo vertis lumina,ſæuus Amor.
Et quicunq; ſemel claros conſpexit ocellos,
Figitur,ardet,amat,captus amore perit.
Infelix igitur poſtquam tua lumina vidi,
(Hei miſero) patior,retia,tela,faces.

EPIGRAMM.

DE LYCO PALVSTRE.

Ille Lycus, Damon; Lycus ille infamia nostri,
Incolit en audax tecta superba ducum.
Et quanuis foedus cunctorum corda perurit,
Non secus ac Veneris filius ipse foret.
Quin regi & curę est, licet ante hunc spreuerit Irus,
I nunc, & falli numina posse nega.

AD .D. HERC. ESTEN. .II. DE DIANA ARAEOSTA.

Quid pendent lychni, Alcide, laqueatibus aureis?
An forte vt noctis nubila luce fugent?
Nubila luce fugat, mediaq; in nocte nitescit,
Delia, sint procul hi, nam satis ipsa nitet.

DE SOLE ET DIANA ARAEOSTA.

Cum dederit claram nobis ita Cynthia lucem,
Vt fratris radios vicerit ipsa sui.
Ergo meo, dixit Phoebus, sic lumine vincor?
Ergo ego sum damni sic mihi causa mei?
Dempsit & his dictis, quae tradidit ante sorori,

Lumina, luminibus quò foret orba soror.
Illa tamen clarum sparsit de more nitorem,
Et tulit obscura lumine nocte diem.
I modo Phœbe, inquit, nunc esse nitentia nobis,
Lumina, nosq; diem promere posse nega.

DE LYCO PALVSTRE.

Est Lyce, praua tibi mater, turpisq;, procaxq;,
Quæ facere, atq; pati, fanda nefanda potest.
Fœda oculis, fœda ore, & toto corpore fœda,
Moribus est eadem fœdior, atq; animo.
Membra illi pallent macie, illi lingua veneno,
Suffusa est, tabe & tota peresa viret.
Tu quoq; te draucis subicis, subigisq; cinędos,
Quos & demisso sępe voras capite.
Tu medios lambis pueros, mediasq; puellas,
Hinc tibi sæpe madent pallida labra sero.
Tristis suffudit liuor tibi lurida membra,
Hinc es inaurata pallidior statua.
Lingua iacit virus, fraudes & nectit amicis,
Quos & amas perdis, nequior Inuida.
Sic illa est te digna parens, tu dignior illa
Filius, insolitis obrute, criminibus.

EPIGRAMM.

DE TVRCO ET CAROLO IMPERATORE.

Quid frustra cogis molles in bella phalanges,
Si Caroli audito nomine, Turce, fugis?

DE EODEM CAROLO.

Vt Carolum vidit victorem Iuppiter, huncq;
Et terræ, & toto ponere iura Mari.
I felix, dixit, tu nobis proximus vnus,
Astra mihi parent, cætera Cæsar habes.

DE EODEM.

Cum pridem manes iuisset fama sub imos
Te Carole inuicta vincere cuncta manu.
Reddere & Imperium Latio victricibus Armis,
Et Romæ amissum restituisse decus.
Augustus Cæsar dixit tu, maxime, solus
Augusti merito nomina clara tenes.

DE AMORE INERMI.

Cur tibi tela, puer, desunt? cur flexile cornu?

Lumina cur lachrymis nescia flere madent?
Subduxit mihi tela oculis castissima Phœbe,
Prò dolor, hincq; miser, victus, inermis eo.

DE DIVO HERC. ESTEN. .II.

Cum meus Alcides inter thoracas ahenos
Arderet, Vibrans fortia tela manu.
Hunc spectans Cypris cœlo delapsa per auras,
Venit in amplexus, Marte negante, Ducis.
Tunc gemuit Mauors, & quid mihi numina prosunt,
Si nunc mortali lumine vincor? ait.

AD DINDYMVM

Ipsa tibi Soror & cuniux est, Dindyme, Tela,
Nimirum Terris Iuppiter alter ades.

GALATEA AD VENEREM

Diua potens Cypri, cœli decus, alta Cythera,
Piscosamq; Gnidon quę colis, atq; Paphon,
Hanc tibi do myrtum, myrtum hanc Galatea virentem,
Istaq; odoratis lilia mixta rosis.

EPIGRAMM.

Tu Dea qua flamma nobis nunc pectora torres
Vre Acin, quò fax torreat vna duos.
Casside sic posita soueat tua pectora Mauors,
Sic tecum æterna flagret & ille face.

IN LYGDAMVM.

Indulget fortuna tibi, tibi Lygdame, ridet,
Si nescis, casu quo grauiore ruas.
Vidi olim multos felici sorte tumentes,
Quos eadem miseros præcipitauit humi.
Ne rebus confide tuis, sors omnia versat,
Sæpe oneri & cedit pondere præssa suo.

DE AMORE ET DIANA ARAE.

Vidit Amor Phœben, visa cecidere sagittæ,
Ipsa illas sumpsit, pro pueroq; ferit.

DE ALBERTO TVRCO

Vix beue fulmineum Turcus vibrauerat ensem
Tentaret valida quò fera bella manu.
Cum subitus gelidos hosti timor occupat artus,

Et modo tam fortis nunc timet ante tubam.
Et secum tacitus, quid prælia molior ? inquit;
Hic mihi nunc Mars est, qui modo Turcus erat.

DE EODEM.

Vt Turcum vidit tectum fulgentibus armis
Iuppiter, hunc Martem credidit esse ferum.
Vt vero hic forti tentauit prælia dextra,
Hic Marte est maior, dixit, & obstupuit.
Hinc mihi nil mirum, metuit si territus hostis,
Nam poterat Mauors hac cecidisse manu.

ANNAE BEREGVARDAE TVM.

Cur flent hic Charites ? hic flet cur aurea Cypris ?
An fato est hominum fas lachrimare deas ?
Non flent diuæ hominem, sociæ sed iusta ministrant,
Anna etenim terris Gratia, Cypris erat.

DE ADMETO PVERO.

Vt puer Admetus rorantem sanguine Adonis

EPIGRAMM.

Vidit Aprum, rapidus sustulit inde pedem.
Dumq; fugit Medeæ occurrit, cęde recenti
Natorum madidę, quę ense necat miserum.
Prò miserande puer, satius te credere sæuis
Tygribus, heu poteras, vel dare membra Sui.
Nam licet is rictu tenerum lacerasset Adonin,
Medea potuit mitior esse tamen.
Quę nanque extinxit crudeli funere natos,
Non tibi debuerat parcere dura manus.

IN LYCVM PALVSTREM.

Quid Dictynna lycum cessas lacerare procacem,
Qui sanctę rupit iura pudicitię?
Turpiter estq; tuos ausus scelerare penates,
Dum sibi commisso vim tulit ante gregi.
Non satis est solitis pulsus quod montibus erret,
Dempta illi & teneri sit pia cura gregis.
Hoc multo minus Actæon commiserat olim,
Ille tamen canibus pręda cruenta fuit.

DE AMORE ET DIANA ARAEO.

Sumpserat arma puer Veneris, quo pectora Phœbes,

Vreret igne ſacro frigidiora niue.
Vt vero hunc vidit ſinuantem cornibus arcum,
Flammiferis oculis trux petit ipſa deum.
Quid nos vt ferias, dixit, tua tela fatigas?
Nunc age, nunc noſtras experiare faces.
Et dicto citius, oculis ſic vſſit Amorem,
Ceſſerit vt Phœbę ſpicula ſæua puer.
Illa triumphales deprompſit læta ſagittas,
Vrit & hinc homines, vrit & inde deos.

ARTVSI HERC. ESTEN. VENATORII CANIS TVMVLVS.

Cerberus eſt ſedis cuſtos Plutonis opacę,
Poſſidet Icarius lucida regna canis.
At ſi virtuti tradantur præmia digna,
Artuſo danda eſt illa, vel illa domus.
Namq; is, dum vixit, ſuperauit grandibus auſis,
Facta canis Stygii, vel canis Erigones.

DE PVERO DAPHNI.

Quid mirum Daphnis forma ſi pectora Mopſi
Torreat? hac poſſet ſolicitare deos.

EPIGRAMM.

Fac petat hic cœlum, videatq; hunc Iuppiter, ipſe
Pocula miſcebit pro Ganymede Ioui.

DE SVO AMORE.

Exuror glacie in media, dumq; vror in igne
Algeo, ſi hæc patiar cur mala quæris, amo.

AD DIANAM ARAEO.

Pectora cur flamma flagrent, cur frigida fiant
Sæpe gelu, quæris, ſæua puella, mihi.
Non ſcis quod claros in me cum vertis ocellos,
Oraq; in humana virgine digna dea:
Vrit crudelis miſero mihi flamma medullas,
Nec requies vitæ tunc datur vlla meæ.
Quodq; ego ſi ſpecto quanta eſt reuerentia formæ
Iuncta tuę, in mediis ignibus oſſa rigent.
Sic per te vruntur, per te ſic pectora torpent,
Vna es tu glacies, ignis & vna mihi.

DE VENERE ET MARTE.

Induerat thoraca humeris & caſſide fuluum

Sopito armarat Marte Erycina caput.
Et clypeum læua, dextraq; assumpserat hastam,
Cum Mars excitus talia verba dedit.
Nil opus his Venus est, nudæ si cessimus olim,
Quid galeata mihi nunc rogo, bella moues?

DE STATVA VENERIS.

Sic similem Veneri Venerem cælauit Iulus,
Vt Mars non lapidem, sed putet esse Cyprin.
Vt vero hic statuam cupidus complectitur, inquit,
Aut Venus in lapide est, aut riget ipsa Venus.

DE DAPHNE ET PHOEBO.

Cum Daphne Phœbum fugeret velocior euro,
Et radice pedes figere sensit humi.
Et verti in virides vidit sua brachia ramos,
Nec cursu amplexus posse cauere dei.
Non potiere inquit, voto deus improbe, testes
Illæsæ hæ frondes virginitatis erunt.

DE AMORIBVS DISPARIB.

Tu Galateam ardes Cyclops, te non secus odit

Hæc nympha, ac auidum parua iuuenca lupum.
Et merito, forma nam par Galatea Dionę est,
Asc alaphum sed tu lumine, & ore refers.
Ast Acin Galatea perit, digna estq; peruri,
Hac flamma, at fœdam deperit ille Napen.
Quanto esset melius si tu, Polypheme, fuisses
Acis, siue Nape tu, Galatea, fores.

DE IOVE ET CVPIDINE.

Iuppiter vt sensit diuorum pectora Amoris
Igne vri, his auidum corripuit puerum.
Pone modum flammis, diuosq; exurere cessa,
Ni cesses, pœnas fulmine, crede, lues.
Risit amor, genitorq;, inquit, quo fulmine terres
Icere debueras cum mihi taurus eras.

IOANNIS MANARDI TVM.

Non hæc, quam spectas, claudit breuis vrna Manardum,
Claudere tam magnum nam breuis vrna nequit.
Est ipsi tumulus quicquid Sol lumine lustrat,
Et quicquid magnus proluit Oceanus.

DE AMORE FVLMEN FRACTVM MANV GERENTE.

Conuenere olim pariter concurrere telis,
Hinc diuum genitor, Cypridis inde puer.
Corripit hic arcumq; manu, celeresq; ſagittas,
Aſt ille armatus fulmine bella mouet.
Spicula vibrat Amor, fatalia fulmina torquet
Rex ſuperum, flammas vtraq; tela ferunt.
Sors diſpar, pueri hæſerunt nam ſpicula cordi
Sæua Iouis, nullo is fulmine tactus abit.
Tunc calamum quo foſſus erat rex frangere tentat,
Huic Amor, hæc ſpernunt & Iouis arma manus.
Ipſe tua exſcindam, nanq; vt tu viribus impar
Es mihi, ſic cedunt en tua tela meis.
Et rupit, quæ fracta manu nunc ſpicula geſtat,
Vt ſint victricis ſigna ſuperba manus.

DE EODEM.

Ipſe Iouem vici, is ceſſit mihi fulmina victus,
Victrici hinc frango tela triſulca manu.

.D. ALFONSI ESTENSIS TVM.

Clauderis, Alfonſe, hoc tumulo, ſi claudere poſſit

178

EPIGRAMM.

Hic tumulus cœlum quæ tibi dona dedit.
Sed parua hæc pars est, quam frigida marmora claudunt,
Nanq; tui melior pars viget, & potior.
Nec potuit famam tibi quam tua gesta pararunt,
Aeternumq; decus perdere parca nocens.
Solum igitur tumulo hoc mortalia membra teguntur,
Cætera adhuc viuunt, nec fera fata timent.

DE EODEM.

Alfonso extincto, Mors secum læta quid inquit
Hoc potuit maius sternere dextra mea?
Hoc cæso cecidit Mauors, hoc bellica Pallas,
Hoc decoris toto quicquid in orbe fuit.

AD CASSANDRAM MINOTAM.

Ipsa licet ducas vocis modulamine saxa,
Et rapidi possis sistere fontis aquas.
Iunonem forma superes, superesq; Dionem
Et Latonigenæ virginis ora deæ.
Non tamen hæc miror, miror quod Palladis artes
Sint iunctæ in forma hac pulchra puella, tibi.
Quod sancti mens sit, mens sit tibi conscia recti,

Pręponas cunctis pectora casta bonis.
Cassandra, illa breuis fati, sed propria sunt hæc
Dona tibi, nullo dona abolenda die.

AD IVLIAM.

Non mihi si tot sint oculi, quot sydera cœlo,
Quæ tibi cunq; insunt, Iulia perspiciam.
Ergo nil mirum si non sunt lumina tantum
Bina satis, quò te plene ego perspiciam.

AD FLAVIVM ANTONIVM FRATREM.

Fortunæ nimium, Flaui, ne crede secundę,
Sed mage quò blanda est, hoc grauiora time.
Nam modo quos placida extulerat nunc deprimit atrox,
Et firma in sola est mobilitate dea.
En Xerses Crœsusq; astris felicibus vsi
Mox tristes dominæ succubuere rotę
Et priamus sæui vrebant dum Pergamon ignes,
Indiguit flammis ad sua busta miser.
Crede mihi, ex tenui pendent mortalia filo,
Et celeri fugiunt gaudia nostra pede.

EPIGRAMM.

DE CAROLI IMPERATORIS AVGV-STI EFFIGIE.

Quis neget Augusti faciem, quis pectora, quis ue
Lumina vel Marti penè tremenda deo.
Hac cerni in tabula? nemo, nam quicquid ab arte
Fas fingi est, finxit Dędala quippe manus.
Sed quamuis veros referat pictura colores,
Verior in factis extat imago suis.

DE SE AD AMOREM.

Cum tot tela puer iactes, totq; improbe flammas
Igne fretum vt flagret, terra, polusq; tuo.
Spicula quis tibi tot, quis tot tibi suggerit ignes,
Quot corde in nostro nocte, dieq; iacis?
Ipse faces cum rot patiar, tot spicula, credo
In me vnum quod nunc, sæue Cupido, furis.
Parcius vre, precor, nam si produxeris iras,
Non me, sed cineres, & mea busta petes.

IN PACTIVM.

Ore venena iacis, Pacti, in me obnoxia putri,

Sed clam, nanq; times comminus ire mihi.
Et versare dolos tentas, modo possis obesse,
Improbe, nec curæ est fasue, piumue tibi.
Crede mihi, aspiciunt superi tua crimina abalto,
Vltricesq; parant in tua damna manus.
Interea tamen ipse, precor, pro talibus ausis,
Quod desit tellus, desit & vnda tibi.

IN MALEDICVM ARCHEMORVM DE COELIO CALCAGNINO

Mopsopios fundit succos quos Cœlius ore,
Et quæ de docto pectore verba fluunt.
Archemorus quærit tetro temerare veneno,
Dum demens iugi rumpitur inuidia.
Nil agit ille tamen, nam miscet mella veneno
Cœlius, idq; facit dulcius ambrosia.
Hinc est quod liuet, macieq; peresus inerti,
Corpore iam toto palluit Archemorus.

AD .D. HERC. ESTENSEM .II.

Magna canant quamuis de te, Dux inclyte, vates,
Nemo tuis meritis versibus æqua facit,

EPIGRAMM.

Et quamuis cupiant quàm plurima fingere cantu,
Tu quoq; Dux fictis maxime maior eris.
Nanq;, vt nulla valent lucem addere lumina Soli,
Carminibus tua sic crescere fama nequit.
Ergo licet crescant vates, & carmina, nullus
De te vnquam mendax esse poeta potest.

IN INVIDVM.

Liuor, quid tentas atro temerare veneno
Aurea, quæ cecini, regia sæptra Ducis?
Arrisit Dux ipse mihi, iam comprime virus,
Iam tibi corrodat vultur, inique, iecur.
Quod si vesanos quæris finire furores
Intende huc oculos, quò moriare, miser,
Ipse tibi macies, tibi ero Libitina maligno:
En tibi crux parta est, liuide Liuor, obi.

MORA NIGRA EX ALBIS.

Ne mirere nigrum nobis nunc esse colorem
Qui succus nunc est, hic cruor ante fuit.
Alba etenim fuimus poma, at nos redidit olim
Pyramus, & Thisbe sanguine nigra suo.

PRIMI LIBRI FINIS.

CYNTHII IOANNIS BAPTISTAE GYRALDI EPIGRAMMATON LIB. SECVNDVS

AD .D. HERCVLEM ESTEN. .II.

NOn quod me Phœbus ſuper ardua culmina Cynthi
Duxerit, ad ſacras aut Heliconis aquas,
Hæc pango, Alcide, tibi quæ nunc carmina mitto:
Afflatu eueniunt numinis iſta tui.
Nanq; ego te ſpectans diuinos protinus ignes
Haurio, & inuadit pectora noſtra furor.
Muſæ aliis adſint, adſitq; vocatus Apollo,
Mi faueas, ſolus tu mihi numen eris.

DE SE ET DIANA AD AVRAS.

Auræ, quæ legitis, quos mitto è pectore, queſtus,
Quosq; hilari fundit Delia voce ſonos:
Aut illuc rapidę noſtras deferte querelas,
Aut huc, quod ſpirat Cynthia ab ore melos.
Sic illa aut noſtris miteſcet flexa querelis,
Voce eius linquet vel mea corda dolor.
Sic vobis Boreas nigris non obſtrepat alis,

Agnaq; sic vobis candida saepe cadat.

IN LYCVM PALVSTREM.

Narcissus liquidis dum se spectabat in vndis,
Ipse sui hei misero, victus amore perit.
Nunc tua forte tibi si occurrat turpis imago,
Infelix, odio sic moriere tui.

DELIAE DAMIANAE SOCRVS TVMVLVS.

Quae Venerem forma referebas, arte Mineruam,
Ingenio Phoeben, hic Damiana iaces.
Quid sperem in terris firmum, si munera tanta
Totq; animi dotes parca inimica tulit?

FVLVII BALTHASARIS BARDELLI TVM.

Balthasar hic iaceo, primo quem flore iuuentae
Decerpsit rapida mors inimica manu.
Si spectes annos iuuenem me fata tulerunt,
Si ingenium, dices me periisse senem.

IN TVMIDVM ARCHEMORVM.

Fortunam Archemorus petulanti voce laceſſit,
Munera quod meritis non ferat æqua ſuis.
Huic dea, pro meritis dedero ſi munera digna,
Iro pauperior iure eris Archemore.

DE GEORGIO LOXANO ET CATHERINA AQVILA CONIVGG.

Tectus olorinis plumis pater ipſe deorum
Venit in amplexus, Lęda beata, tuos.
Nunc Aquilę (mirum) ficta ſub imagine Iuno
Loxani in gremio fœdere iuncta cubat.
Tyndaridas Læda enixa es, duo lumina diuum,
Nil mirum ediderit ſi quoque Iuno deos.

AD LILIVM GREGORIVM GYRALDVM.

Implumem quod me niueis ſubuexeris alis,
Et tua deiectum muſa leuarit humo.
Hæc tibi do, Lili, nobis non debita ſerta,
Iſtaq; honoratis munera digna comis.
Tu modo quem rapidis fers alta ad ſydera pennis,

EPIGRAMM.

Ne linquas, ne te deficiente cadam.

AD .D. RENATAM ESTENSEM.

Diues opum Iuno, prudens Tritonia Pallas,
Delia casta, nitet pulchra decore Venus.
Tu diues, prudens, tu casta, & pulchra Renata, es,
Te minor est Plœbe, Iuno, Minerua, Venus.

AD COELIVM CALCAGNINVM.

Vt Sol, cum toto radios diffundit Olympo,
Sydera fulgenti lumine cuncta fugat.
Sic Cœli promit se se cum dædala musa,
Carminibusq; nouum spargit in orbe iubar.
Sola micat, cunctosq; premit, qui luce corusca
Flagrabant vates, lampadis igne suæ.

DE FRANCISCO SARRACENO PERSONATO.

Quid mihi nunc latras, ficta quod imagine formę
Celarim faciem, liuida turba, meam?

Sæpe Iouem decuit ficta sub imagine formę
Ludere, & ardentes destituisse polos.
Et Cycni formam, formamq; assumere tauri,
Magni vt cælaret numinis ille iubar.
Sic et nos decuit tetricos deponere vultus,
Et grauibus curis inseruisse iocos.

DE ADMETO QVI SE HAEREDEM INSTITVIT.

Vreret Admetum febris cum lethifer æstus,
Proximaq; aspiceret fata suprema sibi.
Ante Erebi quàm vmbras peteret, noctemq; profundam
Hæredem extremis se instituit tabulis.
Mox medicus letho, fatisq; potentior ipsum
Exanimem morti surpuit arte sua.
Hinc sospes cuncta absumpsit, quò ostenderet vnum
Hæredem vere se superesse sibi.

IN QVENDAM

Linque vndas, vates, non aptę versibus vndę,
Summe merum, hoc hausto, plene Helicona bibes.

DE VENERE ET DIANA ARAEOSTA.

Vidit vt alma Venus radianti lumine Phœben
 Cœlestes cunctas exuperasse deas.
Non ego vincar, ait, perfusa & nectaris hymbre,
 Diuinum exeruit conspicienda iubar.
Sed postquam exprompsit fulgentia lumina Phœbe,
 Cedo inquit, Venerem nil iuuat esse deam.
Hanc si vidisset Phryx olim in collibus Idæ,
 Tunc mihi tunc poterat dicere, cede Venus.

AD CAMILLAM GYRALDAM OPTIMAE SPEI ADOLESCENTVLAM.

Non quæ Phœbeas perstringunt lumina flammas,
 Nec qui purpureo ridet in ore decor.
Sidonio suffusa tibi nec labra rubore,
 Quæue Iouem possent sollicitare genę.
Candida nec parium superantia pectora marmor,
 Collaue Sithonia candidiora niue.
Nec frontis decora alta tuæ, nec lactea fandi
 Copia, qua Aoniis es comes vna deis.

Me tibi deuincunt, virgo pulcherrima, ſed qui
Corda tibi exurit relligionis amor.
Et morum probitas, caſtæ & reuerentia famę,
Mensq; in mortali virgine digna dea.
Et pietas, & ſancta fides, & viuida virtus,
Et pudor, atq; animi tot bona rara tui.
Felices talem qui te genuere, Camilla,
Sorte tua, & ſexu es celſior vna tuo.

MATRIS LACAENAE VIRTVS.

Vt clypeo impoſitum vidit Lacedæmone natum
Cuſpide traiectum fata ſubiſſe parens.
Non caſu perculſa graui, ſed læta ſereno
Aſpectu exanimis conſpicit ora viri.
Atq; illum complexa, inquit, te hęc vulnera, nate,
Incolume & clypeum mi probat eſſe meum.
Hanc tantum ob cauſam peperi, vt cum poſceret hora
Eſſet qui patriæ vellet amore mori.
Iam lachrymę hinc abſint, nam tali ex funere matri
Viuis, quem extinctum cœtera turba gemit.

AD LESBIAM.

Si tot me iaculis figis, totq; ignibus vris

EPIGRAMM.

Nomine vix solo, Lesbia, nota mihi.
Quos ignes patiar, quæ spicula, Lesbia, si in me
Conuertas oculos, sydera clara, tuos?
Ignis ero totus, totus comburar, eroq;
Qui modo vir fueram, puluis, & aura leuis.

AD .M. ANT. LYSIMACHVM.

Vt tibi te vere monstrauit, Marce, Philippus,
Qui tot iactabas, factus es Harpocrates.

MATRIS LACHRYMAE IN FVNERE NATI MORSV ANGVIS EXTINCTI.

Nate dolor matris prima surrepte iuuenta,
Indigne heu miseram, nate perempte mihi.
Te, modo qui patriamq; tuam, sanctosq; penates
Protexti, cunctis qui modo terror eras:
Nunc demum imbellis transfixum dente Chelydri
Exanimem video, funere degeneri.
Quid iuuat heu, duri subiisse pericula Martis?
Pro patria toties exposuisse animam?
Quæsisse & toties pulchram per vulnera mortem?

Si nunc tam vili vulnere, nate, iaces?
Felices quibus hostili procumbere dextra
Contigit, & forti fata subire nece.
Sic si te extinctum aspicerem, dolor omnis abesset,
At specie hac lethi flebilis vmbra mihi es.
Sed postquam sic fata volunt, sic funera poscunt,
Aeternum flebo, nate, meae lachrymae.

DE IVLIO SCVLPTORE.

Si posset saxis animam coniungere Iulus,
Arte sua possent marmora dura loqui.

IN SINONEM EVDOLEMVM.

Nulla lues orbi grauior, nec foedior vlla
Est te, qui pariter fanda, nefanda facis.
Nulla tibi virtus, nulla est tibi gloria curae,
Sed tantum insidiae, crimina, bella, neces.
Nec mirum, genuit nam te sub faucibus Orci
Tisiphone, fouit saeua Megaera sinu.
Vberaq; exhibuit tetro liuentia tabo.
Non prius humanis vbera sucta labris.
Te stygii lauere lacus, tibi turpis Erinnys

183

EPIGRAMM.

Angue cruentato pectora fœda ciet.
Hinc Pluto superas pridem te misit in auras,
Vt lites terris, & scelus omne feras.

DE NIOBE MANV PRAXITELIS SCVLPTA.

Me lapidem ex viua fecerunt numina diuum,
Praxiteles viuam reddidit ex lapide.

IN SINONEM EVDOLEMVM.

Tandem in me euomuit nigrum rabido ore venenum,
Marce, Sinon, quo non tetrior vlla lues.
Sed bene res cecidit, nam quo me extinguere viru
Credidit, incolumi me, perit ipse Sinon.

DE LESBIA.

Sparserat auratos crines mea Lesbia ventis,
Sparserat & nitidum lumine in orbe iubar.
Cum Sol hanc spectans radios contraxit, & inquit,
Cedunt luminibus lumina nostra tuis.
Hactenus humanos vicisti, Lesbia, vultus,

Nunc gaude, cedunt numina ſacra tibi.

DE CVIVSDAM AMORIBVS.

Aurea te quondam Cypris, nunc triſtis adurit
  Vesbia, Tiſiphone fœdior, & grauior,
Quæ matre Eumenide, & ſtygio generata parente
  Imo ignes in te de Phlegethonte tulit.
Quod face tam ſæua ſi te vſſit pulchra Dione,
  Quam grauis hæc miſero flamma futura tibi eſt?

VXORIS PRO VIRO FORTITVDO.

Vxor forte virum vidit ſuccumbere pugna,
  Hoſtis nec longum vulnera poſſe pati.
Illa oblita ſui, atq; animos induta viriles
  In medios enſes acta dolore ruit.
Et mulier quamuis, quamuis exerta papillas,
  Vlla nec armarent fortia tela manus.
Hoſti vi gladium rapuit, clypeumq; virago,
  Protexitq; ſuo robore nixa virum.
Moxq; illo incolumi non vltra protulit iras,
  Sed quæ hoſti abſtulerat mitius arma dedit.
His ſuper increpitans, indigne occumbere dextra hac

I viue, vt merita mox moriare nece.
Iactent Hippolyten, iactent sua secla Camillam,
Iam superant priscam tempora nostra fidem.

AD MANLIVM.

Dispereo, sed quæ mihi das medicamina, Manli,
Negligo, nam morte hæc sunt grauiora mihi.
Emoriar, quid enim perdam nisi inutile pondus?
Altera pars viuet, morte negante, mei.
Pulchrius ergo mihi est generoso occumbere fato,
Quàm vita indecori fanda, nefanda pati.

DE LACONE QVODAM.

Cum clypeo exanguem impositum Lacedæmona ferrent
Semianimo vt Medici vita daretur ope.
Ecce Lacon sensit socias dare terga cohortes,
Et timidas rapido linquere castra pede.
Prosiluit, læua & clypeum, dextraq; potenti
Exanimis quamuis tela cruenta capit.
Et sæuum inclamans, quo nunc, quo tenditis, inquit,
State viri, imbelles vulnera sæua timent.
Est pulchrum periisse viris, dare nomina famæ

At turpe eſt vitam ducere degenerem.
Mecum ergo audete, & libeat procumbere bello,
Nam vita, ex tali funere maior erit.
His dictis arrecti animi per tela, per hoſtes
Præcipitant, cupidi gloriæ amore mori.
Mox victor pulſis felici Marte Pelaſgis,
Ipſe Lacon cecidit vt Lacedæmonius.

AD GALLVM.

Quid tentas vndis extinguere Cypridis ignem,
Qui tibi ſub miſero pectore, Galle, furit?
Hunc Venus orta ſalo genuit, iam ponito lymphas,
Ex vndis ortus non timet ignis aquas.

IN SINONEM EVDOLEMVM.

Preſſerat Eudolemus tollentem colla chelydrum
Cum ſæue hic fixit dentibus Eudolemum.
Sed quæ illi ſerpens properabat dente venena,
Sanguine guſtato ſenſit, & interiit.
Nec mirum Eudolemi periit ſi ſanguinis hauſtu,
Corpore nam toto nil niſi virus habet.

EPIGRAMM.

IN VESBIAM.

Tres habuit furias quondam, sed vesbia manes
Vt petiit, furias quattuor Orcus habet.

DE ECNOMI SAEVITIA.

Nam quid te mirer Progne? quid te improba Colchi?
Tempora si maius nostra tulere nefas.
Ecnomus occidit furiali concitus œstro,
Natum, olim matris, delitiasq; suas.
Et gemina vxorem gestantem pignora in aluo,
Quæ furias nondum nata tulere patris.
Addidit his socios & castæ fata sororis
Qua fratri nunquam mitior vlla fuit.
I nunc huicq; Scynim, Tereumq;, ferumq; Procustem
Confer, collatis sæuior vnus erit.

HECVBAE VIRTVS.

Hectoris extincti cernit dum vulnera mater,
Vulnera, quæ aduerso pectore natus habet.
Illa, oculos quamuis lachrymis suffusa dolentes,
Aspexit forti pectore pectus hians.

Atq; gemens dixit, non hoc ego funere triſtor,
Triſtor quod tecum patria nate, perit.
Di rurſus facerent hæc poſſes fata ſubire,
Et patria incolumi pro patria cadere.
Sed poſtquam nobis hoc inuida fata negarunt,
Gaudeo tam pulchra te occubuiſſe nece.

DE CLOANTHO.

Offert Neptuno clypeum, Martiq; Cloanthus,
Quod pelagi, & belli hoc vicerit ille minas.
Hoc ſe etenim texit pugnans, hoc naufragus vſus
Pro Cymba, euaſit ſæua pericla maris.

DE AMORE.

Quid mirum exultet ſi ſæuis, Lygdame, flammis?
Si fletu gaudet nec minus acer Amor?
Mulciber eſt illi genitor flamma altus, & igne.
Hunc peperit medio nata Erycina mari.
Ergo ille hinc lachrymas ciet, illinc pectora adurit,
Cumq; vndis flammas, cum face miſcet aquas.
Sic verſat lachrymas oculis, ſic vritur igne
Pectore ſub medio, Lygdame, quisquis amat.

MATRIS LACAENAE VIRTVS IN FILIVM DEGENEREM.

Antilochus ſocios medio in diſcrimine belli
Liquerat, & dederat terga pudenda fugæ.
Cum nato occurrens traiecit pectora mater,
Atq; his degenerem fœmina corripuit.
I morere ò mentite genus, mentite parentem,
Nec meus es natus, nec Lacedæmonius.

AD .D. HERC. ESTEN. PRO MVNERE EXORATO.

Si quoties noſtris reſpondent numina votis
Numina continua ſollicitata prece,
Thure calent aræ, ſacriq; adolentur honores,
Et dantur magnis debita dona deis.
Quid tibi nunc tradam voti, Dux maxime, compos,
Quod poſſit meritis æqua referre tuis?
Sed cum nil mihi ſit te magno Principe dignum,
Ne videar munus diſſimulare tuum:
Me tibi do, & vocem hanc, quamuis exile ſonantem,
Tu, quæſo, hoc magni muneris inſtar habe.
Sic tua diuinos tibi det Ferraria honores,

Sic tua post cineres fama virescat anus.

AD LESBIAM.

Audit Sirenas, qui te audit dulce canentem,
Et qui te cernit, Gorgonis ora videt,
Hinc riget alta Silex, subit inde pericula ponti,
Et gemina per te, Lesbia, morte perit.

AD FRANCISCVM SARRACENVM.

Lætus erat Thybris, dum celsas illius arces
Incoleres, mæstus flebat at Eridanus.
Sed postquam is reducem vidit, te sospite gaudet,
Discessuq; gemit Thybris in amne tuo.
Sic quocunq; pedes confers, facis omnia læta,
Læta & quæ fuerant, sic te abeunte dolent.

DE PASIPHAE.

Dum pudet, & cupit optato concumbere tauro,
His se se dictis Gnosia corripuit.
Cur mihi crimen erit tergus subiisse Iuuencæ?
Et tenerum tauro supposuisse femur?

EPIGRAMM.

Non quondam vt pulchra potiretur Agenore nata
    Iuppiter in pratis mugiit ore bouis?
Hoc si ipsum decuit, quis me damnauerit vnquam
    Vt boue perfruerer, nunc subiisse bouem?

AD VENEREM.

Ne natum in triuiis fugitiuum, Cypria, quæras,
    Huc propera, in nostro pectore regnat Amor.
Hicq; furit latitans, ægrum & crudeliter vrit,
    Igni addens ignem, nec volat hinc aliò.
Tu puerum hinc, Cytheræa voca, non basia posco,
    Sat mihi mercedis, si puer hinc habeat.
Sic tuus assiduo tecum Mars igne calescat,
    Sic semper cedat Iuno, Minerua tibi.

AD LESBIAM.

Sic me blanda tui succendunt, Lesbia, ocelli,
    Vt miser ardenti concremer vsq; face.
Tot rursus rigor iste tuus sub pectore luctus
    Cit mihi, vt assiduas cor fluat in lachrymas.
Sic flamma per te exuror, sic soluor in vndas,
    Sic geminæ sola es tu mihi causa necis.

DE MORTE HECTORIS

Inuide Mæonida, si nobis pectus Achilles
Transadigit, cur nos terga dedisse canis?
An forsan quò me ventura redarguat ætas,
Degeneriq; ferat procubuisse nece?
Sed mihi non deerunt qui rem vero ordine pandant,
Et forti monstrent me meruisse manu.
Strauit me Aeacides, ferro at ni imperuius esset,
Hectoris is poterat fata subire manu.
Et si aberit Liuor, si rem perpenderis æque,
Sternere me is potuit, vincere non potuit.

AD IVLIAM.

Luminibus fundis tot lumina, & illice vultu
Vt Cytherea tibi cedere iure queat.
Horrida tot rursus celas sub pectore monstra,
Vt tibi Phorcynis cedere iure queat.
Sicq; trahis miseros illis, his perdis amantes,
Cypride pulchra magis, Gorgone sæua magis.

IN TOLLAM.

Non mihi tu Gorgon, mihi non Acheloia Siren

EPIGRAMM.

Quod rapias potius tu mihi Scylla vorax.
I vincas cantu Sirenas, & ore Medusam,
Non tibi prȩda maris, non tibi marmor ero.

AD MARCVM DE EIVS AMICA.

Ore nitet tanto, tot fundit lumina Cypris
Marce tua, vt Veneri nil mage sit simile.
Niq; suæ Veneris Mauors flagraret amore,
Mars vri poterat Cypridis igne tuæ.

CVPIDO AD APOLLINEM QVI IPSVM ET EIVS TELA SPERNEBAT.

Sperne faces Pæan, tamen vt te flamma peruret,
Daphnes, hinc posces more clientis opem.

DE DAEDALO QVI IN PALVDE MORSV ANGVIS MORTVVS EST.

Quid iuuat heu, leuibus volitasse per aera pennis?
Transisse & vasti longa pericla maris?
Minoisq; iras fugisse fugacibus alis,
Quas in te cierant crimina Pasiphaes.

Dædale, si immanis te fixum dente colubri
Submersum, exanimem continet ima palus.
Nonne fuit satius pelago periisse profundo,
Quàm nunc tam vili procubuisse lacu?
Icarus ipse licet minor, hoc te clarior vno est,
Aequore quod medio fata suprema subit.
I nunc & factis famam molire perennem,
Si mage præclaros tam fera fata manent.

FORTVNA .D. HERCVLI ESTENSI ALAS DICAT.

Quæ cuncta instabili verso mortalia motu,
Sors præpes, cunctis & malefida viris.
Firma futura tibi semper, tibi fida, nec vnquam
Mutatura vices mobilitate mea.
Has tibi do volucres, Dux inuictissime, pennas
Inque tuo implumis ludo benigna sinu.

DE ANNIBALE A RIVALI EXTINCTO

Annibalem bello inuictum dum candida Dirce
Demulcet, tacita fraude Cupido necat.
Ipsa nephas deflet scissis Bellona capillis,

Et Marti aſſiduis fletibus ora madent.
Et merito, nam quem poterat vix triſtis Enyo
Vel Mars bellipotens ſternere, ſtrauit Amor.

LVCRETIAE ROMANAE TVM.

Candida fama mihi cum vita charior eſſet,
Sanguine ſeruaui damna pudicitię.
Roma tamen noſtra fuerit cum libera morte,
Sic me pro patria procubuiſſe iuuat.

DE SE AD MVSAS.

Diuæ, queis ducibus Permeſſidas hauſimus vndas,
Et licuit Pindi ſacra ſubire iuga.
Si me non fruſtra eſt dignatus nomine Cynthi
Cynthius, Aonii duxq; , paterq; chori.
Vos ò vos toties Diuę ad mea vota vocatæ,
Demite ſupremis nomina noſtra rogis.
Vt cum ſera dies longo me abſumpſerit æuo,
Aeternum volitem docta per ora virum.
Sic vobis ſemper vireat Peneia Laurus,
Vosq; inter docta cuſpide Bacchus eat.

SECVNDI LIBRI FINIS.

DE IMITATIONE.

DE

CYNTHIVS IOANNES BAPTISTA GYRALDVS COELIO CALCAGNINO SVO SAL. PLV. D.

ARsi penè semper, vir clarissime, incredibili quodam desiderio cognoscendi in quo vis imitationis, sine qua neminem vlla in arte proficere posse mihi persuadeo, locata foret. Non enim, mi Cœli, ex illorum sum numero, qui tantum mihi tribuam, & tantum ingenio meo, perexili quidem, faueam: quod imitationem, quam Tullius ipse Romanæ eloquentiæ parens plurimi fecit, vt nūc Erasmus, & ante ipsū Politianus, impudēter despiciam. Quis enim nescit, quod etiam .M. Tullius Cicero in oratore testatus est, omnem dicendi rationem, imitatione sūmota, non modo sterilescere, sed prsus euanescere? Et licet hac in re à doctissimis plerisq; multa acceperim. Tamen mihi hactenus (tanta est doctorum virorum hac in re dissensio) minime īnotuit ipsius vis imitationis. Sunt enim qui inanem tantummodo verborum sonum imitatori obseruandum proponant. non nulli vero leporem inspiciendum. quidam facilitatem. complures ductum, pleriq; figuras & aculeos. Nec desunt ii, qui sententias integras, nulla verborum facta mutatione, imitatorem citra vitium excerpere posse contendant, Quæ & si ad imitationem non parum conferunt

tamen vix mihi apta videntur ad eum exacte exprimendum quẽ imitari velim. et eò minus, quò vix vnũ aut alterũ inueni, qui ſic aliquem imitandum mihi propoſuerit, vt omnia ab eodem accipiam. Nam quoniã vix fieri poſſe opinãtur, vt vnius induſtria omnia perficere potuerit, hæc quæ ad orationis cãdorem, & ſtili grauitatem attinent, more Apũ hic inde perquirenda arbitrantur. Nam veluti Apes in melle condiendo, non ex vno tantum, ſed ex omnibus floribus id ſibi colligunt ex quo mel ipſũ condiãt, Ita à Cicerone ſchemata, epicheremata, parabolas, ſales, à Quintiliano leporẽ, gratiã, energiã, à Salluſtio ſanguinem, cutem, carnem, à Cæſare neruos, chartilagines, oſſa, à Plinio animam, vim, ſpiritum, & breui quæcunq; orationem illuſtrem reddunt, à diuerſis exquirenda præcipiunt. Ego vero in hanc ſententiam eò minus deſcẽdo, quò ad oratorem inſtituendum hæc mihi non ſecus attinere videntur, quàm ſi ad vnius hominis generationem quædam humani ſeminis colluuies expeteret. vix enim fieri poteſt, quin illius oratio, qui ſic omnia à pluribus mendicat, exilis, arida, eneruata, mutila, ĩculta, moleſta, ab omni decoro, ab omni denique energia ſit prorſus aliena, illisq; ipſis obſtrepens, qui eã compoſuerunt. Quæcunq; enim lumen orationi addere deberent, ſi ad vnius ſimilitudinem inuicem connecterentur, ea à diuerſis excepta & in vnã veluti congeriem coacta, illi obſcuritatem ac tenebras afferũt, Nã quis omnes hoſce poterit imitari, &

in vnā orationis faciem redigere: cū sint ipsi dissimillimi inter se, nec omnibus vnum sit dicendi genus. Quapropter licet Erasmus, nostra tempestate de literis optime meritus, in Ciceroniano suo, in quo in literatos omnes, liuidule, genuinū frangit, ab vnius Ciceronis imitatione, (credo quia is ad eius phrasim minime accessit) eloquentiæ cupidos veluti canis in vestibulo latrans plurimū deterreat, in superioremq; sententiā manibus, pedibusq; descendat, quod etiam Ioannes Franciscus Picus Mirādula, Illustris, acriq; vir ingenio, duabus in epistolis ad Petrum Bembum, virum clarissimum, & invtraq; lingua eruditissimum egit, tamen cum existimem in omnibus rebus esse aliquod summum & optimum, ita etiam aliquem in eloquētia esse crediderim, qui in dicēdo omnia munia obierit, ad hūcq; veluti ad pfectam quādam orationis imaginem, quam quidem cogitatione assequi possumus, viribus autē non possumus, omnes conatus esse referendos. Quod si is qui imitari voluerit, eo prorsus non peruenerit, quo & desiderium, & mentis aciem intēderat, tamē ipsi nō inhonestum erit in secundis, & tertiis consistere. Cum igitur. M. Cicero oīum calculis eo eloquentiæ peruenerit, vt ipso omnis eloq̄ntia nihil maius fingere possit, in eius lectione mihi semp insistendū, quod Cortesio ēt, Bemboq;, sanioris (vt credo) iudicii q̄ priores, ab incunabulis vsq; cōstitui: licet, vel ob ætatem iuniorē (valētiorum enim laterum hæc sunt) vel quia neminem ducem hoc in

stadii

stadii curriculo habueri parũ me ad huc promouisse cognoscã. Idem enim in literis, quod in castris, & præliis euenire arbitror. Nam vt quicunq; strenuum sectantur Imperatorem, & in bellorum discriminibus versatum ab eoq; rei militaris peritiam addiscunt, & ad tuendas ciuitates, & ad hostium acies oppugnandas, longe peritiores, atq; acriores sunt iis, qui se & minus illustribus & non satis expertis addixerunt, Sic ii veram dicendi peritiã mihi callere posse vidẽtur, qui ipsum eloquentiæ parẽtem sectandũ sibi proponunt, & ipsum ad amussim effingere conantur. Vix enim fieri potest, quod qui Ciceroni addictus fuerit exactã eloquentiã, maximam rerum copiam, & integram artis oratoriæ peritiam abunde nõ calleat. Nam, vt õmittam illam immortalis ingenii beatissimã vbertatem, perpetuãq; illam orationis, ac felicissimam facilitatem, Quis est ipso Cicerone vel ad docẽdum, vel ad delectãdum, vel ad commouendum acutior? Quis ad nectendos argumentorum nexus promptior? Quis ad propositum firmandum acrior? Quis in astutiis parandis versutior? Quis ad dolos euitandos callidior? Quis ad inimicorum impetum sustinendum promptior? Quis in re augenda, vel minuenda vehemẽtior? Quis ad animos vel ad iram, vel ad odium, vel ad dolorem incitandos vegetior? Quis ab iisdem promotionibus ad amorem, ad lenitatem, ad misericordiam reuocandos aptior? Quis verborum copia locupletior? Quis sententiarum pondere

grauior? quis figuris iucundior? Quis trallationibus magnificentior? Quis totius orationis serie magis elaboratus? Quis in dicendo candidior? quis in re peroranda felicior? O vnicam, atq; felicem, imo beatam. M. Tullii eloquentiam, Grandiloquus Cicero, salib. & lepore concinnus, acer, elaboratus varius, acutus, grauis, accuratus, subtilis, lenis, in quamlibet dicendi formam paratus, nec minus in otio, quam in negotio gratus, Insunt Tullio arma, tela, faces, quibus & manum comminus conferre possis, & eminus iaculari, fulgereq; quandoq; & tonare, & fulmina vibrare si libeat. Sunt item in ipso excessus amœni, in quibus lassus desideas, & expatieris, & tibi indulgeas, & ingenio lasciuias si libeat. Quid multa? nihil vel egregii, vel rari, sũmiue in oratione esse ptest ꝙ in Cicerone, veluti in speculo, nõ luceat. Quẽ si è medio tollas, non lucem modo, aut candorem, sed spiritum animam vitam ipsam à dicendi facultate prorsus auferas necesse est. Nõ erit ille igitur prorsus insanius, qui inuẽtis, ac paratis frugibus glandib. vesci velit. quiq; riuos, insectetur, & fontem cum lympidissimum, tum vberem relinquat, aliundeq; potius, quam ab ipso Sole, lumen habere desideret? Non tamẽ ego imitatorem à cęterorum authorũ lectione ita deterrebo, vt cæteros omnes despiciendos, solum Ciceronem legendum censeam quis enim me temeritatis nõ prorsus damnet, si hoc ausim

affirmare

affirmare? Velimq; vnius authoris angustiis omnia ingenia metiri, quasi in aliis nihil sit aut egregium, aut admirabile quod obseruari possit, absit à me temeritas hæc. Sunt enim & aliis suæ virtutes. Quare Ego illud vel vltro cuicũq; cõcesserim, vt cum firmati erit iudicii, & extra periculi aleam positus. quod tum potissimum erit, cum Ciceronis dictionem ac stilum vsq; adeo imbiberit, vt quoscunq; & mentis conceptus, & ingenii conatus Ciceronis more possit vel eloqui, vel literarum monumentis cõmendare, Tum demum & antiquos omnes, & recentiores etiã (Non enim seculis nostris vsque adeo fata inuida fuerunt, vt inter nostræ ætatis homines quidam etiam non sint, qui orationis grauitatem ac dicendi candorem ita inuicẽ cõiunxerint, vt cũ Cygno Arpinate quodam modo contendere posse videantur, et iam iacentem prostratamq; Romanæ eloquentiæ dignitatem subleuare) & legat, & obseruet, excerpatq; ex his, quicquid ad orationis ornatũ attinere videatur, siue sentẽtiæ fuerint, siue verba. Ex his enim duobus omnis oratio cõstat. Quæcunq; vero excerpta fuerint ad vnius Ciceronis imitationem conuertenda censeo. Neq; enim in Catonis duritie consenescendum est, ita vt horridus prorsus euadat. Neque rursus lasciuientiũ flosculi adeo legẽdi sunt, vt voluptati tantũ & luxuriæ indulgere velle videat.

Quod profecto non eueniet, si & mollium lasciuiam, & antiquorũ duriciam, ad vnius Ciceronis splendorem, veluti ad examen, & regulam quandam deduxerit. Hoc.n.duce, quæ duriora fuerint mitescent, & rursus languidora neruos, ac maturitatẽ quandã accipient orationis. quod si mollia neruos, ac dura gratiam non admiserint, ab integro iudicio prorsus abiicientur. Vt enim inter homines quidã sunt naturæ adeo hebetis, vt nulla cura vel bonis moribus imbui, vel optimis artib. illustrari possint, ita etiã quædã sunt adeo per se rudia, vt nullum prorsus admittant orationis ornatum. Quaq; & hæc à Ciceronis Assecla felicius tractabũtur, q̃ ab aliorum nemine, Nam si ea quæ Musices sunt & aliarũ ẽt artium, quãtunlibet rudium, verborum ac orationis concinnitatẽ quandã accipiunt, si de his eloquens aliquis egerit, & felicius ab eo tractabuntur quam ab inuentoribus, artificibusq; ipsis, cur idem non euenerit in dicendi facultate, illi præsertim qui in Cicerone diuitius versatus fuerit, eiusq; imbiberit dicendi modũ? Quamobrem, Cœli optime, cum ea me semper tenuerit cupido, vt quantum humana opera fieri potest, Tullio quandoq; simillimus efficiar (satis enim mihi lucri fecisse arbitrabor, si huius vestigiis aliquãdo inhærere mihi fas fuerit, quẽ nunquam mirari desino) cumq; ex tuis lectionibus mihi satis perspectum sit, quantum Ciceronem ipsum admireris, & quam libenter bonarum literarum sectatoribus operam tuam

impertiaris

impertiaris, quamq; ingeniis faueas, ad te, veluti ad totius eloquentiæ lumen, pro tenebris meis fugandis, audacter me contuli, vt quid in Cicerone ad ipsum, quantum in me erit, effingendum animaduertendum sit, ex te perspiciã. Nec rem hanc mihi infeliciter cessuram arbitror, si tu in quo tot, ac tã ta sunt ornamenta dicendi, penum hanc mihi patefeceris, & thesauros hosce reseraueris. Nam cur non bene sperem te mi hi duce? quem alterum nostræ ætatis Ciceronem non imme rito appellauerim. Nam cum nihil in te sit non admirabile, Tum illud præcipue & ego, & vniuersus doctorũ cœtus ad mirari solemus, quod in ipso quotidiano sermone tanta afflu as vbertate, & facundia, tanta rerum copia, vt nõ modo ex ore tuo verba vel ipso melle dulciora manent, sed nihil tibi aut à natura denegatum, aut à doctrina non delatum esse vi deatur. Quare Cœli optime, cum me in hoc iuuenilis ætas tis tirocinio tibi instituendum tradiderim, per meã in te fidem per tuam innatam erga literatos omnes humanitatẽ, per spes tuas, perq; tua vota rogo, ac obsecro, vt desiderio meo facis as satis. Nã si eloquẽtiæ fores adeo mihi, vt spero, patefeceris, quod in illius penetralia mihi ĩgredi liceat, dabo operã vt te profectus mei nunquã pœniteat. Et quicquid vnquã dicẽdo proficiam (si modo aliquid vnquã profecero) id omne Cœlio Calcagnino acceptũ ferri oportere nõ dissimulabo. Vale. Ex Cynthiano meo ad vii. kl. Quintil. M. D. .xxii.

DE

COELIVS CALCAGNINVS CYNTHIO IOANNI BAPTISLAE GYRALDO. .S. .P. .D.

QVod ego nihil hactenus tuis literis respōderim, vir clarissime, non est quod arbitrere, vel tua apud me studia, parum habere ponderis, vel tuam excellentem litteraturam non tanti à me æstimari, quanti merito ab æquo iudice æstimari debet. Sed ita, nescio quo fato, accidit, vt quom tuæ ad me litteræ perlatæ sunt, essem tum occupationū mole propè obrutus, tū ita viribus corporis destitutus, (nā me insolita quædā stomachi intemperies dies aliquot male vexauerat) vt ego ipse mei compos non essem. Quare amabo te per communia Musarum commertia, facessat omnis de me sinistra cogitatio, persuasumq; habeas me in studiosos omnes albam esse lineam in albo lapide: doctos vero homines in quorum censu tu honorificum tibi tua virtute locum vendicasti, non solum amare, sed etiam admirari. An non ego sim mortalium omniū ingratissimus si pulcherrimis tuis litteris nō faueam? quibus tantum mihi tribuis, quantum neq;, vel si immodice sim ambitiosus, agnoscam, Qua in re & si animaduertam te plus amori, & bonitati tuæ dare quam iudicio. ta

men

men non potest tua ista præclara in me voluntas, nõ mihi esse gratissima, Cæterũ, illud nõ dissimulabo, me quamprimũ litteras tuas accepissem, constituisse ad propositam de imitatione disquisitionem, non prius respondere quàm auocationes expunxissem omnes, & essem mihi ipsi per valetudinem restitutus, sed qm̃ tu tuis litteris vrges, ac ꝓpemodũ cessanti mihi faces subdis, non committam vt diutius officium meum desideres. Abiiciam itaq; omnem cunctationem, & quæ mature digerere cogitaueram̃, tumultuario ope in cõpendium redigam, vt intelligas me tuæ voluntatis: quã meæ existimationis rationem habere maluisse. Beneuale, & me ama tui amantissimum. Idibus Qutntilib. .M D. XXXII.

IMITATIONE.

AD IO. BAPTISTAM CYNTHIVM GYRALDVM PHYSICVM COELII CALCAGNINI SVPER IMITATIONE COMMENTATIO.

TVæ litteræ vir clarissime magnã mihi profecto spem attulerunt: rem latinam & egregia studia facile posse aliquando reparari: postquam & vos naturæ interpretes & abditarum artium professores studetis pulcherrimas disciplinas cum eloquentia coniungere. Quas proximo seculo patres ac præceptores nostri ita pugnare inter se existimabãt: vt nulla conditione in fœdus coire posse iudicarent. Eratq; illa sententia iam recepta atq; approbata, philosophiã & oratoriã aduersis frontibus pugnare. Eosdemq; philosophos & oratores nullo pacto posse reperiri. Sed eam sententiã perfacile ridebũt: q tuas litteras legerint: vtpote a sũmo philosopho profectas: In quibus tamẽ omnes dicẽdi Veneres, omnes eloquẽtiæ suauitates admiremur. Bene itaq; ac feliciter res habet, postq & recte sapere & cõmode dicere conciliauimus, & iã linguæ pectus, lingua pectori succinit. Illud vero mihi iure admirari subit, vnde tibi in mentẽ venerit requirere a me imitationis rationem. Et quid illud sit: quod nos potissimũ imitari oporteat, quom tu ipse iam tantum dicendo profeceris, vt nõ modo tu te ipsũ imitari possis: sed aliis quoq; imitationis

exēplū præſcribere, ſanè ſi ego ad te hominē tātę eruditionis tantiq; profectus de imitatione ſcribere quicquā auſim, pericu lum eſt: ne quis me improbe facere clamitet, qui Mineruam doceam, in ſyluas qui ligna ferā, preſertim quom ex tuarum litterarum teſtimonio intelligam: te clariſſimi cuiusq; condito ris ſuper imitatione ſententiam exploraſſe: ac propè nihil in excuſſum reliquiſſe, vt iam mihi, vel ſi ingenio maxime pol leā, nihil fiat reliquum: quod in medium afferre poſſim, Pro inde ſi à cæteris ad ſatietatem inculcata, ad aures reuocem, actum agam: ſin abeuntes in diuerſum ſententias quaſi diſcep tator, in trutina expendam, neq; rem facilem aggrediar in tan ta opinionum varietate: neq; id ſine multorum offenſa effice re poſſim. Ne igitur ad alterum aut alterum ſcopulum offen dam, hæc inita eſt à me ratio: atq; hoc propoſitum eſt tempe ramentū: vt prætermiſſis aliorum ſententiis, quid ipſe ſentiā: breuiſſime perſtringā. In cōfeſſo eſt imitationē omni ætate fuiſſe perneceſſariam: quom enim ars nulla, nullaq; eruditio à ſuis initiis abſoluta inueniatur: ſed omnis per ſuos gradus pro ducatur, ſanè eum, qui cupit celeres progreſſus facere: opor tet, quæ ab aliis inuenta atq; obſeruata ſunt: Ea ſibi in exē plum pponere: Quod ni fiat: artes omnes ſemper ad limē ſub ſiſtāt: neq; vltra progrediantur, neceſſe eſt. Tantū enim ſem per pmouebunt: quantū vnius hominis diligētia & cura adſe quetur, Quæ vero ab aliis p̄meditata fuerint ac pręmunita, ea

in obliuionem abire oportebit: hac igitur ratione ars dicendi ſuis in rudimentis ſemp manebit, Et qui animũ ad ſcribẽdum appulerit: ſatis exiſtimabit: ſi ex tribus muneribus: quibus fungi debet orator: vnum modo aſſequatur, & quantũ dicentis audientiſq; interſit: tantum poſſit in mediũ proferre. Nam delectare & permouere aut parum aut ſanè nihil ad ſe arbitrabitur pertinere. Admirabiles ergo illas opes Demoſthenis: vberrimos illos flores Iſocratis, cumulatiſſimos illos Ciceronis theſauros nullus agnoſcet: Sed quaſi tũ primũ oratoria in lucẽ pdeat nũq̃ vltra infãtiã pmouebit hoc.n.accidat, neceſſe eſt: ſi ex reb. humaĩs imitationẽ ablegaueris. Quã quom omnium, qui recte iudicarunt: conſenſus approbauerit: tum maxime in dicendo hoc noſtro ſeculo neceſſariam opinamur. Quo non ſolum eloquentia deſiit: ſed vernaculus etiam ille noſtrorum maiorum ſermo in deſuetudinẽ abiit. Cuius locũ fœdiſſima barbaries ex variarum gentium colluuione, quæ ſuperioribus ſeculis Italiam inuaſerunt: coalita occupauit. Vt iam proprias & conſuetas patrum & auorum voces requiramus. Quid dicam quod huic vitio, quod par fuit omnibus machinis a nobis deturbari. ita patrocinamur: vt iam inuenti ſint: Qui illud rationibus foueant: & certis regulis adiuuent. Et ſi Diſplacet: veræ ac germanæ latinati præferant. Quæ res multa præclare nata ingenia in tranſuerſum abduxit: Quippè quæ inuentis paratiſq; frugibus, glandibus tamen veſci ma

lint. hoc est hoc .s. q̄ efficit: vt imitationis p̄sidio magis egeamus. Nam antequam maiestas imperii Romani pessum iret et splendor latini nominis obsolesceret. Quom cætera ad imitationem vocarentur: verba certe cum lacte nutricis hauriebamus. Neq; in iis quærendis multus labor relinquebat̄: sponte siquidem intra priuatos penates occurrebant. Nunc autem in tam perdita tempora incidimus: vt in verbis p̄quirēdis etiam frustra laboremus. Nisi ad veteres ac receptos conditores perfugiamus: quorum authoritate innitamur. quos imitemur. quorum exempla mutuemur. Nam protritę voces illæ: quibus non dico vulgus & tabernarum mācipes vtūtur: sed ipsi proceres: qui rerum in Italia potiuntur: tantum abest: vt præsidii & commodi quicq̄ ad eam rem nobis afferre possint: vt multo maxime à via nos deducant: ac transuersos agāt. Decepti enim vicinitate & quasi vocum imagine, manifestos ēt solæcismos barbarismosq; incurrimus: adlecti presertim tabellionum & exceptorum frequentia: Qui omnes has sordes in tabulas formulasq; suas: non dicam promiscue: sed ambitiose & cum plausu congerunt: Resq; mira dictu euenit: vt quanto quisq; corruptius dixerit: eò iter suos populares maiore laude prouehatur: idemq; ampliore quæstu dignus existimetur.

Quid vero ego in hoc censu tantum tabelliones & exceptores appello? Quom iuris Romani & sanctissimę philosophiæ aliarumq; pulcherrimarum disciplinarū professores in hoc maxime

xime errore versatur. Nam postquam artem dicendi a rerum cognitione excluserunt: idest (vt clarius dicam: quod sentio) postquam antiquos scriptores imitari desierunt: accidit illud: quod fuit necesse, vt optimas & splendidissimas commentationes fœdissime inquinauerint. Non.n.iam ex fontibus & conceptaculis, sed ex impurissimis lacunis verba & totam dicendi ratione corriuant: Hi sunt apud quos Sol & homo hominem causantur. Et qui arcanos naturę effectus contemplantes admiratione afficiuntur: quiq; qnod in obligationibus præstare debent, illud se manutenturos pollicentur. tametsi suã causã tueri soleant ea ratione: ꝙ plus pectori quã linguæ tribuãt: quodq; egregie sentire quã perpolite loq lõge præstet, Nunquã tamen illud effugient: quin iure vitio detur: eos res præstantissimas ac pręcipuę æstimationis in ordinẽ redigere ac neglectui habere. Quod si, ꝗ per desidiã feracem agrum sinebant sterilescere: vel equum ex publico acceptũ incuriose habebãt: & strigosum esse patiebantur: iis censoria nota inurebatur: quanto iustius eos damnaueris: qui admirabiles opes ingenii, qui philosophiam, tam quæ ad mores & ad naturam, quam quæ ad inquirendam veritatem spectat: rem itter omnes sanctissimam: qua nihil maius, aut melrus a dis immortalibus hominum generi datum fatemur: despicatissimo orationis genere deformant atq; conspurcant? Non secus ac perditissimi illi ganeones: qui in Dionysii Syracusani conuiuio exquisitissimas

epulas inspuebãt: vt soli ipsi sine æmulo eluarentur: ac cæteros conuiuas rei fœditate ab iisdem absterrerent. Et sanè proximæ ætatis philosophis res magna parte ex voto processit: Nam pleriq; auspicato litteris initiati, perterriti portentoso orationis genere cognitionem maximarum atq; optimarum rerum auersati sunt. Sed ego parcius hanc partem attingam: quod illud genus hominum pridem multorum & clarissimorum stylo explosum atq; proscisum est. Ego certe de iis nulla alia causa mentionem feci: nisi vt omnes intelligant: ob id eos in hãc tam iustam accusationem incidisse, vel quod nescierint: vel ꝗ graue duxerint veteres imitari, suoq; ingenio freti, quod in ipsis fuit: circa abstrusas ac profundas cogitationes se exercuerint. Quod vero aliunde seligendum fuit, dicendi.s.facultatem prorsus abiecerint. Ex quo factum est: vt quæ natura se iungi non poterant: orationis & rationis consortia: quæ ideo nobis data sunt: vt non modo nobis sapere: sed recte etiã alios possemus admonere: dissilire ac dissidere cœperint, sed hec vetus expostulatio, cui facilius obtrectare possimus quam mederi. Ex hac tamẽ nõ difficulter fortasse elici potest id, quod tu Cynthi a me per litteras efflagitabas. Quid sit illud.s. potissimum quod in imitationem veniat: Recte.n. mihi videor respõdere posse. In eo plurimum esse imitationi locum: in quo minimus est ingenio. Dicã hoc apertius, si potero: vt intelligas me desiderio tuo, si modo facultas affuisset: nõ defuturũ

fuisse

fuisse. Ex iis quæ in ratione dicendi veniunt, quædam insita sunt in re nobis proposita, quædam in nobis, quædam neq; in re neq; in nobis, sed peregre accersuntur. Quod si exemplo vti lubet, quo res fiat illustrior, dicamus inuentionem in re esse. Nam dicturus de cæde Clodii, statim tibi proponis seriem ac rei ductum ad veritatem maxime accõmodatũ, Et quid prius, quid posterus factum sit, quid postquam ad manus ventum est, quam potes perspicue, conaris enarrare. Non quod non possis ingenio quędam prȩmollire aut exasperare, vt Cicero fecit Clodium insidiatorem ostendens, eumq; quãtum potuit, in inuidiam vocans. Contra Milonem ab omni eximens suspicione, Impudens tamen sit, qui tam longe ab historia & a re ipsa gesta euariet: vt nota inficietur: et causam prodidisse suam in ipsis statim initiis coargui possit. In nobis erit exordii apparatus: vt attentum, docilem, beneuolum auditorem protinus reddamus. id facile fieri poterit: si naturam atq; ingenium hominum, apud quos dicimus: perspexerimus. aliam. n. præfationem Cato. aliam Cæsar approbauerit. Tũ quomodo quis attentus, docilis, ac beneuolus effici possit: a nobis petimus. Eadem ratione natura nobis suppeditabit: quid prius qd posterius qd in medio orõnis statuamus. vnde elucet admirabilis illa dispositionis coordinatio. Qua qui commode vti nouerit: hunc Plato Dis cœlestibus parẽ existimat. Ad eundẽ calculum venit ea pars quæ argumentis colligit & pro-

bat : aut diluit ac refellit alienas argumentationes : In qua si quando comminus conferamus pedem: altercatio appellatur. Quæ vna pars omnium maxime paratum atq; procinctum ingenium postulat. Peroratio autẽ & amplificatio nouissime quidẽ illę, sed omniũ potẽtissimæ orationis partes, & si a re ipsa multum trahãt: ab oratoris tamẽ industria ac vehementia imprimis pendent: animorum motus comitantur. Et hæ quidem omnes licet in nobis sitæ sint: suaq; in nobis habeant seminaria a re tamen & a subiecta materia opes, & tẽperamentum quoddam acquirunt: & vt ita dicam: se ad argumẽti propositi imaginẽ propemodum effingunt, sola est memoria: quæ ita in nobis tota delitescit : vt a naturæ beneficio magis quam ab ingenii facultate pendeat. Ex iis quæ neq; in re neq; in nobis posita sunt, sed tota peregre aduениunt, ea pars est, quæ ad dictionem spectat, quæ orationi supellectilem & domesticum instrumentum subministrat. & vt ita dicam: tectorium superinducit, Quam vnam propriam oratori existimauit Cicero, eamq; ita admiratus est, vt eius explicandæ gratia nobilẽ illum ad Brutum librum scripserit, cui titulum oratoris fecit. Certe apud græcos rhetorice non aliunde nomen accepit. Facit enim phrasim, idest eloquentiæ corpus absoluit. Et quom cæteræ partes reliquis artificibus cõmunes cũ oratore sint: Nam & præfari & inuenire & in membra digerere, tũ refellere & asseuerate, & certo fine cõcludere: quæ scripta sunt, solent omnis, qui nomen litteris de

derunt. sed dicere pro dignitate & verba inuenire rei propo sitæ accommodata. hoc vero proprium est & præstantissimũ magni illius eloquentiæ institoris munus, hoc illud est: qđ nemo per se suisq; viribus confisus vel diuturnitate temporis, vel assiduitate studii, vel ingenii felicitate vnquam adsequetur, hic regnat, hic rerũ potitur imitatio. Quisquis vero hac parte imitari fastidit: potest ipse sibi placere fortasse, mihi vero plane operam frustratur. eiusq; profectus cõclamatos ac prorsus defletos puto. Nam quom in oratione præcipua vir tus sit perspicuitas: Qui potest ille plane ac latine loqui: qui nescierit se propriis verbis id posse adsequi? propria autẽ verba appellarim: quæ in loco nata sunt ad rem ipsam signi ficandam: qualia sunt quæ a Varrone primigenia nuncupantur: eius generis sunt: quæ magnus ille dialecticus in Cratylo apud Platonem inuenit. Quæ summus philosophus, non ille quidem naturaliter facta (sic enim eadem essent apud om nes gẽtes) sed hausta ex ꝓprietate naturæ existimauit. Quod si exornandæ orationi quis studeat: Quomodo id melius facere potest quam si translatis cõmode vocibus frequẽter vtatur? Trãslatę autẽ voces sunt: quæ ex loco in quo natæ sũt: in alienum migrarunt: quæ quasi stellæ orationi interserunt. Omnia autem verba aut seorsum aut in contextu consideran tur: seorsũ vt pura sint, vsitata, & rẽ significãtia. Quom.n. oratio instituta sit in auditoris maxime gratiam: Quam indi-

gna laude sit? si obscura fuerit. & apud homines consũmatæ præsertim lectionis, egeat interprete? In cõtextu autem orationis verba concinna sint: apte inter se cohærẽtia: quę in ingressu orationis & in exitu maxime voluptati aurium inseruiant: Illud vero cũ prudentia cõiunctũ est: vt qui dixerit: intelligat ac secernat: in quo gñe versetur oratio. Nam eloquens ille quem se persæpe quæsisse, nunquam autem inuenisse Antonius profitebatur: cognoscet a se humilia subtiliter: magna grauiter: mediocria temperate esse tractanda. At hæc tam diuersa nemo effecerit nisi qui suscepto argumẽto obsecũdauerit: & ad genus dicẽdi verba tẽperauerit. ex iis innumera schemata. ex iis antitheta. ex iis epicheremata: & cætera in dicendo lumina effulgent. Quid dicã de numeris? quibus quasi amentis contorta oratio fulgurat: tonat: & in animos hominum tyrãnidem exercet: vtpote quos pro arbitrio in omnem faciem tũ odii, tũ misericordiæ, tũ indignationis cõmutat: In numerosa oratione Aristoteles pœana quartũ oĩbus præfert: Cicero, Brutus atq; alii longe diuersa sentiunt: Dichorius Asiaticis oratoribus familiaris est: & propemodum in deliciis habetur: & si vera fatemur: non est alius qui apertius auribus blandiatur: Quanta.n.acclamatione Ciceromianum illud ex Rosiana exceptũ est? Quid tã cõmune quã spiritus viuis? terra mortuis? mare fluctuantibus? littus eiectis? Ita viuunt dum possunt: vt ducere animam de cœlo nõ queãt. Ita

moriũtur

moriūtur vt eorum ossa terra non tangat: Ita iactantur fluctibus: vt nunq̄ alluantur: Ita postremo eiiciūtur: vt ne ad saxa q̄dem mortui conquiescant. ego vero, vt dicā quod sentio hunc aurium pruritū in iis omnibus pedibus animaduerto: quos quattuor saltem syllabis metimur: & proximā a fine attollūt. sit exemplo illud ex Corneliana. Neq; me diuitiæ mouent: Quibus omnes Africanos & Lælios multi venalitii mercatoresq; superarunt: ob id pœana tertium quarto multo libentius prętuleri: hinc se germanos Ciceronis existimabāt: Qui hoc fine periodum clauserant: esse videatur. At qui hunc verborun delectū, hunc apparatum nemo adsequi potest: nisi qui se assiduæ accuratæq; lectioni dederit: Qui in voluēdis scriptoribus, iisq; præcipuis, se diu exercuerit & quasi cōcoxerit: vt ad scribñ. deiñ. subactā opā afferat: vna est. n. imitatio, q̄ hac parte plurimū polleat: hæc obseruat: excerpit: seponit: quę quō tēpus postulauerit: quasi ex penu depromat. Hæc olim erat oratori accōmodata quom adhuc in ipsis crepundiis latinæ linguæ castitas ageret: Quom in theatro voce vna parū cōmode enūtiata: vniuersus populus actorem exsibilaret. Cur. n. Cicero de bono oratore pronuntiaturus ad populum prouocat? Cur Demosthenes vna dictione corrupte, sed ea cōsulto prolata. αἰσχύνησ μίσθωτοσ ὦ ἄνδρεσ ἤ ὄυ. acclamationem totius populi Atheniensis emeruit, μισθωτοῦ Nisi si quod protritæ ac peruolgatæ erant dictiones: Quibus docti

indocti promiscue vtebamur. Alioqui anicula vna olitrix nõ annotasset affectatum atticismum in Theophrasto. ex quo nobis multo maxima illa difficultas adsurgit: de qua paulo ante diximus: dediscendi scilicet verba corruptissima quæ alii Gotthis, alii Langobardis, alii Mauris & Vandalis acæpta ferunt: ego ex omnium fæce hausta cõtenderim. Nouissimus autem labor incumbet ediscendi atq; ebibendi, scriptorum veterum beneficio, non dico quæ optima sunt (Nam in hoc veteres salua adhuc populi victoris gentium maiestate, elaborabant) sed ea, quæ non sint pessima: Quæ si non ornamentum orationi afferant: certe dignitatem non detrahant: In collocatione autem verborũ & numerosa oratione, illud nõ dissimulabo, non nullã quoq; partẽ naturæ deberi: Quæ acutis & grauibus omnem pronuntiationem modulata est: in imitatione tamen certum est partem longe maximam & ipsam quodamodo summam esse positam. hic est, quod Platonẽ legẽtes heroicam quandam amplitudinem haurimus: & afflatu propè diuino incitamur. Qui vero frequentes sunt in lectione Isocratis: Hi cõptam & vndiq; picturatam orationem effingũt, palestræ quam iustæ pugnæ multo aptiorem. Qui apud Demosthenem versantur: Hi bellicum quẽdam cõcentum animo cõcipiunt: vt paulominus ad arma prosiliant: & iam cædem & sanguinem spirent: & vulnera afferre & acæipere honestum putent: At quom. M. Ciceronẽ adimus, Di boni. Quis habitus

bitus oris? Quæ aiorum imago nõ se nobis ingerit? Quantis ille hastas lacertis in orationibus iaculatur? Quos ille clamores, quos tumultus elicit: quoties ĩdignatur? Quos ille luctus quas deplorationes animis inspirat: quõ misericordiæ vela intendit? Quale illud. O me miserum. O me infelicem. reuocare tu me in patriã Milo potuisti per hos: ego te in patria per eosdem retinere non potero? et quæ sequuntur: Quæ tãtum secũ ignis conuheunt: vt totus auditorum animus exardescat. Quid in iis libris: Quos de philosophia conscripsit? ꝙ presse ingreditur: ꝙ luculenter enarrat: ꝙ fortiter redarguit: ꝙ cõstanter asseuerat? In iis autem libris: quibus rationem dicendi prosecutus est: rem planè admirabilem pręstitit: vt quom libri illi minime sint eloquẽtiæ capaces: Is tãta tamen eloquẽtia illos exornarit: vt nõ aliunde libentius eloquẽtiæ rationem mutueris. et quota hæc poriio innumerabilium laudum? quas eminentissimus ille & planè incomparabilis orator promeruit longe omni inuidia maior. Quas pręter Ciceronẽ nemo facile enumerauerit: Sed nos hæc pauca ea tãtum caussa attigimus: vt omnes intelligãt ei, ꝗ profecturus est in discendo: imitationẽ optimi cuiusq; esse necessariam. Qua ablegata ac reiecta omnes conatus iacere ac non aliter esse destitutos oportet: ꝙ si nauis oneraria pacato in mari, remittẽtibus ventis, inhibentibus nautis fluctuet tm̃: neq; promoueat: neq; præstitutos portus sibi vnꝙ polliceatur. Quod si nemo dubi-

tat: quin ad imitandũ optimus quisq; deligẽdus sit: neq; id du
bitabit: Ciceronẽ sine controuersia, longe omnibus esse præfe
rendũ. Nã ex cæteris vna aut altera virtus peti potest, hic
vnus omnia implet munia: solusq; pomeria Romanæ eloquẽ
tię tantũ protulit: quãtũ imperatorum nemo victricibus armis
imperium propagauit. Vt non iniuria Apollonius Molonis:
quom Ciceronẽ Rhodi orantẽ audisset: ingemuerit vicẽ grę
corum: quibus quom Romana virtus imperiũ abstulisset: id,
quod vnum reliquum erat, eloquentiã. s. Cicero quasi spoliũ
ex deuictis ingeniis, in Romanã vrbẽ referret: Nec a me quis=
quã putet hæc ideo dicta esse: quod cæteros scriptores in ordi
nem redigã: aut suo honore fraudatos velim: Absit. n. a me
hic furor. An ego Cæsarem non suspiciam? Qui ea scrip=
sit animi magnitudine: qua depugnauit, certe ego, si mihi ar
gumentum offeratur: in quo ille versatus est: Cęsarem quam
Ciceronẽ imitari malim. quid Liuium? quid Salustiũ vtrũ=
que diuersa virtute eminentem? quid Celsum in re medica?
quid Columellam in re agresti? Certe in historia naturę. C.
Plinium facile omnibus pertulerim: in cuius descriptione, ne
mo mirificas illas opes feliciore penicillo expressit. Nemo dul=
cius. Nemo aptius Aristotelem Theophrastum, totamq; il=
lam doctissimam antiquitatem sub compendio repræsentauit.
Certe me loca quędam ex Cicerone excerpta & a Plinio re
petita conferentem ingens admiratio peruasit: Quom ea com=
modius

modius ac ſubtilius a Plinio enarrata (meo quidem iudicio) offendiſſem: vſq; adeo multi intereſt: cui quis materię deſcribendę nomẽ dederit: Mirum eſt.n.quantum in eo quiſq; pro moueat: ad q̃ a natura factus videatur. ſed corrupta adeo ad nos pliniana lectio peruenit: vt, q̃d aiũt, Samnium adhuc quęramus ĩ Samnio ¶ Solẽt hoc loco nõnulli percũctari: Nũ quid ab eo, quem nobis imitandũ propoſuerimus, liceat eadẽ prorſus verba nihil immutata, nihil inuerſa in noſtra ſcripta transferre. Anceps quæſtio. & ſuper qua neq; verba neq; rationes deſideres: ſeu tu hãc aut illã partẽ propugnãdã, ſeu oppugnandã ſuſceperis. Quod ſi teſtimoniis vti malis, authoritas clariſſimorum ſe vtrinq; proferet. Mitto cęteros. ſanè Vergilius. Belli ferratos rupit ſaturnia poſtes. & vnus qui nobis cunctando reſtituit rem. Aliaq; loca innumera tum ab Ennio, tum ab aliis priſci ſeculi ſcriptoribus bona fide fœneratus deprehenditur. ſicut illud a Cicerone detorſit. ꝓximus huic lõgo, ſed proximus interuallo. ſed & ipſe Cicero. Timor mihi oẽm ſapientiã expectorauit. & illud. arcem facere ex cloaca. Nonne & illud terentianum a Liuio Andronico acceptum eſt? Tu te lepus es & pulpamentum quæris. ¶ Contra alius dixerit imitationẽ nihil eſſe aliud niſi imaginẽ: ad quam ſtylũ q̃s orõnẽq; cõformet. Atq in imagine quædam ſimilia, diſſimilia quędam ſunt. Nulla ſunt eadem. Nam ſi eadem tum vero eueniet illud ridiculum: quod Lucianus argute illuſit in Ioue tragoedo: Vt tunc Demoſthenẽ

pulchre imitati videamur: Quom Demosthenis orationẽ trã-scripserimus: et manifesto in plagio deprehensi quasi cornicula Aesopi spectatoribus risum prebeamus: vel conuicti adiudi-catiq; creditoribus nexũ ineamus. sane huc censuram direxit Aristophanes, Quõ prefectus Bybliothecæ Ptolemæi adiu-ratissimos scriptores proscripsit: Qui tanti æstimarunt aliena monumenta suis chartis inseruisse: vt ea protinus sui mancipii facta esse iudicarent. Sunt etiam qui ab aliis accepta ideo mutanda non putent: Quod priores illi optima quæq; inuase-rint: Quibus peiora substituere, non modo turpe sit: sed etiã temeritati finitimum, Rursus alii fortiter audendum & cum antiquis intrepide digladiandum suadent. Nunquam.n.nobis verba defutura vel propria vel translata vel ex contrario de-ducta. exemplo sit. ea res mihi perpetuo memoriæ cõdita ma-nebit. eam rem nulla ætas mihi expunget aut delebit ex me-moria. Ea res nulla vnq̃ obliuione obsolescet. In priore illa sñtia fuit Cicero: cuius verba sub persona Crassi enuntiata subiiciam: vt res melius intelligatur. In quotidianis autem cogitationibus equidem mihi adolescentulus proponere solebã illam exercitationem maxime, qua .C. Carbonem, nostrum illum inimicum, solitum esse vti sciebam. vt aut versibus propositis quã maxime grauibus, aut oratione aliqua lecta ad eum finem, quem memoria pcssẽ comprehendere: eã rẽ ipsam quã legissem, verbis aliis q̃ maxime possẽ lectis pnũtiarẽ, sed

post

post animaduerti hoc esse in hoc vitii: quod ea verba, quæ maxime cuiusq; rei propria, quæq; essent ornatissima atq; optima, occupasset aut Ennius, si ad eius versus me exercerem: Aut Gracchus si eius orationẽ mihi forte proposuissẽ, Ita si iisdem verbis vterer, nihil prodesse, si aliis etiam obesse: quõ minus idoneis vti consuescerem. Aduersus Ciceronẽ stat Quintilianus: & grauissimo oratori, cui alias reuerenter semper adsurgit: audacter repugnat: eius quoq; verba nõ pigebit adscribere: vt quod pręclara ingenia vtrinq; attulerint: agnoscatur. Neq; ego παράφρασιν esse interpretationem tantũ volo: sed circa eosdem sensus certamen atq; emulationẽ: ideoq; ab illis dissentio, qui vertere orationes latinas vetant: quia optimis occupatis, quicquid aliter dixerimus: necesse sit esse deterius. Nam neq; semper est desperandũ aliquid illis quæ dicta sunt: melius posse reperiri: Neq; adeo ieiunam & pauperem natura fecit eloquentiam: Vt vna de re bene dici, nisi semel non possit. Nisi forte histrionum multa circa voces easdem variare gestus potest: orandi minor vis est: vt dicatur aliquid: pręter quod in eadem materia nihil dicendum sit: sed esto neq; melius: quod inuenimus sit: nec par, est certe proximus locus. An non ipsi nos bis ac sæpius de eadem re dicimus: & quidem continuas nonnunquã sententias? Nisi forte contendere nobiscum possumus, cum aliis nõ possumus. Nã si vno genere duntaxat benedicetur, fas erit existimari pre-

clusa nobis a prioribus viam in dicendo. Nunc vero innumerabiles sunt modi: plurimaeq; eodem viae ducunt: siue breuitatis gratia, siue copiae. Alia tralatis virtus. Alia propriis. hoc oro recta, illud figura declinata comendat, ipsa deniq; vtilissima est exercitationi difficultas. quid quod authores maximi sic diligentius cognoscuntur? Non enim scripta lectione secura transcurrimus: sed tractamus singula: & necessario introspicimus: & quatum virtutis habeant: vel hoc ipso cognoscimus: quod imitari non possumus. Quod si mihi in re controuersa liberum permittat iudiciu: illud videor sine cuiusq; iniuria posse dicere: Quaedam esse tam proprie, tam apposite & ad rem explicandam accomodate dicta, vt vix commutari possint: nisi in deterius Quale Caesarianum illud. Altero commeatu omnes copias tras flume exposuit. Et Plinius Caecilius quom lachrymas vestigales eoru appellauit. quorum haereditati pars detrahebatur: Non potuit efficatius rem commostrare. Quom Cicero integrum discipulum vocauit. satis indicauit hominem nullis adhuc imbutum rudimetis. Neq; illud Ciceronis quisquam melius dixerit. aut opus sartum redimere: aut opera in diem locare. Quod si haec vsui veniant: nemini fraudi duxerim, iis sine vlla interpolatione vti. Quod si quis immutare tentauerit: me quidem iudice, non id faciet sine affectationis suspicione. sed quom multo plura sint: quae variis modis dici atq; exornari possint: & (vt ita dica) eloquetiae capacia

cia sint: Is apud me longe potior fuerit: qui pluribus luminibus orationẽ variauerit: & copiam in dicendo suam approbauerit. Quam rem video Senecam Ouidio vitio dedisse: sed vitium hoc tam amabile est & magnis ingeniis tam peculiare: vt non altero libentins velim bene institutos adolescentes laborare. Illud erit in imitatione pcipuum: vt à pari, a simili, & quasi ex eadem vicinia multa cõtrahas & quasi reponas, exẽplo sit illud Cicero dixit. Turpe esse amicitiam ad calculos reuocare. Tu hanc dicendi imaginem mille modis effinges: multiformiq; persona indues. Nam & beneficentiam nihil reuocare ad calculos. et probos in promerendo calculis non vti: & ingratos vocandos esse ad calculos. & neminem esse qui cum bonitate summi numinis possit calculis decidere. & legem talionis tacito consensu antiquatam: quod paribus calculis iniuriæ pensari non possint: Cõmode pro loco & re presente dixeris. Quærunt humanarum artium studiosi: Quis fuerit celeber & ore omnium dictus canon Polycleti. ego eum Doryphorum illum viriliter puerũ fuisse arbitror: ex quo omnes omnium membrorum exemplum sumebant artifices, non ea quidem ratione: vt tam excellentis imaginis membra conuellerent: sed vt numeros eosdem tantũ eandemq; proportionem seruarẽt: solus.n.ille artẽ fecisse artis opere iudicatur. Illud quoq; testatũ velim, nullã esse partem in arte dicendi: quæ diuturna lectione solertiq; imitatione nõ multo fiat melior

atq; auctior: siue illa ex re pendeat: siue ex dicentis ingenio. Nam & exordia quæ ex re petuntur: & inuentio quæ insita est in re: & coordinatio, quæ ĩgenii functio est. Cætera deniq; quæ superius enumerauimus: si ad imaginem optimi & probatissimi cuiusq; referantur. infinitum est: quanto cultiora absolutioraq; effici possint: sicut & reliqua naturæ bona: si manu tractentur: & Mangonis artificio expoliãtur: supra fidem splẽdescunt atq; illustrãtur. Me igitur iudice primus locus sit imitationi in delectu verborum, seu quæ ad rem explicandã, seu quæ ad exornationem pertineant: In reliquis autem secundarius & postremus subsideat. In actione incertum est: plus natura an cura valeat: certe suauitas vocis & litterarum expressio: Quam in Catulis laudauit ãtiqtas: quin & oris probitas, dignitas corporis & faciles membrorũ flexus naturę debentur: Nec tamẽ huic omnia. Alioqui Demosthenes nõ tãtum operæ dedisset Andronico hypocritę: Nõ Augustus Phonasco: Non Cicero toties cum Roscio & Aesopo contendisset: Neq; idem optasset aliquot locis suum sibi oratorem non quidẽ palæstritã, sed neq; oio ἀπάλαιστον cõtingere. Atqui ne illud quidem omitteñ puto. Hanc ipsam imitationẽ: Quã candidatis studiorum ita commendatam volumus: vt sine ea propè inanis sit omnis opera: tunc demum non solum inutilem fore: sed iacturam etiam allaturam iis: Qui iam suis viribus vti possunt: Et qđ adagio tritũ est: sine cortice natare. Alienis

enim

enim semp̃ vestigiis hærere: & serperastris, vt ait Varro, eũ vti: Qui per ætatem stare possit: atq; ingredi. Non modo turpe est, sed periculosum etiam. Quõ non facile eorum vires coalescant: Qui alienis pedibus incedunt: alienis manibus pugnant: alienis oculis vident: aliena lingua loquũtur: sui deniq; obliti alieno spiritu viuunt. Quippe hoc iis p̃ me liceat: Qui nondum in suam tutelam venerũt: quiq; per ætatẽ premanso adhuc cibo alũtur. Quorum adhuc mẽbra fasciis effinguntur: At quorũ adulta est ætas & firmiores lacerti: Ii iam prodeant ex vmbra: iam prosiliant in campum: iam cum ipso lanista contendant: a quo olim solebãt dictata accipere: suasq; cum eo vires expendant: Nec cedant, sed contra potius adsurgant periculum facturi: an ipsi possint ordinem ducere & suo Marte de gradu aduersarium deiicere: Nec sane hoc loco mihi absurdum videtur eius fabulę meminisse, cuius authorem habeo. Alexandrũ ex aphrodisiade phylosophũ & in Academia & in Lycęo præstantissimum. In lucem ediderat Venus cupidinem: Mirabat̃ dea quod multos post mẽses a natali die, nihilo auctior fieret Cupido. Quę causa eius moraret̃ incremẽta neq; ĩtelligebat: neq; quid facto opus foret: aut quomodo huic mederi posset incõmodo: prospiciebat: Fatidicam igitur Anum Themin adit: consulit: respõsum accipit. Nõ ante illum iustos auctus habiturum: quam Venus alterũ filium peperisset: in cuius ęmulationẽ: ille succresceret.

Venus reſponſo Themidis accepto: it in Martis complexũ, filium alterum parit: Cui nomen Anterotis imponit: ceu tu Anticupidinis dixeris. Tum vero mirum dictu quam repẽte, quam feliciter adoleſcit ille. Certatim dixeris alterum in alterum contendere: vter pulchrius ac prꝭſtantius ſe porrigat. Mirantur Di cęteri. Tum vero imprimis parẽtes tam egregiam prolem exurgere. Ex iis puto facile colligas, nulla pręclara ingenia poſſe ingẽtes profectus facere: niſi habeãt Antagoniſten: vt Græci dicunt: Qui cum decertent: Qui cum colluctentur. Neq; ſolum oportet: vt cum ęqualibus, viuentibusq; contendamus: ſed cum iis etiam, qui olim ſcripſerunt: Quos mutos magiſtros appellamus: Alioqui futuri ſemper infantes.

LILIVS GREGORIVS GYRALDVS CYNTHIO IOANNI BAPTISTAE GYRALDO S. P. D.

AVdieram quidem antea istic Ferrariæ gentilem quẽdam meũ ad optimas artes, bonasq; literas pleno gradu procedere, famam hanc non nihil auxerat Fabius Antimachus, qui hic apud nos medicum agit, iuuenis raræ, & spectatæ indolis: nuper vero cum à Pico vocatus Manardus, non iam vt antea famam, sed certissimam quandam mihi tuæ & eruditionis, & elegantiæ formam impressit: vt eum ego erga te amorem, ac beneuolentiam conceperim, vt miro ac incredibili tuarum literarum desiderio arderem. Sed bone deus, quanta nunc mihi facta est amoris, & charitatis accessio, cum cultã, ad te Cœlii de imitatione commentationem, dignissimam illam quidẽ imitatione, mihi legendã trãsmisisti, Cœlii inquã illius, qui vnus hoc fermè tẽpore Varronis, & Plinii eruditionem, cum M. Tullii eloquentia coniunxisse visus est, orbemq; illum disciplinarum, interiorumq;, ac reconditarum literarum clarissime patefecisse, quẽ iure quidem ego à primis annis, & colui semper, & suspexi, & me non nihil ab eo fieri in coronis gloriari soleo. Amorem ergo

ac beneuolentiam erga te meam cumulatissime auxit Cœliana cõmentatio. Sed quid dicam? quod fieri vix posse credidissem. Expectationem meam longe superauit tuarum epistolarũ lectio, ex quibus planè percepi, eo te breuissime peruẽturum. (nisi alia te forte studia impedierint) quo adhuc paucissimi peruenerunt, nedũ sunt ausi aspirare. Perge quæso hoc gradu mi Gyralde charissime, hanc tu assidue incudem tunde, nec patiare, vt barbarorum hominum studia, te à tanto incœpto deturbent. & , vt adhuc præstitisse videris, tu tibi consta, & quam cœpisti simul & eloquentiæ, & sapientiæ via grassare. Hic me Gyralde contineo, ne te, qui per te sapis abunde, docere videar. & sus Mineruam, neue malignus aliquis, aut inuidus, vt sunt pleriq; omnes hac tempestate, putet me familiæ necessitudini, & nomini adulari, blandiriq; magis, quam ex animo dicere. Cæterum quoniam ex tuis literis, te cupere vehementer video, quid de imitatione Cœliana Picus ipse sentiat, meis vt tibi literis significẽ. Longior sim Gyralde, si cuncta velim hic tibi perscribere, quę statim illè audita tua primum epistola, dein Cœliana commentatione dixerit, vt est homo omnium facundissimus, cum aliquid ipse suis verbis declarandum aggreditur. In summa, in sua se ait persistere sententia, quam longiusculis duabus ad Bembum nostrum epistolis pridem datis est executus: quas & te vidisse ex tuis literis facile colligo.

Porrò

Porrò quoniam & meam quoq; sententiam rogas, tametsi ex quo Romana me tẽpestas sic fortunæ fluctibus obruit, vt nulla sit amplius emergendi spes reliqua, amissis non modo amicis, & opibus, sed et corporis valetudine, totum me, vt non nihil a procellis sulleuer, lectionum varietati oĩs generis auctorum addixi, quæ pro eorum oratione legentis stilum huc illuc in diuersa rapiunt, nihilominus, ne non ex parte morem tibi geram, paucissimis accipe, quod mihi nũc occurrit. De imitatione generatim, & in vniuersum non satis recte quemquam hoc tempore præcipere posse crediderim. Nam (vt mihi quidem videtur) bifariam imitatio ipsa est partienda. aut enim cãdidato, aut adulto præponitur, hoc est (vt planius loquar) aut rudi, & vix initiato, necdũ satis offirmato, aut erudito & probe in literis versato, (neq; enim cum tardis, & conclamatis est sanè nobis laborandum) Ergo si rudes, & candidatos, dociles tamen, ad imitationẽ voces, multo optima mihi Bẽbi præceptio videtur. Idq; etiam eo vsq; faciendum censeo, anteq̃ quicq̃ aliud eruditionis & disciplinarũ attingant, donec non tantum animus imbutus ipse, sed eo etiam aures tritæ ita occalluerint, vt ferre nequeant, imo etiam aspernentur quicquid suæ fuerit dissonum imitationi. Iam vero si doctos & eruditos ad imitationem prouocare velis, nostri Pici, & Cœliana sententia idonea magis videtur, ad eã præstandã. Nam vtriusq; ratio ab eodem fini nõ valde declinare videtur,

ſi modo vtrãq; recte perpẽdas. Tum illud quoq; deligẽti cautione curandum eſt, ne quid inuita (quod aiunt) Minerua, & repugnante natura hominem, vt cæteris in rebus, ita in imitatione aggredi præcipias, quandò diuerſę vt facies, ita ſunt ſpecies, & imitationum ideæ: ſed ſuam quemq; iubeto naturam, & (vt dicitur) genium ſequi. Nam ſi me diuinam illã Platonis amplitudinẽ, & Iſocratis myrothecia imitatione cõſequi iubeas, fruſtra id cupias: humi enim, vt vides, ſerpens, vix ego queo floſculos colligere. Illud etiam nõ medioeri cauendum cura, ne dum imitatores eſſe cupimus, in vitium incurramus, quod Græci ab inepta imitatione κακοζηλίαν vocant. Vel quod Lucianus cuidam Thucydiden imitanti obiicit. Atq; hæc pauca tibi ea ratione duntaxat ſint à me perſcriptæ: ne aſpernari videar, quam tantopere concupieram, oblatã mihi beneuolentiæ, & neceſſitudinis noſtræ cõplectendæ occaſionem. Vale, & me ſi mutuo me facere cupis, ama. Mirandulę ad .x. Kl. Decembris .M .D XXXII.

F I N I S.

A B C D E F G H I K L M N O P. Omnes ſũt quaterni excepto P qui eſt duernus.

FERRARIAE EX FRANCISCI ROSCII FERRARIENSIS LIBRARIA OFFICINA AD.IIII.IDVS NOVEMBR. M. D. XXXVII.

210

FRANCISCVS ROSCIVS LIBRARIVS CANDIDO LECTORI.

¶ Et si omnem diligentiam adhibui, vt quàm castigatissimi hi Cynthii Gyraldi libelli ex libraria nostra officina prodirẽt: non adeo tamẽ Lynceus esse potui, quin cõniuentem me quæpiã effugerit, quæ tñ facile possis ꝑ te ipse castigare. Nõnulla vero, quę cũ piaculo admisi subscribã. Vale & boni cõsule.

Folio pagina

7. 2. Solioue superbo.

16. 2. Legum decus vrbis & ingens.

17. 2. Amphimacumq; & fulmineũ Celadũta.

Ibidem. martia gesta.

23. 1. Superumq; sator pariterq; hominũ rex.

29. 2. argẽtoq; auroq; nitẽtia

32. 2. I liuor procul i procul monemus.

Ibidem. Victurus Phylios beatus annos.

24. 2. inique agunt.

40. 1. vri ꝙ flammis o Tegeæa tuis.

50. 1. mulcebat pabula voce

51. 2. clara oculis.

55. 1. Iunonis flagret amore

56. . Herculẽ estẽ. pricipẽ

2. contingere portus

57. 2. soluẽt ꝑ munere.

ibidẽ. versu primo Thyrsi.

58. 2. decepit primos

64. 1. quã lachrymis & sollicitis.

84. 2. versu vltimo. in me noxia putri.

85. 1. Mopsopiũ nectar qđ fundit Cœlius ore.

89. 1. primo versu. obstringunt tibi me.

92. 2. addidit his famulos.

84. 2. si puer hinc abeat

99. 1. ab iisdẽ permotionib.

100. 2. q in Cicerone diutius

101. 1. M.D.XXXII.

00564430[4]
005644305

CB